

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'NİN AFRİKA POLİTİKASINDA YUMUŞAK GÜÇ:
KAMERUN ÖRNEĞİ

Aminou MOHAMADOU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. İsmail Numan TELCİ

MAYIS - 2024

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE'NİN AFRIKA POLİTİKASINDA YUMUŞAK
GÜÇ: KAMERUN ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aminou MOHAMADOU

**Enstitü Anabilim Dalı : Uluslararası İlişkiler
Enstitü Bilim Dalı : Uluslararası İlişkiler**

“Bu tez 21/05/2024 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Doç. Dr. İsmail Numan TELCİ	Başarılı
Doç. Dr. Hatice Rumeysa DURSUN	Başarılı
Doç. Dr. Mustafa YETİM	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Aminou MOHAMADOU

21/05/2024

ÖN SÖZ

Her şeyden önce, akademik çalışmalarına katkıda bulunan herkese en içten teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Olağanüstü profesyonel tavsiyeleri, rehberliği ve bu araştırmanın başarılı olmasına katkılarından dolayı danışmanım hocam Doç. Dr. İsmail Numan TELCİ' ye özel şükranlarımı sunarım.

Çalışmam boyunca destekleri ve teşvikleri için aileme, aile üyelerime ve arkadaşlarıma içtenlikle teşekkür ederim.

Aminou MOHAMADOU

21/05/2024

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
ŞEKİL LİSTESİ	iv
FOTOĞRAF LİSTESİ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii

GİRİŞ	1
--------------------	----------

1. BÖLÜM: DIŞ POLİTİKADA YUMUŞAK GÜCÜN KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVESİ	5
---	----------

1.1. Kavramsal Çerçeve.....	5
1.1.1. Dış Politika	5
1.1.2. Gücün Dönüşen Doğası	6
1.1.3. Yumuşak Güç, Sert Güç ve Akıllı Güç Arasındaki Fark Nedir?	7
1.1.4. Yumuşak Güç	8
1.1.5. Sert Güç	10
1.1.6. Akıllı Güç	11

1.2. Türkiye'nin Sahra Altı Afrika Diplomasisinin Yumuşak Gücü: Faktörler ve Aktörler.....	12
--	----

2. BÖLÜM: TÜRKİYE’NİN AFRIKA ÜLKELERİNE VE KAMERUN’A YUMUŞAK GÜÇ SİYASETİ	15
--	-----------

2.1. Türkiye’nin Afrika Ülkelerine Verdiği Önem.....	15
2.2. Türkiye’nin Afrika Politikasının Temel İlkeleri.....	15
2.3. Afrika’daki Yumuşak Güç Kaynağı: Türkiye	16
2.4. Afrika Ülkelerine Türkiye’nin Yumuşak Güç Siyasetinin Tarihi Gelişimi	18
2.5. 2002- 2022 AK Parti Hükümeti Dönemi Türkiye Yumuşak Gücünün Uygulama Basamakları	20
2.5.1. Afrika ile Siyasi ve Diplomatik İlişkiler Alanında Uygulamalar	21
2.5.2. Türkiye-Afrika İlişkilerinin Tarihsel Gelişimi ve Diplomatik Etkileşimler..	22
2.5.3. Afrika ile Ekonomik İlişkiler Alanında Uygulamalar	24
2.5.4. Afrika ile Sosyal ve Kültürel İlişkiler Alanında Uygulamalar	25
2.6. Türkiye'nin Kamerun'daki Yumuşak Güç Araçları	26

2.6.1. Devlet Kurumları: TİKA ve Türkiye Bursları.....	26
2.6.1.1. TİKA'nın Kamerun'daki Tarihi ve Faaliyetleri	27
2.6.1.2. Türkiye Bursları ve Kamerun İlişkileri.....	36
2.6.1.3. Türkiye Bursları Kapsamındaki Kamerunlu Öğrenciler.....	37
2.6.2. Özel ve Kamu Kurumları: Türk Hava Yolları.....	40
2.6.2.1. Türk Hava Yollarının Kamerun'daki Tarihi ve Faaliyetleri.....	41
2.6.3. Özel Kuruluşlar: İhh ve Aziz Mahmud Hudayı Vakfı	43
2.6.3.1. İHH.....	43
2.6.4. İHH'nın Kamerun'daki Tarihi ve Faaliyetleri	45
2.6.4.1. Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı.....	48
2.6.4.2. Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı Kamerun Faaliyetleri.....	49
3. BÖLÜM: TÜRKİYE'NİN KAMERUN'DAKİ YUMUŞAK GÜÇ	
FAALİYETLERİNİN ETKİLERİ VE ZORLUKLARI.....	51
3.1. Siyasi ve Diplomatik Etkiler.....	51
3.2. Ekonomik Etkiler.....	53
3.3. Sosyal ve Kültürel Etkiler.....	57
3.4. Türkiye'nin Kamerun'daki Yumuşak Güç Faaliyetlerinin Zorlukları.....	59
SONUÇ	62
KAYNAKÇA.....	65
ÖZ GEÇMİŞ	72

KISALTMALAR

AK PARTİ	: Adalet ve Kalkınma Partisi
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı
TİKA	: Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı
İHH	: İnsani Yardım Vakfı
BM	: Birleşmiş Milletler
İGE	: İnsani Gelişme Endeksi
ODA	: Resmi Kalkınma Yardımı
BM	: Birleşmiş Milletler
KDK	: Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü
DPT	: Devlet Planlama Teşkilat
OCHA	: İnsanı İlişkiler Koordinasyon Ofisi
TDP	: Türk Dış Politikası
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
SBF	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
THY	: Türk Hava Yolları
TÜSİAD	: Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Güç Türleri.....	8
Şekil 2: Yumuşak Güç Bileşenleri	9
Şekil 3: McClory'nin Yumuşak Güç Sınıflandırması	10
Şekil 4: Sert Gücün Kaynakları	10
Şekil 5: Akıllı Güç	12

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1: TİKA'dan Arıcılık Üretimi Eğitimi	29
Fotoğraf 2: TİKA'nın Kamerun'daki Mültecilere Gıda Yardımı	31
Fotoğraf 3: TİKA Tarafından Yaptırılan Mekone IV İlköğretim Okulu Sınıfının Resmi	33
Fotoğraf 4: Akonolinga Kentinde Gençlere Mesleki Eğitim Veren Fırın.....	34
Fotoğraf 5: TİKA Tarafından Düzenlenen Acil Müdahale Eğitimi	35
Fotoğraf 6: İHH Adak ve Akika Kesim ve Dağıtım Projesi	48
Fotoğraf 7: Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı Kurban Projesi	49
Fotoğraf 8: Kamerun Fatih Sultan Mehmet Cami.....	59

ÖZET	
Başlık: Türkiye'nin Afrika Politikasında Yumuşak Güç: Kamerun Örneği	
Yazar: Aminou MOHAMADOU	
Danışman: Doç. Dr. İsmail Numan TELCİ	
Kabul Tarihi: 21/05/2024	Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 72 (ana kısım)
2002'de AK PARTİ'nin iktidara gelmesinden sonra Türk dış politikası iç ve dış arenada dramatik bir değişim yaşadı. Türkiye dış politikasını Afrika'ya kaydırды ve 2005 yılında Türkiye, yılı “Afrika Yılı” ilan etti ve üç yıl sonra kırk dokuz Afrika ülkesinin katıldığı ilk Türkiye-Afrika işbirliği zirvesi İstanbul'da yapıldı. Bu iki olay, Türk yetkililerin Türk dış politikasını Sahra Altı Afrika'ya yönlendirme arzusunu göstermiştir. Türkiye'nin son on yılda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi gibi çeşitli çok taraflı kuruluşlara katılarak jeopolitik etkisini genişlettiği gerçeği göz önüne alındığında bu şaşırtıcı olmayabilir. Üstelik Kamerun'a geçiş yeni bir adım. Türkiye, uluslararası arenada kendini göstermek için çeşitli güç biçimlerine başvurmuştur. Yumuşak güç, Türkiye'nin son yıllarda Afrika ve Kamerun'da kullandığı araçlardan biridir. Ancak Türkiye, Kamerun'da eğitim bursları, insani yardım, kalkınma ve ekonomik işbirliği gibi çeşitli dış politika araçlarını bir yumuşak güç aracı olarak izlemiştir. Türk hükümeti, Türkiye'nin yurtdışında olumlu bir marka (imaj) yaratmak için Türk Uluslararası İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA) ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ve İnsani Yardım Vakfı İHH vb. kurumlarını yeniden inşa etti ve konumlandırdı. dış politikasının kroniklerinde kapsamlı bir yumuşak güç boyutu oluşturmaya yönelik son çabalara uygun olarak. Her iki örgüt de Kamerunlulara eğitim bursları vererek, eğitimler vererek ve AK PARTİ'nin yeni Türk dış politikası olan, özellikle bölgesel katılım ve uluslararası açılımlara dayalı okul ve eğitim merkezleri kurarak, partinin yumuşak politikasının önemli bir bileşeni olarak onların gelişimine ve kapasitelerinin geliştirilmesine katkıda bulunmuştur. güç stratejisi.	
Anahtar Kelimeler: Yumuşak Güç, Türkiye, TİKA, Kamerun, AK Parti	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Soft Power in Türkiye's Africa Policy: The Case of Cameroon	
Author of Thesis: Aminou MOHAMADOU	
Supervisor: Assoc. Prof. İsmail Numan TELCİ	
Accepted Date: 21/05/2024	Number of Pages: vii (pre text) + 72 (main body)
After the assumption of power by AK PARTİ in 2002, Turkish foreign policy experienced a dramatic shift in the domestic and international arena. Turkey shifted its foreign policy towards Africa and in 2005, Turkey declared the year the “Year of Africa” and three years later, the first Turkey-Africa cooperation summit attended by forty-nine African countries was held in Istanbul. These two events have shown the desire of the Turkish authorities to direct Turkish foreign policy towards Sub-Saharan Africa. This may not be surprising given the fact that Turkey has expanded its geopolitical influence over the past decade by joining various multilateral organizations such as the United Nations Security Council. Moreover, the shift to Cameroon is a new step. Turkey has resorted to various forms of power to show itself on the international stage. Soft power is one of the tools that Turkey has used in recent years in Africa and Cameroon. However, variety of foreign policy instruments including educational scholarships, humanitarian aid, development and economic cooperation has been pursued by Turkey in Cameroon as a tool of soft power. The Turkish government has rebuilt and positioned the Turkish International Cooperation and Development Agency (TIKA) and Presidency for Turks Abroad and Related Communities (YTB) and Humanitarian Relief Foundation IHH etc. in order to create a positive brand (image) of Turkey abroad, in accordance with recent efforts to construct a comprehensive soft power dimension in the chronicles of its foreign policy. These both organizations have contributed in the development and capacity building of Cameroonians by giving them educational scholarships, trainings and establishing school and training centers which is AK PARTİ's new Turkish foreign policy based primarily on regional engagement and international openings, as a key component of the party's soft power strategy	
Keywords: Soft Power, Turkey, TIKA, Cameroon, AK Parti	

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu

Türkiye’de ilk defa 1998 yılında hazırlanan Afrika Eylem Planı o dönemin Bülent Ecevit koalisyon hükümeti döneminde ortaya çıkan 28 Şubat post-modern darbe süreci ve 2001 Türkiye Ekonomik Krizi nedeniyle tam manasıyla yürürlüğe girmemiştir.¹ Türkiye, 2002 Genel Seçimlerinde ilk defa tek başına iktidara gelen AK Parti döneminde 1998 yılında hazırlanan Afrika Eylem Planına paralel fakat kapsamı daha çok genişletilmiş Kuzey Afrika’nın yanı sıra Sahra Altı Afrika’yı da ele alan çok yönlü ve yumuşak güç ile tabir edilen bir politika izlemiştir. Bu politika da yumuşak güç olarak tabir edilen Batılı güçlerin Afrika’yı sömürme politikalarının aksine iki ülkenin faydasına eşitlik ilkesini esas alan çok yönlü yani siyasi, ekonomi, güvenlik, insani yardım, sağlık ve eğitim gibi birçok alanda gelişme yaşanmıştır.²

Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) iktidarı altında giderek artan bir şekilde üstlenilen bu dış politika, özellikle ekonomik ve diplomatik işbirliği bağlamında yürütülmüştür. Çin’in Batılı ülkelerle olan etkisini ve rekabetini göz önünde bulundurarak Türkiye, Libya, Somali, Akdeniz vb. ülkelerde yumuşak gücünü genişletebilir ve bu ülkelerde askeri angajmanlara girebilir. Ancak Afrika halkları ile Türkiye arasındaki yakınlaşmanın en büyük başarılarından biri Ankara’nın bu kıtada yumuşak güç kullanmasıdır. Örnek vermek gerekirse Türk Hava Yolları’nın Kamerun’daki varlığı, Türkiye’nin yurtdışındaki güçlü imajının bir göstergesi olarak söylenebilir. Aslında Kamerun, tüm Orta Afrika için merkezi bir devlet ve jeopolitik bir kavşaktır. Bu nedenle Türkiye’nin Kamerun’a özel bir ilgisi bulunmaktadır. Bu nedenle Türkiye’nin Kamerun’da yumuşak güç kullanımı giderek daha fazla fark edilmektedir. Türk Hava Yolları’nın bu etkisinin yanı sıra, TİKA, Türkiye Bursları ve Diyanet Vakfı gibi devlet enstrümanları ve İHH ve Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı gibi devlet dışı aktörler de Türkiye’nin Kamerun’daki iyi imajının tanıtımına katkıda bulunmaktadır. Bunun bir sonucu olarak Kamerun’da son yıllarda Türkiye’ye olan ilgi artmıştır. Yumuşak güç etkisi olarak Türkiye’nin diplomasisi, ekonomik faaliyetleri, eğitimi, tıbbi bakımı, spor ve turizmi Kamerunlular için ilgi çekici

¹ Tom Wheeler, “Ankara to Africa: Turkey's outreach since 2005”, *South African Journal of International Affairs*, 18 (1), 2011, p. 48.

² Ebru Oğurlu, (2018). 1998-2018 Arası Dönemde Türkiye’nin Afrika Deneyimi: Fikirden Eyleme Bir Dönüşüm . *Avrasya Etüdleri* , 54 (2) , 65-94 .

unsulardır. Bu nedenle sömürge ülkesi olmayan Türkiye, Kamerun'da Fransa'ya karşı giderek daha fazla nüfuz kazanıyor.

1990'ların sonundan bu yana, Türkiye'nin Afrika'ya yönelik ilgisi istikrarlı bir şekilde büyüdü. İlk olarak, Afrika ülkeleriyle ekonomik, siyasi ve kültürel bağları güçlendirmek amacıyla Türk hükümeti tarafından 1998 yılında bir "Açık Afrika Politikası" kabul edilmişti. Diğer bir deyişle, bu politika Türkiye'nin yumuşak gücünü kullanarak kendi "modelini" Afrika'ya ihraç etmeyi amaçlamıştır. Bunu yapmak için, bir Eylem Planı hazırlandı. Bu planda temel diplomatik, siyasi, ekonomik ve kültürel önlemler özetlendi. Ardından 2003'te Türkiye Dış Ticaret Müsteşarlığı ilk defa "Afrika ile ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi stratejisi" hedefini gerçekleştirdi. TİKA'nın kurulması ve bir Türk Başbakanının Sahra'nın güneyini ilk ziyareti 2005'i Türkiye'de "Afrika Yılı" yaptı.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı AK Parti döneminde Türkiye'nin Afrika'ya yönelik dış politikasında izlediği stratejileri ve küresel ölçekte Türkiye-Afrika ilişkilerine etkilerini analiz etmektir. Çalışmanın öne çıkan gözlemlerinden birisi ise, Türkiye'nin Afrika kıtasına olan büyük ilgisi ve kıtaya yönelik geçmişin eski büyük güçleri olan Fransa, Büyük Britanya ve Almanya'nın önüne geçen yakınlaşma arzusu olarak ifade edilebilir. Bu durum, 2010 yılında dönemin Dış Ticaret Bakanı Zafer'in Çağlayan, "Bu topraklar üzerinde ayak basmayacağımız hiçbir toprak parçası yok" sözlerinden de anlaşılabilir. Türkiye'nin Afrika'ya yönelik bu politikasının bir başka göstergesi ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın son zamanlarda bu kıtaya yaptığı ziyaretlerin artması ve Türk ve Afrikalı iş adamlarının her iki ülkenin çıkarları doğrultusunda sıklıkla bir araya gelmeleridir. Bu unsurlar AK Parti hükümetinin Afrika'ya verdiği önemi kanıtlamakta ve bu konudaki güçlü iradeyi de açıklamaktadır. Son yıllarda diplomasi, ticaret ve kültür alanındaki gelişmeler ise Türkiye-Afrika ekonomik ilişkilerinin kalıcı bir gelişme trendine girmesi bakımından kritik öneme sahiptir. Son olarak Afrika'nın birçok alanda büyümesi de son yıllarda yatırımcıları ve yabancı sermayeyi cezbetmektedir.

Başta TİKA olmak üzere kalkınma yardımları sektörünün yatırımlarında önemli rol oynayan Türk kurumlarının güçlü varlığı, AK Parti Hükümeti'nin son yıllarda Afrika'ya olan bağlılığının arttığını göstermektedir. AK Parti döneminde Türkiye'de Afrikalı

öğrencilerin eğitimine verilen büyük önem ve Afrikalı öğrenci sayısındaki artış, bugün ve gelecekte Afrika-Türk ilişkileri için çok daha güçlü bir altyapı oluşturacaktır.

Söz konusu bu hususlar Türkiye-Afrika ilişkilerinde artan ivmenin Türkiye'nin yumuşak güç kapasitesine dayandığını da doğrulamaktadır. Türkiye'nin Afrika'ya ilişkin temel yaklaşımı Osmanlı İmparatorluğu'nun kıtadaki mirasının canlanmasını değil, iki büyük dünya savaşının kazananı olan büyük güçlerin kıtaya ilişkin yıkıcı politikalarının sonlanmasına katkıda bulunabilmektir. Bu yönüyle Türkiye'nin Afrika politikası geleneksel küresel güçlerin politikalarına alternatif bir yöntem önermektedir. Benzer stratejinin zaman zaman Çin, Brezilya ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi aktörlerce de benimsendiği görülmektedir.

Bu ülkelerin kullandıkları stratejiler, eski sömürgeci güçlerin yaptığı gibi sert gücü kullanmak yerine kitleleri ikna etmeye çalışan yumuşak güç stratejileridir. Sonuç olarak, Osmanlı İmparatorluğu ile insanlığın beşiği arasındaki tarihi ilişkinin gözlemlenmesi, Türkiye'nin bölgedeki yerini yeniden kazanmasını teşvik eden önemli bir faktör olacaktır. Söz konusu dinamikler Türkiye'nin Afrika'da oynayacağı role ilişkin araştırmaları derinleştirmeye yönlendiren ana unsurlar olarak belirtilebilir.

Araştırmanın Önemi

Mevcut literatürdeki çalışmaların çoğu, Türkiye'nin Balkanlar ve Ortadoğu'daki yumuşak gücüne odaklanmaktadır. Bu noktada Afrika, az çalışılmış bir araştırma alanı olmaya devam etmektedir. Araştırmacılar genellikle Kuzey Afrika, Sudan ve Somali gibi Türkiye'nin dış politikada daha etkin olduğu Afrika coğrafyalarına ve ülkelere odaklanmaktadır. Orta Afrika bölgesi ve özellikle Kamerun hakkında Türkiye'de yapılan çalışmaların kısıtlı olduğu görülmüştür. Bu noktada Kamerun üzerine yapılacak bir çalışmanın Türkiye'deki literatüre katkısının olacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın Yöntemi

Buradan hareketle bu çalışmada Türkiye'nin Kamerun'a yönelik politikaları yumuşak güç kavramıyla açıklanmaktadır. Çalışma Türkiye'nin yumuşak güç araçları olarak tanımladığı TİKA, Türkiye Bursları ve sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini incelemeyerek Türk dış politikasının Kamerun'daki aktivizmini ortaya koymayı hedeflemektedir. Bununla birlikte Orta Afrika ve özellikle Kamerun'da Türkiye'nin

etkisinin ve gücünün artırılmasına hizmet eden yumuşak güç araçlarının etkisinin de analiz edilmesi amaçlanmaktadır.

1. BÖLÜM: DIŞ POLİTİKADA YUMUŞAK GÜCÜN KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVESİ

1.1. Kavramsal Çerçeve

1.1.1. Dış Politika

AK Parti'nin iktidara gelmesinden sonra Türk dış politikası uluslararası kabul görmüş bir siyasi, kültürel ve ekonomik tarihsel yenilenme yaşadı. Bu durum özellikle daha önce daha az odaklanılan coğrafyalara yönelik yapılan açılımları da beraberinde getirdi. Bu politikanın göstergelerinden birisi Türkiye'nin Afrika'da bir eylem planını uygulamaya geçirmesidir.³ 2005'te Türkiye'de ilk defa “Afrika Yılı” ilan edilmiş ve 2008'den sonra 49 Afrika ülkesinin katıldığı ilk Türkiye-Afrika işbirliği zirvesi İstanbul'da yapılmıştır.⁴ Bu iki olay, Türk yetkililerin Türk dış politikasını genelde Afrika özelde ise Sahra Altı Afrika'ya yönlendirme arzusunu da göstermektedir. Türkiye'nin son on yılda Afrika Birliği, Şangay İşbirliği Örgütü ve Türk Devletleri Teşkilatı gibi çeşitli çok taraflı kuruluşlarla olan etkileşimlerini artırarak jeopolitik etkisini genişlettiği gerçeği göz önüne alındığında bu şaşırtıcı olmayabilir.⁵ Bu ilgi doğrultusunda Türkiye'nin Afrika ve özellikle Sahra Altı Afrika politikasında çok boyutlu bir angajmandan bahsedilebilir.

Nitekim 2002'de AK Parti'nin iktidara gelmesinden bu yana Türkiye'nin Afrika'ya özel bir önem verdiği gözlemleniyor. Bu ani ilginin nedenleri ise son yıllarda uzmanların ve araştırmacıların odaklandığı konular arasında gelmektedir. II. Dünya Savaşı sonrası dönemde Türk dış politikasının tarihi incelendiğinde, Sahra Altı Afrika'nın Türkiye'nin öncelikli çıkarları arasında olmadığı görülmektedir. Mağrip ile ilişkiler kültürel, tarihi ve dini benzerlikler nedeniyle daha gelişmiştir.⁶

Öte yandan son yıllarda ise AK Parti yönetimi Afrika'ya yönelik ilgiyi siyasal, ekonomik, askeri ve hatta toplumsal boyutlara yayma adına yoğun faaliyetler yürütmeye başladı. Öyle ki Türkiye toplumu içinde yeni bir Afrika imajı yaratılması konusunda bazı adımların atıldığına dahi şahit olundu. Bu açıdan değerlendirildiğinde Türkiye'nin sadece

³Gabrielle Angey “La recomposition de la politique étrangère turque en Afrique subsaharienne entre diplomatie publique et acteurs privés” IFRI Programme Afrique Subsaharienne, Mart (2014), 16

⁴ Özkan Mehmet, “Türkiye'nin Afrika'daki yükselen rolü”, *Türk Politikası Quarterly*, 9/4 (2010), 13

⁵ Filiz Bekmen, “Uluslararası Yardımın Tasarlanmasında ve Tesliminde İşbirliği İçin Yeni Fırsatlar” *Alman Marshall Fonu*, s.1

⁶ Özkan, “Türkiye'nin Afrika'daki Yükselen Rolü”, 97

Kuzey Afrika'ya yönelik yakın politikaların da ötesine geçerek Afrika kıtasının tümüne yayılan bir politik angajman siyaseti izlemesi gerektiği söylenebilir.⁷

1.1.2. Gücün Dönüşen Doğası

Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra Amerikalı siyaset bilimci Joseph Nye tarafından öne sürülen yumuşak güç kavramı, gücü karakterize etmek için yaygın olarak kullanılmaktadır. Bir devletin başka bir ülke üzerinde askeri kapasiteyi değil de toplumsal, kültürel ve ekonomik enstrümanları işlevselleştirerek nüfuz etme yetkisi olarak tanımlanabilecek olan yumuşak güç kavramı son yıllarda ülkelerin dış politikalarını açıklamakta sıklıkla başvurulanan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası düzeyde yapılan araştırmalarda dünyada yumuşak gücü en etkin kullanan ülkelerin başında ABD olduğu gösterilirken, birçok araştırmacıya göre Türkiye de bu anlamda önemli bir aktör haline gelmiştir.

Kuşkusuz milletler uluslararası arenada kendilerini göstermek için çeşitli güç biçimlerine başvururlar. Yumuşak güç, son yıllarda uluslararası ilişkilerde aktörler tarafından en çok kullanılan biçimdir. Bir devletin on yıllardır gücü, özellikle üç önemli faktörde özetlenebilir: toprakları, nüfusu, ekonomik ve askeri kapasitesi. Birkaç uluslararası ilişkiler teorisyeni “yüzölçümüne” atıfta bulunurken, farklı teorisyenler farklı güç tanımları vermeye çalışmıştır.⁸

1990'da yazdığı “Amerika'nın Değişen Doğası” kitabında Joseph Nye ilk kez yumuşak güç kavramını ortaya atmıştır. Yazar, çağımıza damgasını vuran yeni bir iktidar biçimine atıfta bulunurken, bu iktidar kavramını daha iyi anlamının temel unsurlarından birisi olarak uluslararası ilişkileri doğru anlamayı gösteriyor. Nye'a göre yumuşak güç kavramı esasında tarihsel arka planı olan bir yaklaşımdır. Nitekim Nye yumuşak güç için “yumuşak güç insanda doğal bir eğilimdir, siyasi stratejinin çok üstündedir”⁶ şeklinde bir anlatıya yer vererek aslında bu kavramın insan doğasının bir parçası olabileceğini de ifade ediyor.

Güç, uluslararası ilişkilerin merkezi ve yapıcı bir kavramıdır. Güç, geleneksel olarak devlete bağlı bir kapasitedir. Bu nedenle devletler arası ilişkilerde güç kavramından bahsederken, bir devletin kendi hareket özgürlüğünü garanti edip edemeyeceği ve

⁷ Özkan, “Türkiye'nin Afrika'daki Yükselen Rolü”, 97

⁸ N. Kazar, “Türkiye-Afrika İlişkilerinin Geleceği” *Dış Politika*, (2000), 107-114.

başkalarının davranışlarını kendi çıkarları doğrultusunda etkileyip etkilemeyeceği meselesi de göz önünde bulundurulmalıdır. Nitekim uluslararası ilişkiler açısından bakıldığında güç devletler arası etkileşimin bir unsuru olarak da değerlendirilebilir.

Güç konusunda önde gelen düşünürlerden birisi de Kenneth Waltz'tur. Ona göre "bir aktör diğerlerini etkileme gücüne oranla daha güçlü ya da zayıf olarak tanımlanabilir". Benzer şekilde, teknolojik yatırımlar/harcamalar da belirleyici stratejik liderlik sağlayabilir. Son olarak, güç kavramı çok boyutludur. Uluslararası ilişkilerin doğuşuyla, bu kavrama öncelikle askeri bir anlam yüklendi. Bu nedenle, gücü oluşturan farklı unsurlar arasında bir hiyerarşi ortaya çıktı. Buna göre askeri, demografik, coğrafi, ekonomik, politik, kültürel, teknolojik açıdan bir güç skalası geliştirilmiştir.

1.1.3. Yumuşak Güç, Sert Güç ve Akıllı Güç Arasındaki Fark Nedir?

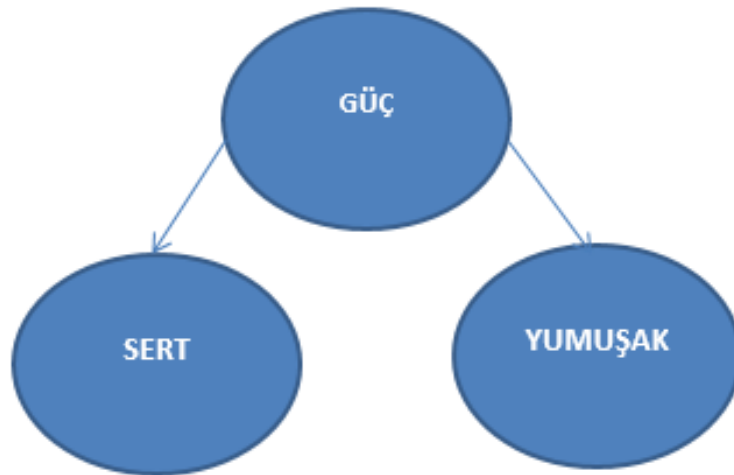
Dünyadaki devletler büyük siyasi ve ekonomik çalkantılar yaşarken, bu çalkantılar doğası gereği küreseldir ve birçok ülkenin politikalarını etkilemektedir. Bugünün küresel bağlamında yaygın bir eğilim, ulus-devletlerin kendi güçleri ve etkileriyle ilgili kaygılarıdır. Bu bağlamda, artan jeopolitik gerilimlerin yanı sıra küresel aktörler arasında güçler ayrılığı oldukça önem kazanmaktadır. Uluslararası ilişkilerde sert, yumuşak ve akıllı güç kullanımı arasındaki ayrım günümüz dünyasında çok belirgindir. Bu arada, akademisyenler ve uygulayıcılar dünyanın geleneksel inançlardan ve 'sert' ve 'yumuşak' güç arasındaki katı sınırlardan uzaklaşması gerektiğinin farkındadırlar. Nitekim dünyanın ekonomik ve politik zorlukları artık yalnızca askeri güç kapasiteleri ile yönetilemez.⁹

Uluslararası siyasette "güç", bir devletin elinde tuttuğu güç enstrümanlarını kullanarak başka bir ulusun veya devletin davranış biçimini şekillendirme yeteneğine sahip olması şeklinde tanımlanabilir. Uluslararası ilişkilerde ülkeler elde ettikleri güç kapasitelerine göre farklı sınıflandırmalar kapsamında incelenirken, sert güç olarak tanımlanan enstrümanların arka plana gittiği ve buna paralel olarak yumuşak güç unsurlarının öne çıktığı bir yapı ortaya çıkmaya başlamıştır.

⁹ Bound, K., Briggs, R., Holden, J., & Jones, S., 2007. Kültür, uluslararası ilişkilerin merkezi bir bileşenidir. Tüm potansiyelini ortaya çıkarmanın zamanı geldi. Londra: Gösteriler [pdf]

1.1.4. Yumuşak Güç

Yumuşak güç, başkalarını istediğini yapmaya ikna etme kapasitesidir. İlk olarak Joseph Nye tarafından ortaya atılan “Yumuşak Güç” terimi, dış politika tartışmalarında merkezi bir kavram haline gelmiştir. Nye, yumuşak gücü, kişinin istediğini zorlama yerine ikna yoluyla elde etme yeteneği olarak tanımlamıştır.¹⁰ Bu kapsamda ekonomik ve askeri güç kapsamı dışında kalan ve bir ülkenin cazibe yaratan unsurları yumuşak güç kapsamında ele alınabilir. Nye'ye (2004) göre yumuşak güç kaynakları, bu tür bir çekiciliği üreten varlıklardır. Bununla birlikte, yumuşak gücün inşa edilmesi, maddi olmayan kaynakları uzun bir süre boyunca geliştiği için nispeten uzun zaman alır. Yumuşak güç, kişinin her zamanki davranışından farklı bir şekilde gönüllü olarak hareket etmesi yönünde tutumunu değiştirirken, sert güç kişiyi olağan davranışından farklı bir şekilde hareket etmeye zorlar, bunu istemeden yapar. Joseph Nye'nin görüşüne göre, uluslararası çerçevenin değişen doğası, kültür, ideoloji ve kurumlar gibi soyut güç biçimlerinin kullanımını yeniden vurgulamıştır.¹¹ Artan sosyal seferberlik, teknoloji, eğitim ve ekonomik büyüme faktörlerini coğrafya, nüfus ve kaynaklar kadar önemli hale getirmektedir. Yumuşak güç, güç, zorlama veya şiddet kullanmadan, ancak çekici bir kişilik, kültür, siyasi değerler, kurumlar ve meşru veya ahlaki olarak görülen politikalar gibi maddi olmayan varlıklar aracılığıyla başkalarının tercihlerini şekillendirme yeteneğine dayanır.

Şekil 1: Güç Türleri

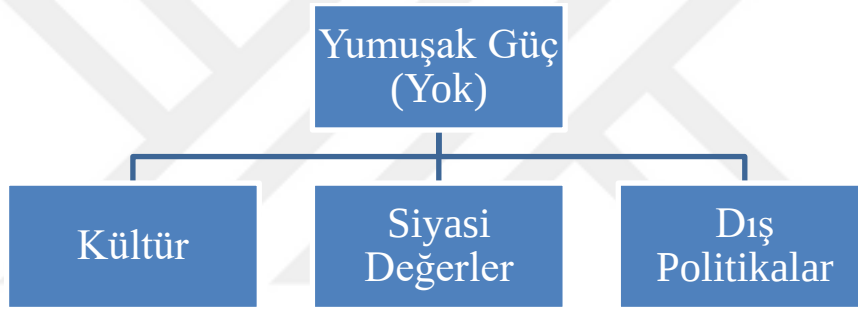
Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

¹⁰ Wilson, EJ (2008). Sert Güç, Yumuşak Güç, Akıllı Güç. Amerikan Siyaset ve Sosyal Bilimler Akademisi Annals, 616, 110-124. <http://www.jstor.org/stable/25097997>

¹¹ Nye, J.S Jr., 1990. Yumuşak Güç. Dış Politika, 80 [pdf]

Buna karşılık, yumuşak güç kaynakları hem sınıflandırma hem de doğası gereği daha karmaşıktır. Davranışsal açıdan yumuşak güç, çekici güçtür. Kaynaklar açısından, yumuşak güç kaynakları, bu tür bir cazibe yaratan varlıklardır.¹² Nye'ye göre, bir ülkenin yumuşak gücü öncelikle üç kaynağa dayanır: kültürü (başkaları için çekici olduğu yerlerde), siyasi değerleri (yurtiçinde ve yurtdışında onlara göre yaşadığında) ve dış politikaları (meşru ve ahlaki otoriteye sahip olarak görülürler).¹³

Kültür, bir toplum için anlam yaratan pratikler bütünüdür ve birçok tezahürü vardır. Yurt içi ve yurt dışındaki hükümet politikaları, bir başka potansiyel yumuşak güç kaynağıdır. Benzer şekilde, dış politikalar yumuşak gücü güçlü bir şekilde etkiler. Hükümet politikaları bir ülkenin yumuşak gücünü güçlendirebilir veya azaltabilir. İkiyüzlü ve başkalarının görüşlerine kayıtsız görünen veya ulusal çıkarlara dar bir yaklaşıma dayanan iç veya dış politikalar, yumuşak gücü zayıflatabilir.¹⁴

Şekil 2: Yumuşak Güç Bileşenleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

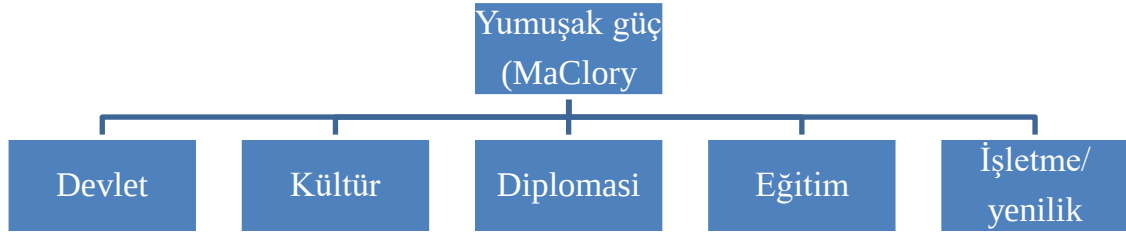
Yumuşak güç bileşenlerini değerlendirirken Jonathan McClory, Nye'nin sütunlarını genişletti ve ülkelerin yumuşak gücünü beş kategoriye göre değerlendirdi: Devlet (ülkenin siyasi değerleri), Kültür (toplum için anlam yaratan uygulamalar dizisi), Diplomasi (dış politika), Eğitim ve İşletme/Yenilik.¹⁵ McClory, eğitimi kültürel kaynak kategorisinin dışına çıkardı çünkü yüksek öğrenimin yumuşak güç üzerindeki etkisinin çok daha büyük olduğuna inanıyordu. Yazar ayrıca bir ülkenin ekonomik modelinin açıklık ve yenilik kapasitesi açısından göreceli çekiciliğini yakalamak için İş/İnovasyon alt endeksini ekledi.

¹² Nye, JS Jr., 2008. Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç. Amerikan Siyaset ve Sosyal Bilimler Akademisi'nin Yıllıkları, 616(94) [pdf]

¹³ age

¹⁴ Pallaver, M., 2011. Güç ve Formları: Sert, Yumuşak, Akıllı. MPhil. Londra Ekonomi Okulu [pdf]

¹⁵ McClory, J., 2011. The New Persuaders II. Yumuşak Gücün 2011 Küresel Sıralaması. Hükümet Enstitüsü [pdf]

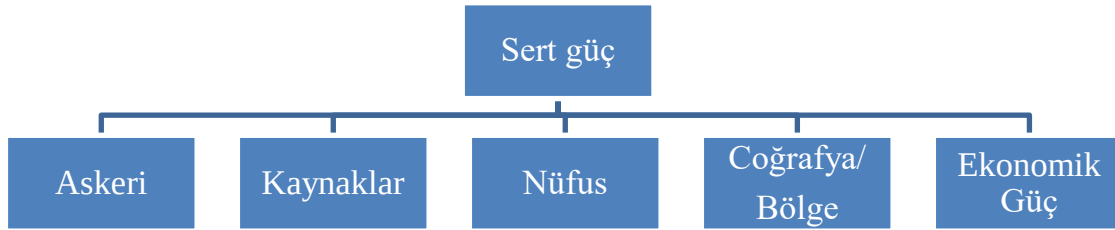

Şekil 3: McClory'nin Yumuşak Güç Sınıflandırması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

1.1.5. Sert Güç

Sert güç, gücün en eski biçimidir; ülkelerin herhangi bir üst otorite tanımadığı ve dolayısıyla güç politikalarına odaklanmak zorunda olduğu anarşik bir uluslararası sistem fikriyle bağlantılıdır. Bununla birlikte, sert güç stratejileri, ulusal çıkarları uygulamak için askeri müdahaleye, zorlayıcı diplomasiye ve ekonomik yaptırımlara odaklanır. Sert güç, zorlayıcı eylemler veya tehditler yoluyla kişinin hedeflerine ulaşma yeteneği olarak tanımlanır. Neorealistler, sert güce, özellikle de devletlerin sert gücüne vurgu yapma eğilimindeyken, liberaller ise yumuşak gücü devlet yönetiminin temel bir kaynağı olarak vurgular. Sert güç, askeri müdahaleye, zorlayıcı diplomasiye ve ekonomik yaptırımlara¹⁶ dayanır ve silahlı kuvvetler veya ekonomik araçlar gibi somut güç kaynaklarına dayanır. Aşağıdaki Şekil 1.4, sert gücün kaynaklarını göstermektedir.

Şekil 4: Sert Gücün Kaynakları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Nitekim, 1939'da Almanya'nın Polonya'yı işgali ve Birinci Körfez Savaşı'nın ardından 1991'de Irak'a yönelik BM ekonomik yaptırımları sert güç kullanımına örnektir. Sert ve yumuşak güç yaklaşımlarının etkinliği, güç kaynaklarının erişilebilirliğine bağlıdır. ABD veya Rusya gibi daha yüksek milli gelire sahip büyük devletler, finansal olarak büyük

¹⁶Wilson, EJ, III, 2008. Sert Güç, Yumuşak Güç, Akıllı Güç. Amerikan Siyaset ve Sosyal Bilimler Akademisi'nin Yıllıkları, 616 [pdf]

silahlı kuvvetlere sahip olabilir ve diğer devletleri ekonomik olarak baskı altına alabilir. Daha küçük devletler için, bu geleneksel sert güç araçlarını elde etmek daha zordur. Yumuşak güç kaynaklarının erişilebilirliği, bir devletin büyüklüğüne çok daha az bağlıdır. Norveç örneğinin gösterdiği gibi, küçük devletler kesinlikle yumuşak güç inşa etme yeteneğine sahiptir.¹⁷ Tarihsel olarak, sert güç, nüfus büyüklüğü, bölge, doğal kaynaklar, askeri güç ve sosyal istikrar gibi kriterlerle ölçülmüştür.

1.1.6. Akıllı Güç

Joseph Nye'nin tanımladığı ve günümüz politikacıları ve akademisyenlerinin benimsediği Akıllı Güç, Sert Güç öğelerini uyumlu ve genellikle incelikli bir şekilde Yumuşak Güç'e özgü eylemlerle birleştiren akıllı politikaların benimsenmesini gerektirir. Akıllı güç daha etkili ve başarılı sonuçlar doğurabilir.¹⁸ Bu yeni kavram, rasyonel hareket etmenin ve belirli ihtiyaçlar doğrultusunda eylemi belirlemenin önemine değer vermektedir. Bu noktada akıllı gücü ulusal ve uluslararası bağlam; kültürel özellikler, mevcut siyasi sistem ve ekonomik kapasite etkiler.

Bununla birlikte, önceki tüm modellerden daha fazla olarak bu model, herkesi kapsayan bir eylemsellik tarafından yönlendirildiği, küresel ortak kavramında farklı müdahale seviyelerinde ortaklıkların şekillendirilmesini zorladığı ve farklı katılımlara değer verdiği için stratejik bir boyut içerir. Yumuşak Güç'ün bazı ilkelerini takip eden Akıllı Güç, askeri çözümlere mesafeli bir yaklaşım sergilerken, çatışmaların çözümünde diplomatik bir yaklaşım önerir. Akıllı güç sorunların çözümünde yeni fırsatların geliştirilmesi ve entegre sürdürülebilir stratejilerin yeniden tanımlanması için koşullar yaratır. Son yıllarda uluslararası ilişkiler araştırmalarında akıllı gücün giderek daha fazla destek kazandığı görülürken, politikacı, akademisyen ve stratejistlerin de dikkatini çektiği gözlemlenmektedir.

¹⁷Nye, JS Jr., 2004, Yumuşak Güç: dünya siyasetinde başarının yolu, Halkla İlişkiler: New York

¹⁸Nye, Joseph (2007). "Akıllı güç". Huffington Post'ta [çevrimiçi]. [Erişim tarihi 20 Temmuz 2010]. http://www.huffingtonpost.com/joseph-nye/smarterpower_b_74725.html E.T. 18/07/2024 adresinde mevcuttur.

Şekil 5: Akıllı Güç

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Entegre stratejilerin geliştirilmesi ile sert ve yumuşak gücün ustaca birleşmesine akıllı güç denir.¹⁹ Farklı bir tanımla, akıllı güç, bir aktörün, sert güç ve yumuşak güç unsurlarını, aktörün hedeflerini etkili ve verimli bir şekilde ilerletecek şekilde birleştirme kapasitesidir.²⁰ Yumuşak güç tek başına yeterli olmayabilir, ancak sert güce kıyasla göreceli stratejik önemi artmaya devam edecektir.²¹ Akıllı güç savunucuları, ittifaklara, ortaklıklara ve kurumlara yatırım yapmakla birlikte güçlü ordu gibi sert gücün avantajlarını dile getirmelidir. Sert güç 'itme' ve yumuşak güç 'çekme' ise, kombinasyon maksimum sonuçların meşru bir şekilde kullanılmasına izin verir.²² Daha sert ve yumuşak bir yaklaşım olarak, mevcut uluslararası ilişkiler alanına çok iyi uymaktadır. Akıllı güç farklı biçimler alabilir. Akıllı güç olarak adlandırılan şey aslında diplomatik, ekonomik, askeri, siyasi, yasal ve kültürel araçların birleşimidir ve Avrupa Birliği bunun en iyi örneklerinden biri olarak kabul edilebilir.²³

1.2. Türkiye'nin Sahra Altı Afrika Diplomasisinin Yumuşak Gücü: Faktörler ve Aktörler

Tarihsel olarak Türkiye, Osmanlı döneminden bu yana Afrika Kıtası ile yakın ilişkilere sahiptir.²⁴ Osmanlı İmparatorluğu, Afrika kıtasının doğusunda ve batısında önemli izler bırakan ve Afrika kıtasını en uzun süre yöneten devlet olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun bu bölge halkları ve devletleri ile dostane bağlantıları vardı. O dönemlerde bu güçlü ilişkilerin etkisiyle Osmanlı Devleti, Kuzey Sahra altı bölgesini

¹⁹ age

²⁰ Wilson, EJ, III, 2008. Sert Güç, Yumuşak Güç, Akıllı Güç. Amerikan Siyaset ve Sosyal Bilimler Akademisi'nin Yıllıkları, 115 [pdf]

²¹ McClory, J., 2011. The New Persuaders II. Yumuşak Gücün 2011 Küresel Sıralaması. Hükümet Enstitüsü s. 24. [pdf]

²² Nye, J. (2011). Güç ve dış politika. Politik İktidar Dergisi, 4, 9 – 24.

²³ Pallaver, M., 2011. Güç ve Formları: Sert, Yumuşak, Akıllı. MPhil. Londra Ekonomi Okulu s. 20

²⁴ Melek Fırat, 2007. “ Türkiye - Afrika İlişkilerinin Tarihselarka Planı ve Afrika Açılımında Sivil toplum Kuruluşlarının Rolü. ”: 1.

yöneten Kanem - Bornu İmparatorluğu ile ittifak kurdu. 1861'den sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun Güney Afrika'da diplomatik temsilcilikleri tutması, iki ülke arasındaki ilişkileri²⁵ daha da güçlendirdi.

Türkiye'nin Afrika ülkeleriyle tarihsel bağlarını daha iyi anlamak için Afrika kıtasını coğrafi olarak incelemek gerekir. Osmanlı İmparatorluğu Kuzey Afrika ile yakın ilişkiler kurmuştu. On beşinci ve on altıncı yüzyıllarda, çok sayıda Afrika ülkesi Osmanlı İmparatorluğu'nun bir üyesi olmuştur.²⁶ Bu nedenle Kuzey Afrika, Türk toplumunun coğrafya tasavvurunda uzak bir bölge değildir.

Ancak 1923'ten 1998'e kadar Türkiye'nin Afrika ile ilişkileri asgari düzeye geldi, çünkü bu dönemde Türkiye iç sorunlara odaklanmıştı ve demokrasi inşası sürecindeydi. Buna ek olarak, Sahra Altı Afrika'nın çoğunluğu sömürge olduğu için Türk Dış Politikasında Sahra Altı Afrika'ya fazla önem verilmedi. Ancak Türkiye, 1960'lı yıllarda sömürgeci güçlerden bağımsızlığını kazanır kazanmaz tüm Afrika devletleriyle diplomatik ilişkiler kurdu.²⁷

Türkiye'nin siyasi değişimleri sonucunda uluslararası sistemdeki yeri değişmiş ve Türk dış politikasında Türk-Afrika ilişkilerini etkilemiştir. Koalisyon hükümetinin 1998'de çok boyutlu bir dış politikaya başlaması ve Afrika'nın Türkiye için önemli bir kıta haline gelmesiyle Türkiye-Afrika Kıtası ilişkileri yeni bir boyut kazandı. Türkiye koalisyon hükümeti 1998 yılında, Sahra Altı Afrika'daki 48 ülkeyle ilişkileri güçlendirmeyi amaçlayan uzun vadeli bir eylem planı olan bir "Eylem Planı" başlattı. Ancak 1998'de başlayan Türkiye'nin Afrika'ya Açılımı Eylem Planı 1999'daki kritik zorluklar nedeniyle planlanan hızda ilerleyemedi.²⁸

Buna ek olarak, 1997 yılında Avrupa Birliği (AB) Türkiye'ye diğer aday ülkelerden farklı olarak ağır kısıtlamalar getirdiğinde, Türkiye'nin Avrupa'ya olan güveni sarsılmıştır. O zamana kadar dış politikasında Batı dünyasını ön planda tutan Türkiye, diğer milletlerle bağlarını derinleştirmeye başlamıştı. Bu nedenle, 1998'den bu yana Türkiye'nin Afrika'ya yönelik politikası, Dışişleri Bakanlığı'nın 1998'de "Afrika Açılım Politikasını" uygulamasıyla önemli ölçüde değişti. Türkiye'nin Afrika açılımı, iç politika değişikliklerinin ve küresel ekonomi politikasındaki değişikliklerin yansımasıdır.

²⁵ Karagül, Soner - İbrahim Arslan. 2013. " Türkiye'nin Afrika Açılım Politikası: Tarihsel Arka Plan, Stratejik ilintili ve Geleceği." Uluslararası Hukuk ve Politika 9(35 (2013) 23

²⁶ Özkan, " Türkiye'nin Afrika Açılımı ve Asya ile İlişkiler", 118

²⁷ Özkan, " Türkiye'nin Afrika Açılımı ve Asya İle İlişkiler", 121.

²⁸ age

Türkiye'nin Afrika'yı dış politikasında öncelikli hale getirmesinin motivasyonlarından birisi de dış politikada artan aktivizmi olarak söylenebilir.²⁹ “Afrika Açılım Politikası” aracılığıyla Türkiye, diplomatik temaslar kurmak ve siyasi, ekonomik ve kültürel işbirliğini geliştirmek de dahil olmak üzere Afrika ülkeleriyle siyasi, ekonomik ve kültürel bağlarını güçlendirmeyi amaçladı.³⁰ Ancak söz konusu politika, 2002 yılında AK Parti hükümeti iktidara gelene kadar ekonomik ve siyasi kriz nedeniyle uygulanamadı.³¹ 2003 yılının başında AK Parti'nin iktidara geldiği dönemde Türk Hükümeti, Afrika ülkeleriyle ekonomik bağları güçlendirmek amacıyla Dış Ticaret Müsteşarlığı'nda bir "Afrika Ülkeleri ile Ekonomik İlişkiler Geliştirme Stratejisi" hazırlamıştır. Ayrıca Türk hükümeti 2005'i Türkiye-Afrika ilişkilerinin güçlenmesinde kritik öneme sahip "Afrika Yılı" ilan etti. Türkiye'nin Afrika'ya Açılım politikası, Türkiye'nin küresel arenadaki etkisini artırmak için bu tarihten itibaren hız kazanmıştır.

²⁹ Karagül – Arslan, . “Türkiye'nin Afrika Açılım Politikası”, 21–55.

³⁰ Özkan, “ Türkiye'nin Afrika Açılımı ve Asya İle İlişkiler”, 115–36.

³¹ Özkan, “ Türkiye'nin Afrika Açılımı ve Asya İle İlişkiler”, 115–36.

2. BÖLÜM: TÜRKİYE’NİN AFRIKA ÜLKELERİNE VE KAMERUN’A YUMUŞAK GÜÇ SİYASETİ

2.1. Türkiye’nin Afrika Ülkelerine Verdiği Önem

Türkiye Dünya üzerinde coğrafi konumu itibari ile Asya-Avrupa arasında bir köprü ve Afrika kıtasına da yakın konumda bulunan farklı bölgesel kimlikleri barındıran merkezi bir ülkedir.³² Türkiye’nin konumu gereği gelişen ve değişen dünyada Afrika ve Ortadoğu gibi bölgelere olan ilgisinin artışı AK Parti’nin 2002 yılında iktidara gelişiyle birlikte daha da artmıştır. Türkiye son yıllarda Afrika’yı dış politika öncelikleri arasına almış ve Afrika kıtası ülkeleri ile siyasi, diplomatik, ekonomik ve kültürel alanlarda artan bir işbirliği içerisine girmiştir. Bu süreçte özellikle yumuşak güç kapasitesini de işlevselleştiren Türkiye, Afrika ülkeleri ile kalıcı ilişkiler tesis ederek uzun vadeli işbirliklerinin temellerini atmıştır. Türkiye bu politikaları ile gelecek yıllarda küresel bir güç haline gelme konusunda da önemli adımlar atmış olmaktadır.³³

2.2. Türkiye’nin Afrika Politikasının Temel İlkeleri

OECD 2017 Afrika Ekonomik görünüm raporu, Afrika kıtasının Asya kıtasından sonra dünyanın en hızlı büyüyen ikinci ekonomisi olacağını ve 21. yüzyılın ortasında uluslararası ilişkileri ve gelişmeleri etkileyeceği öngörmektedir.³⁴ Afrika kıtasının ilerleyen zamanlarda ekonomik olarak gelişmesinde 30 milyon km2 toprak parçası ile zengin doğal kaynaklara ve özellikle geniş petrol yatakları ile tarım alanlarına sahip olması önemli rol oynayacaktır. Bu nedenle Afrika kıtası birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkenin dış politika alanlarından birisi haline gelmiştir. Türkiye de gelişmekte olan bir ülke sıfatıyla bu küresel yarışta var olmak için Afrika ile olan ilişkilerine büyük önem vermektedir.³⁵

Türkiye’nin Afrika kıtasına coğrafi yakınlığı, Osmanlı döneminden gelen dini ve kültürel bağlarının varlığı ve birçok gelişmiş ülkenin Afrika’ya uyguladığı sömürgecilik

³² Ahmet Davutoğlu, “Turkey’s Foreign Policy Vision: An Assessment of 2007”, *Insight Turkey*, 10 (1), 2008, pp. 78-79.

³³ Baskın Oran, “Dönemin Bilançosu”, ed. Baskın Oran, *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşı’ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Cilt I: 1919 - 1980*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013, s. 673-679.

³⁴ AfDP, OECD and UNDP, *African Economic Outlook*, OECD Publishing, Paris, 2017

³⁵ Özgecan Şahin, “Türkiye’nin Afrika Açılımı”, 19.07.2010, www.bilgesam.org/incele/43/-turkiye-nin-afrika-acilimi E.T. 30/08/2022.

anlayışına zıt olarak dostluk, karşılıklı fayda ve eşitlik ilkesi dâhilinde hareket etmesi gibi hususlar bakımından bu kıta ülkeleri ile kazan-kazan ilkesine dayalı ilişkiler geliştirebilmektedir.³⁶

Dışişleri Bakanlığına göre Türkiye'nin Afrika'ya yönelik politikalarında üç temel prensip dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki Türkiye'nin Afrika devletlerinin meşru haklarını ve çıkarlarını korumasına destek olmak amacıyla yakın siyasi ilişkiler yürütmektir. İkinci olarak ise Türkiye, Afrika devletlerinin ekonomik bağımsızlığını kazanmasına ve kıtanın kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla ticaret anlaşmalarını hayata geçirmeye önem vermektedir. Üçüncü olarak da Afrika'da kuraklık ve iç savaş gibi olumsuzlukların yaşandığı durumlarda Türkiye insani yardımlar yapmak ve barış inşası süreçlerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.³⁷ Zikredilen bu ilkeler doğrultusunda Türkiye, Afrika ile siyasi, ekonomik, kültürel ve eğitim alanlarının yanı sıra askeri ve güvenlik gibi alanlarda da işbirliklerini artırmayı hedeflemektedir. Bu çok-boyutlu ilişki sistematığında Türkiye'nin en önemli dış politika yaklaşımlarından birisi ise yumuşak güç unsurlarının hayata geçirilmesidir.³⁸

2.3. Afrika'daki Yumuşak Güç Kaynağı: Türkiye

Türkiye başta komşuları olmak üzere tüm dünya ülkelerinde barışı ilke edinen ve uluslararası ilişkilerde ise diplomasiyi önceleyen bir politika izlemektedir. Birçok çatışma alanına insani yardım götüren ve özellikle savaştan kaçan mültecilere ev sahipliği yapan Türkiye, bu politikasıyla insani diplomasiye de önem göstermektedir. Örnek vermek gerekirse Türkiye, Suriye'de yaşanan iç savaş sürecinde savaş mağduru insanlara kapılarını açmış ve halihazırda dünyada en fazla Suriyeli sığınmacıyı barındıran ülkelerden birisi haline gelmiştir. Bunun yanında Türkiye, Irak'ta savaş mağduru olan ya da Afrika kıtasından çatışma ya da iklim temelli sorunlardan kaçan kişilere de ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye insani yardımlar konusunda da birçok ülkeye destek sağlamıştır. Covid-19 pandemisi sırasında maske ya da aşı sağlamakta zorluk çeken aralarında Afrika ülkelerinin de bulunduğu birçok ülkeye yardım eden Türkiye, bu anlamda güçlü bir diplomatik aktivizm göstermiştir.

³⁶ Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, "İkinci Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi", http://afrika.mfa.gov.tr/vize_proseduru.tr.mfa E.T. 15/08/2022.

³⁷ Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, "Türkiye-Afrika İlişkileri", <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-afrika-iliskileri.tr.mfa> E.T. 27/07/2022.

³⁸ Ahmet Davutoğlu, "Turkey's Foreign Policy Vision: An Assessment of 2007", p. 79.

Türkiye, günümüzde halen devam eden Rusya-Ukrayna savaşının son bulması için çatışan tarafları bir araya getirerek bu anlamda küresel diplomasi alanında son yılların en önemli girişimlerinden birisine imza atmıştır. Yine bu savaştan dolayı dünyada yaşanan tahıl krizinin çözüme kavuşması konusunda başarılı girişimlerde bulunan Türkiye, birçok Afrika ülkesi de dahil olmak üzere bu anlamda zorluklar yaşayan ülkelerin sıkıntılarını gidermede öncü rol oynamıştır.

Türkiye tüm bu örneklerde görüldüğü gibi küresel anlamda barış ve istikrarın sağlanması konusunda kritik bir görev üstlenmiştir. İnsani diplomasiye büyük önem veren Türkiye, bu pro-aktif dış politika yaklaşımını sosyal ve kültürel alanda da ortaya koymaktadır. Bununla birlikte ekonomik alanda da kazan-kazan ilkesi çerçevesinde birçok ülkeyle ilişkiler geliştirmektedir.

Birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülke, Afrika ile ilişkilerinde bir bağımlılık yaratma çabası içerisinde olmaktadır. Bu ülkeler Afrika ülkelerini ekonomik olarak kendilerine bağımlı kılarak uzun vadeli ve tek taraflı çıkar elde etme politikası yürütmektedirler.³⁹ Buna karşın Türkiye, Afrika ülkelerinin birbirleri ile barışçıl ilişkiler geliştirmelerini teşvik etmekte ve yine kıtada ulusal kalkınma süreçlerinin başarılı bir şekilde yürütülmesine destek olmaya çalışmaktadır.

Bu süreçte Türkiye'nin benimsediği dış politika yaklaşımlarından birisi ise yumuşak güç olmuştur.⁴⁰ Hatırlanacağı üzere Joseph Nye tarafından öne sürülen “yumuşak güç” kavramı bir ülke üzerinde etki sahibi olabilmek için askeri enstrümanları içeren sert güç kullanmak yerine iki ülke arasında diyalog, iş birliği, kültürel etkileşimler ve yoğun ekonomik temasları öngörmektedir.⁴¹

Türkiye'nin Afrika kıtası ülkeleri ile ilişkilerinde diplomatlar, iş adamları, sivil toplum çalışanları ve eğitim kurumları temsilcileri gibi aktörlerin önemli rol oynadığı görülmektedir. Bu aktörlerin faaliyetleri büyük oranda yumuşak güç kavramı altında açıklanabilecektir. Bu girişimlerle Türkiye kıta ile daha güçlü bağlar kurmayı

³⁹ Süleyman Güder ve M. Hüseyin Mercan, “2000 Sonrası Türk Dış Politikasının Temel Parametreleri ve Ortadoğu Politikası”, *İnsan ve Toplum*, 2 (3), 2012, s. 67.

⁴⁰ Mehmet Özkan, Turkey's African Experience: From Venture to Normalisation, *IAI Working Papers*, No.16, 2016, p. 4, <http://www.iai.it/en/pubblicazioni/turkeys-african-experience-venture-normalisation>; erişim: 20.07.2022.

⁴¹ Joseph S. Nye, *Bound To Lead: The Changing Nature of American Power*, Basic Books, New York, 1990.

hedeflemekte ve kıta ülkeleriyle uzun vadeli kazan kazan ilkesi doğrultusunda ilişkiler geliştirmektedir.⁴²

Türkiye'nin Afrika üzerinde yumuşak güç kullanımının ilk boyutu dış politikanın hedefleri ve uygulamalarıdır. Bu uygulamalar içeriğinde büyükelçilikler, düzenli ve kesintisiz diyalog, güven inşası, ekonomik ve kültürel kalkınma yardımları ve insani yardımlar yer almaktadır. Türkiye'nin Afrika üzerinde yumuşak güç kullanımının ikinci boyutu ise Türkiye'nin kendi siyasi, kültürel ve sosyo-ekonomik değerlerini Afrika'nın çok yönlü kalkınması için paylaşmasıdır.

Türkiye'nin Afrika üzerinde yumuşak güç kullanımının üçüncü boyutu kültür etkisidir. Türkiye'nin Afrika kıtasına yakın coğrafi konuma sahip olması ve Osmanlı döneminden kalan ortak tarihi geçmişi iki kültürü daha kolay birleştirmektedir. Türkiye ve Afrika ülkeleri arasındaki kültürel etkileşimler, uluslararası iletişim kanalları, Afrikalı öğrencilere sağlanan burslar ve üniversiteler arası değişim programları gibi enstrümanlarla gerçekleştirilmektedir.⁴³

2.4. Afrika Ülkelerine Türkiye'nin Yumuşak Güç Siyasetinin Tarihi Gelişimi

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye, Batılı ülkelerle daha yoğun ilişkiler yürüten bir politika izlemiştir. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti bu temaslar sayesinde küresel bir aktör olma yolunda adımlar atmıştır. Türkiye'nin bu dönemde dış politikası daha sonraki hükümetlere de yol gösterecek olan 'Yurtta sulh, cihanda sulh' ilkesi doğrultusunda gerçekleşmiştir. Bu bağlamda Türkiye hem Batılı ülkeler hem de diğer aktörlerle barışçıl ilişkiler geliştirme çabası içerisinde olmuştur. Bu ilke doğrultusunda Türkiye ikinci dünya savaşına girme konusunda da çekimser bir tutum izlemiştir.

Türkiye, ikinci dünya savaşını izleyen yıllarda dış politikada çok aktif bir politika izleyememiştir. Bunun en önemli nedenleri arasında ülke içerisinde yaşanan siyasi iç karışıklıklar, ekonomik krizler, Kıbrıs ve Ege adaları sorunu, askeri darbeler ve PKK terör örgütüyle mücadele sayılabilir. Bu unsurlar nedeniyle daha ziyade iç siyasi ve ekonomik süreçlere odaklanan Türkiye, dış politikasını komşu ülkeler ve Batı ile ilişkiler kapsayacak şekilde sınırlı tutmuştur.

⁴² Alexis Habiaryemye and Tarık Oğuzlu, "Engagement with Africa: Making Sense of Turkey's Approach in the Context of Growing East-West Rivalry", *Uluslararası İlişkiler*, 11 (41), 2014, p. 79.

⁴³ Köse, "Türkiye'nin Kuzey Afrika ve Ortadoğu Bölgesindeki Gücü: Zorlayıcı Olmayan Gücün İmkân ve Sınırları", s. 42.

Türkiye'nin Afrika ile ilişkisi ilk defa 1998 yılında Bülent Ecevit koalisyon hükümeti Dışişleri Bakanı İsmail Cem tarafından hazırlanan Afrika Eylem Planı ile stratejik bir yaklaşımla ele alınmıştır. Bu planın bir kısmı uygulamaya konulmuş olsa da 28 Şubat süreci ve 2001 Ekonomik Krizi nedeniyle tamamı uygulanamamıştır. Bu Afrika eylem planı Türkiye'nin ilk defa dış politikasında Afrika ile ilişkilerin yer aldığı önemli bir uluslararası belgedir.⁴⁴

2002 seçimlerinde tek başına iktidara gelen AK Parti döneminde ise 1998 yılı Afrika Eylem Planının kapsamı ve içeriği genişletilerek 2003 yılında Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından Afrika Ülkeleriyle Ekonomik İlişkilerin Geliştirilmesi Stratejisi hazırlanmış, 2005 yılında Afrika yılı ilan edilmiş ve Ekonomik ilişkilere çok büyük önem verilmiş ve günümüz 2022 yılına kadar bu strateji sadece ekonomik değil bütün alanlarda (ekonomik, ticari, eğitim, kültürel, siyasi, diplomatik, savunma) etkili bir şekilde yumuşak güç ilkesiyle uygulamaya konulmuştur.⁴⁵

Bu ilişkiler esas olarak üç ana başlık altında toplanmıştır; Siyasi ve diplomatik ilişkiler, ekonomik ilişkiler ve sosyal-kültürel ilişkiler.

Afrika ile Siyasi ve diplomatik ilişkilerin içeriği;

- Ülke temsilcilerinin resmi ziyaretleri
- Ülke dışişleri bakanlıklarının siyasi danışma mekanizmalarının kurulması
- Afrikalı ülkelere ve Türkiye de büyükelçilerin ve konsoloslukların arttırılması
- Parlamento heyetlerinin birbirlerini ziyaretleri
- BM içinde Afrikalı ülkeler ile temasların arttırılması
- Güvenlik işbirliklerinin arttırılması
- Türkiye-Afrika işbirliklerinin arttırılması
- BM teknik ve mali yardım programlarının sağlanması
- İnsani yardım faaliyetleri

Afrika ile Ekonomik ilişkilerin içeriği;

- Ekonomik, ticari, teknik ve bilimsel konularda anlaşmalar ve ziyaretler
- Ekonomik, ticari, teknik ve bilimsel konularda uzmanlar eşliğinde eğitimlerin yapılması

⁴⁴ Ali Engin Oba, "Türkiye'nin Afrika Politikası ve Türk Dünyası", 08.07.2016, http://www.tasam.org/trTR/Icerik/29884/turkiyenin_afrika_politikasi_ve_turk_dunyasi; erişim: 25.07.2022.

⁴⁵ A.g.m.

- Afrika ülkelerine ekonomik, ticari, teknik ve bilimsel konularda yardım programlarının yapılması
- Afrika Kalkınma Bankası'na üye olunması
- Ülkelerin iş adamlarının ziyaretleri
- Ülkelerin özel sektörleri arasında iş birliği
- Ortak iş konseyleri ve ticaret odalarının kurulması

Afrika ile eğitim, sosyal ve kültürel ilişkiler içeriği;

- Türkiye'ye gelen Afrikalı öğrencilere burs imkânı
- Üniversiteler arası akademik değişim programları
- Üniversiteler arası akademik işbirliği
- Kültürel değişim programlarının yapılması⁴⁶

2.5. 2002- 2022 AK Parti Hükümeti Dönemi Türkiye Yumuşak Gücünün

Uygulama Basamakları

Türkiye ilk defa 2005 yılında Afrika Birliğine gözlemci olarak davet edilmiştir. Türkiye 2008 yılında Afrika için stratejik ortak olarak kabul edilmiştir. 2010 yılında Türkiye'de Afrika Strateji Belgesi yürürlüğe girmiştir. Bu belge ile Türkiye sahip olduğu tüm siyasi, ekonomik ve kültürel birikimini Afrika ile paylaşmak ve ülkeler arası eşitlik ve fayda ilkesiyle Afrika'nın güvenlik, barış, ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkı sağlamayı amaçlamıştır. 2013 yılında Afrika Ortaklık Politikası geliştirilmiştir. Böylece Türkiye'nin Afrika Strateji Belgesi amaçları uygulamaya konulmuş ve bu uygulamalar devam etmiştir.⁴⁷

2010 yılı sonlarında ortaya çıkan Arap Baharı sonrası Türkiye, Kuzey Afrika ülkeleri ile ilişkilerini değiştirmek zorunda kalmıştır. Türkiye bu süreçte bu ülkelere karşı yürüttüğü siyasi ve ekonomik dış politika yerine bu ülkelerdeki siyasi bunalım ve güvenlik tehditlerini aşmak için kullanmıştır. Bu dönemde Türkiye, Libya ve Cezayir ile ilişkilerini

⁴⁶ Ali Engin Oba, "Türkiye'nin Afrika Politikası ve Türk Dünyası", 08.07.2016, http://www.tasam.org.tr/TR/Icerik/29884/turkiyenin_afrika_politikasi_ve_turk_dunyasi; erişim: 25.07.2022; Numan Hazar, *Türkiye Afrika'da: Eylem Planının Uygulanması ve Değerlendirme Onbeş Yıl Sonra*, Orsam Rapor No: 124, Ankara, 2012, s. 7; Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, *Afrika'ya Açılım Eylem Planı*, 2.Baskı, Ankara, 1999; Mehmet Özkan and Birol Akgün, "Turkey's Opening to Africa", *The Journal of Modern African Studies*, 48 (4), 2010, p. 533.

⁴⁷ Mevlüt Çavuşoğlu, *2017 Yılına Girerken Dış Politikamız*, Dışişleri Bakanlığı'nın 2017 Mali Yılı Bütçe Tasarısının TBMM Genel Kurulu'na Sunulması Vesilesiyle Hazırlanan Kitapçık, 2016, s. 121, www.mfa.gov.tr/site_media/html/2017-yili-basinda-dis-politikamiz.pdf; E.T. 15/07/2022.

arttırırken, Tunus ve Fas ile de sınırlı ilişkiler geliştirmeye devam etmiştir.⁴⁸ Mısır’la diplomatik bir kriz yaşayan Türkiye, bu duruma rağmen Mısır ile ekonomik ilişkilerini geliştirebilmiştir.

2.5.1. Afrika ile Siyasi ve Diplomatik İlişkiler Alanında Uygulamalar

Türkiye, 2005 yılında Afrikalı ülkelerin sorunlarının ve bu sorunlara çözüm arandığı en üst düzey kuruluş olan Afrika Birliğine gözlemci üye olarak davet edilmiştir. 2008 yılında ise Afrika Birliği Türkiye’yi stratejik ortak olarak kabul etmiştir. Bu kararla Türkiye, Afrika ile diplomatik, siyasi, ekonomik, kültürel ilişkilerin geleceğine katkı yapan bir ülke olma statüsüne kavuşmuştur. Afrika ile gelişen ilişkiler Türkiye’nin uluslararası gücünü de artırmıştır. 2008 yılında Türkiye aralarında birçok Afrika ülkesinin de bulunduğu ülkelerin oylarıyla BM Güvenlik Konseyi geçici üyesi olarak kabul edilmiştir.⁴⁹

Türkiye’nin Afrikalı ülkeler ile yaptığı stratejik ortaklık anlaşmaları ile her iki tarafın diplomatik ilişki ve temsil kapasitesi arttırılmıştır. Böylece Türkiye’nin Afrika ülkelerinde açtığı büyükelçilik konsolosluk sayıları her geçen yıl artmıştır. Bu kapsamda 2018 yılında Türkiye’nin Afrika ülkelerinde açtığı diplomatik temsilcilik sayısı 2009 yılında 12 iken, bu rakam 2018 yılında 41’e ve 2022 yılında da 44’e yükselmiştir.⁵⁰ Ayrıca Afrikalı ülkelerin Türkiye de açtığı diplomatik temsilcilik sayısında da artış yaşanmıştır. Söz konusu temsilciliklerin sayısı 2009 yılında 10 iken bu rakam 2022 yılına gelindiğinde 38’e yükselmiştir. Son yıllarda Türkiye’de bulunan Afrika ülkelerinin büyükelçiliklerinin sayısı önemli oranda artmıştır. Türkiye’de büyükelçilikleri bulunan bazı Afrika ülkeleri şu şekilde belirtilebilir; Cezayir, Angola, Benin, Burkina Faso, Burundi, Çad, Kongo, Fildişi Sahili, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Cibuti, Mısır, Etiyopya, Gabon, Gambiya, Gana, Gine, Kenya, Libya, Mali, Moritanya, Fas, Nijer,

⁴⁸ Abdürrahim Sıradağ, “Türkiye’nin Afrika Politikası”, ed. Burhanettin Duran, Kemal İnat ve Mustafa Caner, Türk Dış Politikası Yıllığı 2016, SETA Yayınları, İstanbul, ss. 441-445, <https://www.setav.org/turk-dis-politikasi-yilligi-2016/>; erişim: 15.08.2022.

⁴⁹ Therence Atabong Njuafac and Filiz Katman, “Main Dynamics of Turkish-African Relations in the 21st Century”, *European Researcher*, 112 (11), p. 560.

⁵⁰ Türkiye-Afrika 2. Bakanlar Gözden Geçirme Konferansı”, 12.02.2018, “<https://www.timeturk.com/turkiye-afrika-2-bakanlar-gozden-gecirme-konferansi/haber-847415>, 14.08.2022.

Nijerya, Ruanda, Senegal, Somali, Güney Afrika Cumhuriyeti, Güney Sudan Cumhuriyeti, Sudan, Tanzania, Tunus, Uganda, Zambiya.⁵¹

2.5.2. Türkiye-Afrika İlişkilerinin Tarihsel Gelişimi ve Diplomatik Etkileşimler

AK Parti hükümeti döneminde 2005 yılından itibaren birçok Afrika ülkesine Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Dış işleri bakanı düzeyinde resmi ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Bu ziyaretlerde iki ülke arasında siyasi, ekonomik, güvenlik, sosyal, kültürel, bilimsel ve teknik alanlardaki ilişkilerin gelişmesi yönünde kararlar alınmıştır.⁵²

AK Parti hükümeti döneminde 18-21 Ağustos 2008 tarihlerinde I. Türkiye-Afrika Zirvesi gerçekleştirilmiştir. Bu zirve de Türkiye ve katılan Afrika ülkelerinin birbirlerini tanıması ve ülkelerin birçok alanda gelişme potansiyelleri ortaya konulmuştur. Zirve sonunda Türkiye-Afrika İşbirliği İstanbul Deklarasyonu kabul edilmiştir. Böylece Türkiye ve Afrika'nın birçok alanda gelişme göstermek için yapacakları eylem planlarının barış, güvenlik ve işbirliği kararlılığı ile iki ülkenin de saygı, eşitlik ve fayda temelinde hareket edilerek gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

Türkiye-Afrika eylem planları başta ekonomi, ekonomik yatırım, tarımsal üretimin gelişmesi, tarım ürünleri ticareti, su kaynakları yönetimi, sağlık, güvenlik, alt yapı, enerji, ulaşım, turizm, eğitim ve iletişim gibi bir çok alanda gelişmeyi hedeflemektedir.

Beş yılda bir dönüşümlü yapılacak zirvede çok yönlü gelişim eylem planlarının değerlendirilmesi, her iki ülkenin dış işleri bakanlıkları düzeyinde eylem planları uygulama kontrolü ve iki ülkenin kıdemli memurlarının uygulama sürecini yönetmesi kararlaştırılmıştır.

2009 yılından itibaren alınan kararla Türkiye, Afrika ile ilişkilerinde Ortak Uygulama planında ele alınan çok yönlü eylem planlarının gerçekleşmesini sağlamak amacıyla Afrika Birliği bütçesine yıllık 1 milyon dolar nakdi yardım yapmaya karar vermiştir.⁵³ Bu kararla Türkiye, Afrika Birliği'nin kapasitesinin güçlendirilmesine katkı sağlamayı da amaçlamıştır.

15 Aralık 2010 tarihinde 2008 Türkiye-Afrika Zirvesinde kararlaştırılan Birinci Kıdemli Memurlar Toplantısı gerçekleştirilmiş ve bu toplantı sonunda 2010-2014 Türkiye-Afrika

⁵¹ Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, "Türkiye-Afrika İlişkileri

⁵² Karşılıklı üst düzey ziyaretlerle ilgili bilgiler 2013-2018 yılları arasındaki dönemde Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı ve Dışişleri Bakanlığı tarafından yıllık bazda hazırlanan *Dış Politika Yıllığı* ve *Dış Politika* kitapçıklarından derlenmiştir

⁵³ Çavuşoğlu, 2018 Yılına Girerken Girişimci ve İnsani Dış Politikamız, s. 12.

İşbirliği Ortak Uygulama Planı karşılıklı ilişkiler ele alınmıştır.⁵⁴ 16 Aralık 2011 tarihinde Türkiye-Afrika Ortaklığı Birinci Bakanlar Düzeyinde Gözden Geçirme Konferansı yapılmış ve bu konferansta yaşanan tüm gelişmeler değerlendirilmiş ve gelecek zirvelerde yapılması gerekenler kararlaştırılmıştır.

19-21 Kasım 2014 tarihlerinde II. Türkiye-Afrika Zirvesi Ekvator Ginesi başkenti Malabo’da gerçekleştirilmiştir. Bu zirvede ülkelerin gelişmesi için gerçekleştirilen eylem planlarının sürekli ve düzenli bir şekilde ilerletilmesi kararı alınmıştır.⁵⁵ 11-12 Şubat 2018 tarihinde bakanlar değerlendirme konferansının ikincisi yapılmıştır. Bu konferansta Türkiye-Afrika ilişkilerinde yaşanan tüm gelişmeler değerlendirilmiş ve gelecek zirvelerde yapılması gerekenler kararlaştırılmıştır.⁵⁶

Türkiye-Afrika arasındaki artan diplomatik ve siyasi temasların tamamlayıcı bir unsuru 2011’den itibaren kuvvetlenen güvenlik işbirliğidir. Türkiye, Afrika kıtasında barış ve istikrara katkı sağlamak amacıyla Etiyopya, Tanzanya, Sudan ve Uganda’da askeri ataşelik kurmuştur. Ayrıca kıtadaki çatışmaların önlenmesi ve çözümü için Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi ve AFRİKA Hazır gücünün kurulması için destek sağlamıştır.⁵⁷ 2011 yılında Türkiye’nin Somali’ye olan desteği ile Türkiye artık Afrika kıtasında sadece ekonomik ve insani yardım için değil siyasi ve güvenlik düzeyinde de etkili olduğunu göstermiştir.⁵⁸ Daha sonraki süreçte bu ülke ile askeri işbirliğini üst düzeye çıkaran Türkiye, Afrika güvenliğinde kritik bir aktör haline gelmeye başlamıştır. Ayrıca Türkiye Afrika’da faaliyet gösteren BM Barış gücü ekiplerine askeri personel göndermiştir. Bunun yanı sıra Afrika’dan gelen askeri personele Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA) ve Ankara’daki Polis Akademisi eliyle askeri eğitim gerçekleştirmiştir.⁵⁹

Diplomatik ilişkilerin güçlendirilmesi adına Türkiye, Afrika ülkeleri ile ortak birçok faaliyet yürütmüştür. Türkiye, Afrika ile gerçekleştirilen diplomatik ve siyasi ilişkiler

⁵⁴ Ahmet Davutoğlu, *2013 Yılına Girerken Dış Politikamız*, Dışişleri Bakanlığı’nın 2013 Mali Yılı Bütçe Tasarısının TBMM Genel Kurulu’na Sunulması Vesilesiyle Hazırlanan Kitapçık, 2012, s. 95, www.mfa.gov.tr/site_media/html/butce_2013.pdf; E.T. 15/12/2022.

⁵⁵ Njuafac and Katman, “Main Dynamics of Turkish-African Relations in the 21st Century”, p. 560.

⁵⁶ Çavuşoğlu, *2018 Yılına Girerken Girişimci ve İnsani Dış Politikamız*, s. 129.

⁵⁷ United Nations, *Summary of Contributions to UN Peacekeeping by Country, Mission and Post*, 31.05.2017, http://www.un.org/en/peacekeeping/contributors/2015/may17_3.pdf; erişim: 31.07.2022.

⁵⁸ Özkan, *Turkey’s African Experience: From Venture to Normalisation*, p. 4

⁵⁹ Feridun Sinirlioğlu, “Turkey in Africa. A Humanitarian Approach”, in TesfaNews, 11 November 2015, http://www.mfa.gov.tr/article-by-h_e_-feridun-sinirlioglu-published-in-tesfanews_net_-on-11-november-2015.en.mfa E.T. 20/07/2022..

kapsamında Afrikalı Ülkelerin Dışışleri Bakanlıkları personellerine yönelik diplomasi, arşiv, haberleşme gibi siyasi alanlarda eğitim programları düzenlemiştir. Aynı şekilde Türkiye Afrika ülkeleri için düzenlediği Uluslararası Genç Diplomatlar Eğitim Programına 213 Afrikalı Diplomat katılmıştır.⁶⁰

2.5.3. Afrika ile Ekonomik İlişkiler Alanında Uygulamalar

2017 yılında Türkiye'nin Afrika ile ticaret hacmi 18 milyar dolarken bu rakam 2022 yılına gelindiğinde 40 milyar dolara ulaşmıştır.⁶¹ Türkiye günümüze kadar birçok Afrika ülkesi ile Serbest Ticaret Anlaşması yapmıştır. Bunun yanında Türkiye yine birçok Afrika ülkesiyle Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması ve Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması yapmıştır.⁶²

Türkiye Afrika'ya insani yardım amaçlı son 5 yılda 411,46 milyon dolar yardım sağlamıştır. Bu yardımlar genel olarak Afrika'nın sağlık, eğitim, tarım, çevre, altyapı gibi farklı alanlarına yönelik gerçekleşmiştir. Türkiye'nin uluslararası yardım kuruluşu TİKA 2022 yılı itibariyle Afrika'nın 54 ülkesinde faaliyet göstermeye devam etmektedir. Bu faaliyetler özellikle Afrika'nın insani yardım, sağlık, eğitim, alt yapı, bilimsel gelişmeler, kültürel değerler gibi çok yönlü gelişmesine katkı sağlamıştır.⁶³

Türkiye 2008 yılında Afrika Kalkınma Bankası'na ve Afrika Kalkınma Fonuna katılmıştır. Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu ile ekonomik ilişkileri geliştirmiştir.⁶⁴ Türkiye'nin Afrika ile ekonomik ilişkilerinde devlet kurumları yanında TOBB ve DEİK gibi iş dünyası temsilcileri özellikle iki ülke adına İş Konseyleri ve Ticaret Odalarının kurulmasında önemli rol oynamıştır.⁶⁵ 2015 yılında Türk-Afrika

⁶⁰ Çavuşoğlu, 2018 Yılına Girerken Girişimci ve İnsani Dış Politikamız, s. 129.

⁶¹ Chigozie Enwere and Mesut Yılmaz, "Turkey's Strategic Economic Relations with Africa: Trends and Challenges", Journal of Economics and Political Economy, 1 (2), December 2014, pp. 226-227.

⁶² Bilgiler Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı'nın internet sayfasından derlenmiştir, www.ekonomi.gov.tr.

⁶³ Başbakan Yardımcısı Çavuşoğlu: Afrika'ya sağlanan kalkınma yardımı 3 milyar dolara yaklaştı".

⁶⁴ Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı, "İkinci Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi".

⁶⁵ İş Konseyi kurulan ülkeler Angola, Burkina Faso, Cibuti, Ekvator Ginesi, Etiyopya, Gana, Mısır, Moritanya, Sudan, Zimbabve, Benin, Burundi, Çad, Gabon, Gine, Fas, Kenya, Kongo Cumhuriyeti, Madagaskar, Mauritius, Mozambik, Nijer, Senegal, Somali, Uganda, Cezayir, Fildişi Sahili, Gambiya, Güney Afrika, Kamerun, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Libya, Namibya, Nijerya, Mali, Ruanda, Seyşeller, Tanzanya, Tunus ve Zambiya'dır. Bilgiler <https://www.deik.org.tr/ulke-bazli-is-konseyleri> E.T. 20/06/2022. sayfasından alınmıştır; erişim: 20.06.2022

ticaretini, yatırımlarını ve teknoloji transferini gerçekleştirmek amacıyla TOBB ve UACCIAP işbirliği neticesinde Türkiye-Afrika Odası kurulmuştur.⁶⁶

2.5.4. Afrika ile Sosyal ve Kültürel İlişkiler Alanında Uygulamalar

Türkiye'nin Afrika kıtası ile sosyal ve kültürel etkileşimleri son yıllarda giderek artmıştır. Bu etkileşimin en yoğun görüldüğü alanlardan birisi eğitimidir. Türkiye'de eğitim gören Afrikalı öğrenci sayısı 2022 itibari 230.000 kişidir. Türkiye üniversitelerinde görev yapan Afrikalı akademisyen sayısı 2022 itibariyle 3.000 kişidir. Türkiye'de Üniversiteler ve sivil toplum örgütleri tarafından açılan Afrika ile ilgili kuruluşlar Afrika-Türkiye sosyal ve kültürel ilişkilerini en yüksek düzeyde tutmuştur.⁶⁷ Bu kurumlardan bazıları şunlardır; Ankara Üniversitesi Afrika Araştırma ve Uygulamaları Merkezi, Gazi Üniversitesi Afrika ve Ortadoğu çalışmaları yüksek lisans programı, Kadir Has Üniversitesi Ortadoğu ve Afrika Araştırma-Uygulama Merkezi, Türk-Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi bünyesinde kurulan Afrika Enstitüsü, Ortadoğu ve Afrika Araştırmacıları Derneği, Afrikalılar Dayanışma ve Kültür Derneği, Afrotürk Vakfı.⁶⁸

Türk Hava Yolları (THY) Afrika'ya başlattığı uçuşlar ile Türkiye- Afrika iletişimini arttırmış özellikle Afrika'nın dünyaya açılımını sağlama ve her iki kıtanın devlet temsilcileri ve iş adamlarının görüşmelerini kolaylaştırmıştır.⁶⁹ THY, 2002 yılından itibaren Afrika'ya uçuşlarını artırırken halihazırda Afrika'da 42 ülke ve 62 havalimanına iniş ve kalkış yapmaktadır. Bu bağlamda Türkiye'ye gelen Afrikalı turist sayısında da son yıllarda ciddi bir artış gözlemlenmektedir.⁷⁰

⁶⁶ "Türkiye-Afrika Odası Kuruluyor", *Milliyet*, 20.08.2008, <http://www.milliyet.com.tr/turkiye-afrika-odasi-kuruluyor-ekonomi-980556>; erişim: 20.06.2022.

⁶⁷ A.g.e.

⁶⁸ A.g.e.

⁶⁹ Türk Hava Yolları, Uçuş Bilgileri, <https://www.turkishairlines.com/tr-tr/basin-odasi/hakkimizda/#tcm92-36323> E.T. 01/07/2022.

⁷⁰ "Milliyetlerine Göre Gelen Yabancı Ziyaretçiler 2012-2014, *TÜRSAB*, https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-verileri/istatistikler/bazi-ulke-gruplarinin-toplam-turist-sayisindaki-paylari_72.html E.T. 01/07/2022; Milliyetlerine Göre Gelen Yabancı Ziyaretçiler 2015-2017, *TÜRSAB*, <https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-verileri/istatistikler/milliyetlerine-gore-gelen-yabanci-ziyaretci>; erişim: 01.02.2018.

2.6. Türkiye'nin Kamerun'daki Yumuşak Güç Araçları

2.6.1. Devlet Kurumları: TİKA ve Türkiye Bursları

Afrika, demografik potansiyel, öngörülebilir ekonomik büyüme, doğal kaynakların mevcudiyeti ve hala kullanılmayan devasa tarım ve hayvancılık alanlarının varlığı gibi muazzam potansiyele sahip bir kıtadır. Bugün Afrika ülkelerinin çoğu yoksulluk içinde yaşamakta ve insani gelişme endeksinin (İGE) altındaki ülkelerin çoğu Afrikalıdır. Nitekim 19. yüzyılın başlarında Afrika, Birleşik Krallık gibi kaynaklara aç Batılı güçlerin ilgisini uyandırmış ve Fransa, Belçika ve Almanya gibi ülkelerin de sömürü politikalarının hedefinde olagelmıştır.⁷¹

Son yıllarda, eski Avrupa güçleri kıtaya olan ilgilerini kaybetmeden, diğer aktörler sahneye girmiştir. Geçmişte Sovyetler Birliği'nin Afrika'ya gösterdiği ilgiyi yakın zamanda üstlenen Çin ve Rusya, Batılı olmayan ulusların ticaret fırsatları aradıkları, kendilerini Afrika'ya yansıtmaya çalıştıkları bu “Afrika için yeni mücadelenin” en açık örnekleridir.⁷²

Kapsamı bölgesel olan ancak küresel düzeyde etki yaratmayı hedefleyen yükselen güçler arasında belki de kıta genelinde etkisini en aktif olarak genişletmeye çalışan Türkiye'dir. Ancak, kamu ve ekonomik yapısal önlemlerden insani araçlara kadar uzanan çeşitli dış politika araçları, Türkiye'nin dünyanın geri kalanıyla etkileşimini etkilemiştir.⁷³ Türk hükümeti, kapsamlı bir yumuşak güç boyutu oluşturmaya yönelik son zamanlardaki çabalara uygun olarak, yurtdışında olumlu bir marka (imaj) yaratmak için Türk Uluslararası İşbirliği ve Kalkınma Ajansı'nı (TİKA) yeniden inşa etmiş ve konumlandırmıştır.⁷⁴ 1992 yılında kurulan TİKA, Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) ve Birleşik Krallık Uluslararası Kalkınma Departmanı'na (DFID) benzer şekilde Türk hükümetinin uluslararası kalkınma işbirliği ajansıdır.

⁷¹ Felipe Sanchez Tapia “Türkafrica”, *Eylemde Erdemli Güç. IEEE Analiz Belgesi* 29/2020. http://www.ieee.es/Galerias/fichero/docs_analis/2020/DIEEEA29_2020FELSAN_TurcAfricaENG.pdf E.T. 18/09/2022.

⁷² age

⁷³ Bülent Aras ve Zulkarnain Muhammed, “Yumuşak Güç Aracı Olarak Türk Hükümeti Burs Programı”, *Türk Çalışmaları*, 20/3 (2019), 421-441, DOI: 10.1080/14683849.2018.1502042

⁷⁴ Aras - Mohammed, “Türk hükümeti burs programı” ,421-441

TİKA'nın amacı büyük ölçüde ekonomik ve kalkınma ortamına dayanmaktadır. Başka bir deyişle TİKA, Türkiye ile özellikle gelişmekte olan ülkeler arasında ekonomik, ticari, teknik ve kalkınma işbirliğini geliştirmek amacıyla kurulmuştur. TİKA, teknolojik işbirliğini ilerletmek için ağırlıklı olarak eğitim (bilim araştırması) ve kapasite geliştirmeye odaklanmaktadır. Bu, eğitim sektörünün Türk hükümetinin yumuşak güç stratejisinin önemli bir bileşeni olarak gösterildiğini açıkça göstermektedir.⁷⁵ Türkiye'nin 2002 yılında sadece 85 milyon dolarlık kalkınma fonu varken, 2011'de 1.273 milyar dolara yükselmiştir.⁷⁶ Türkiye, 2013 Küresel İnsani Yardım Raporu'nda insani yardım bağışçıları arasında dördüncü sırada yer almıştır.⁷⁷ Bunun ortaya çıkardığı şey, Türkiye'nin dünya ile ilişkilerinde büyük ölçüde yumuşak güce dayalı yeni bir paradigmanın şekillenmekte olduğudur.

Buradan hareketle, Türk dış politikasının yumuşak güç boyutunun eğitim ve kültüre dayalı olarak güçlendirilmesi için önemli çabalar sarf edildiği sonucuna varılabilir. Bununla birlikte, Türkiye'nin bu araç aracılığıyla ulaşmaya çalıştığı amaç ve hedeflere meydan okumak için bazı iç ve dış zorunluluklar bulunmaktadır.

2.6.1.1. TİKA'nın Kamerun'daki Tarihi ve Faaliyetleri

Türkiye'nin uluslararası kalkınma işbirliğine katılımı 1950'lerden bu yana önemli ölçüde gelişmiştir. Türkiye, küresel sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunarak küresel barışı desteklemek için uluslararası kalkınma işbirliğinde yeni ve dinamik bir aktör olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye'nin proaktif dış politikası giderek resmi kalkınma yardımıyla (ODA) paralel biçimde gerçekleşmektedir.

Türkiye, komşu bölgelerde daha barışçıl ve istikrarlı bir ortamın inşasına katkıda bulunmaya yönelik politika hedefi doğrultusunda, bölgesel ve küresel istikrarın aktif bir paydaşı olarak öne çıkmıştır. Türkiye'nin, bölgesel krizlerde arabuluculuk yapması örneğinde olduğu gibi çeşitli yumuşak güç araçlarını kullanması, 5 Haziran 1985'te başlayan ve kurumsal kapasiteyi geliştirmeye yönelik 10 milyon dolarlık yardım planına

⁷⁵ Nye, J. (2004). Yumuşak Güç ve Yüksek Öğrenim, Educause Forum'un 2004 Aspen Sempozyumu, Educause, Aspen, s. 11-14

⁷⁶ TİKA, 2013 Faaliyet Raporu. http://www.tika.gov.tr/upload/publication/TİKA_FAALİYET_RAPORU_2013.pdf.

⁷⁷ Türkiye, küresel insani yardımda dördüncü sırada yer alıyor. Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/en/turkey/turkey-ranks-fourth-in-global-humanitarian-aid/231451>

sahip dış yardım programını başlattı. Gambiya, Gine, Gine Bissau, Moritanya, Senegal, Somali ve Sudan'da bu programın çıktıları görülmüştür. 1992 yılında, ortak ülkelerin yoksulluğun ortadan kaldırılmasına ve uzun vadeli kalkınmaya ulaşmalarına yardımcı olmak amacıyla Türkiye'nin kalkınma işbirliği programını yürütmek üzere TİKA kurulmuştur.⁷⁸

TİKA'nın ana girişimi, ortak ülkelerde kurumsal kapasitenin ve insan kaynaklarının geliştirilmesine yönelik teknik işbirliğini içermektedir. Kapasite geliştirme, sulama, sanitasyon, ulaşım gibi altyapı projeleri ile okul, hastane, kültürel mirasa ait mimari yapıların inşası veya rehabilitasyonu ve diğer projelere yönelik bağışlar TİKA'nın faaliyetleri arasında yer almaktadır. TİKA ayrıca insani yardım da sağlıyor.⁷⁹

Son yıllarda, Türk dış politikasının ana hedeflerinden biri, Türkiye'nin müdahalesinin kapsamını yakın çevresinin ötesine genişletmek ve diğer kritik küresel kaygıları proaktif bir şekilde ele almak olmuştur. Türkiye, bu hedefe ulaşmak için Afrika ülkeleriyle kalkınma işbirliği bağlantıları kurdu. 2002 yılında Türkiye, Afrika Birliği'ne "Gözlemci" olarak kabul edildi. Türkiye'de "Afrika Yılı" ilan edildi ve Etiyopya, Afrika'daki ilk TİKA ofisine ev sahipliği yaptı. 2005 yılında Sudan ve Senegal'de TİKA ofisleri açıldı. Bu ofisler bölgesel bazda faaliyet gösteriyor ve yakın çevredeki ülkelere odaklanıyor. Türkiye Ağustos 2008'de İstanbul'da düzenlenen "Türkiye-Afrika İşbirliği Zirvesi"ne sponsor olmuş ve Afrika Birliği 2008 yılında Türkiye'yi "Stratejik Ortak" olarak belirlemiştir.⁸⁰

Tarım, sağlık, eğitim, su ve sanitasyon, mesleki eğitim, kurumsal kapasite geliştirme ve insani yardım, TİKA'nın Afrika'daki başlıca işbirliği alanları arasında yer almaktadır. "Afrika Tarımsal Kalkınma Programı", "Afrika Sağlık Programı" ve "Afrika Mesleki Eğitim Programı" gibi çok ülkeli programlar, Afrika ülkelerinin farklı ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanmıştır. Türkiye, kapasite geliştirme operasyonlarının yanı sıra okul ve hastane inşaatı gibi sosyal hizmetlerin sunumuna yönelik ruhsal altyapıların oluşturulmasında TİKA aracılığıyla çeşitli projeler üstlenmektedir.⁸¹

⁷⁸Türkiye'nin Kalkınma İşbirliği: Genel Nitelikler ve En Az Gelişmiş Ülkeler (AGÜ) Yönü. https://www.mfa.gov.tr/turkey_s-development-cooperation.en.mfa

⁷⁹ Türkiye'nin Kalkınma İşbirliği: Genel Nitelikler ve En Az Gelişmiş Ülkeler (AGÜ) Yönü. https://www.mfa.gov.tr/turkey_s-development-cooperation.en.mfa

⁸⁰ Türkiye'nin Kalkınma İşbirliği: Genel Nitelikler ve En Az Gelişmiş Ülkeler (AGÜ) Yönü. https://www.mfa.gov.tr/turkey_s-development-cooperation.en.mfa

⁸¹ Lütfen TİKA web sitesine bakınız. https://www.tika.gov.tr/en/page/message_from_the_president-8525 E.T.10/11/2022.

Çalışmanın bu kısmında TİKA'nın Kamerun'daki geliştirme ve kapasite geliştirme faaliyetlerinden bazılarına yer verilmektedir. 2013 yılında Türkiye'nin Yaounde Büyükelçiliği'nin girişimleriyle Kamerun'un kuzey doğusunda yer alan başkent Yaounde'ye 800 ve 450 km uzaklıktaki Ngaoundere ve Babungo bölgelerinde arıcılık yöntemleri konusunda uygulamalı eğitim çalıştayı gerçekleştirilmiştir. Çalıştay 10 gün sürmüş ve 6'sı kadın 40 kişi katılmıştır. Ngaoundere bölgesindeki insanların çoğunluğu geçimini tarımla sağlamaktadır. Türkiye, koloni sayısı, bal üretimi ve teknoloji kullanımı açısından dünya çapında arıcılıkta lider ülkelerden biridir. Böylece TİKA Kamerun'daki bal üretim kooperatiflerine sağlanan arıcılık konusunda teknik destek ve ekipman temini ile bölgelerdeki arıcılık faaliyetlerinin artması beklenmektedir.⁸²

Fotoğraf 1: TİKA'dan Arıcılık Üretimi Eğitimi

Kaynak: https://www.tika.gov.tr/en/news/workshop_for_honey_producers_in_cameroon-8750

Aynı yıl Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı ile Association Camérounaise pour la Culture et arasındaki işbirliği ile l'Education Foundation, başkent Yaoundé'de bulunan eğitim merkezinde bir bilgisayar sınıfı kuruldu. Türkçe'nin burada yabancı dil olarak öğretilmesi planlandı. Öğrencilerin eğitim merkezindeki yemek ve barınma ihtiyaçları da karşılandı. Birçok Kamerunlu öğrenci her yıl Türkçe'yi yabancı dil olarak

⁸² Yaounde'nin girişimleriyle Kuzeydoğu Kamerun'da bulunan başkent Yaounde'ye 800 ve 450 km uzaklıktaki Ngaoundere ve Babungo bölgelerinde Türk uzmanlar tarafından arıcılık yöntemleri konusunda eğitim verildi. https://www.tika.gov.tr/en/news/workshop_for_honey_producers_in_cameroon-8750 E.T.10/11/2022.

öğrenebilmektedir. Bu proje, öğrencilerin ilgili bakanlık aracılığıyla sertifika almaları ve meslek edinmeleri için bilgisayar eğitimi almalarını amaçlamaktadır.⁸³

Türkiye’den STK’ların destekleriyle Orta Afrika ülkesi Kamerun’da yürütülen temiz su projesi kapsamında, başkent Yaounde’nin bir kesiminde bölge sakinleri ve yerel yetkililerin katılımıyla kuyu açılışını gerçekleştirilmiştir. Kuyu ile yaklaşık 1.000 kişinin temiz suya erişmesine yardımcı olması planlanmıştır.⁸⁴

2014 yılında Orta Afrika Cumhuriyeti’nde patlak veren etnik çatışmalar nedeniyle 300.000’den fazla Orta Afrikalı, komşu Kamerun’un Doğu ve Kuzey bölgelerinde kamplara yerleşmeye veya aile üyelerinin evlerine taşınmaya zorlandı. 2017 yılında Kamerun’da yaşayan 260.000 Orta Afrikalı mültecinin geri dönenler hariç %62’si çocuktur. Birleşmiş Milletler tarafından sağlanan kamplarda yaşayan 75.000 mülteciye ek olarak, 1855.000 mülteci aileleriyle birlikte veya BMMYK tarafından teklif edilmeyen kamplarda yaşamaktadır.

Kamerun’un Doğu bölgesinde, Orta Afrika sınırında yer alan Garoua-Boulai şehrinde bulunan ve toplam 1.282 ailenin yaşadığı “Uni Pour Servir” kampında 5.885 Orta Afrikalı mülteci bulunmaktadır. Temel gıda maddelerine erişmekte güçlük çeken mültecilere Türkiye’nin yardım kuruluşları destek olmuştur. Türkiye, TİKA aracılığıyla “Uni Pour Servir” kampına 50 ton temel gıda malzemesi ulaştırarak mültecilerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasında kritik bir rol oynamıştır. Kampta yapılan gıda yardımının ardından çocuklara oyuncaklar verilmiştir.⁸⁵

⁸³ Kamerun’da Gençler Türkçe Öğrenecek.
https://www.tika.gov.tr/en/news/youth_in_cameroon_will_be_learning_turkish-8934 E.T.10/11/2022.

⁸⁴ Afrika: Türk yardım kuruluşu Kamerun’da iyi açıldı, <https://www.aa.com.tr/en/africa/africa-turkish-aid-agency-opens-well-in-cameroon/1218633> E.T. 10/11/2022.

⁸⁵ Kamerun’daki Orta Afrikalı Mültecilere Gıda Yardımı.
https://www.tika.gov.tr/en/news/food_aid_to_central_african_refugees_in_cameroon-40558 E.T. 11/10/2022

Fotoğraf 2: TİKA'nın Kamerun'daki Mültecilere Gıda Yardımı

Kaynak: https://www.tika.gov.tr/en/news/food_aid_to_central_african_refugees_in_cameroon-40558

2018 yılında TİKA ile Kamerun Milli Eğitim Bakanlığı arasında “Mesleki Eğitimde Teknoloji Transferi Projesi Yürütme Protokolü” anlaşması imzalanmıştır. Söz konusu anlaşma ile hazır giyim, imalat, inşaat sektörü ve teknoloji ekipmanlarına yönelik eğitim merkezleri kurulmasına karar verildi. Program, Kamerun'daki öğretmen ve öğrencilere eğitim vermekte ve istihdamın artırılmasına destek olmaktadır. Ayrıca mesleki eğitim merkezlerinin laboratuvar ve atölyelerinde donanımlar kurulmuştur. Mesleki eğitim merkezleri ile ilgili yatırım yapmak isteyen iş insanlarına rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunulacaktır.⁸⁶

Aynı yıl TİKA, Kamerun'da aile içi şiddet mağduru genç kadınların sığındığı ve eğitim aldığı bir merkezin onarım ve ekipmanını sağladı. 2008 yılında Kamerun Kadının Güçlenmesi ve Aile Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan sığınak, danışmanlık hizmetlerinin yanı sıra otelcilik ve aşçılık, kumaş süsleme, bilgisayar, iğne oyası, estetik, kuaförlük gibi birçok alanda mesleki eğitimler vermektedir. Yeni ekipman ve yeni mutfakla hizmet veren merkez, yaklaşık 180 genç kadına hizmet vermektedir. Ayrıca 9 aylık mesleki eğitim ve 3 aylık staj sonrası eğitim sertifikaları verilen proje ile genç kadınların ekonomik ve sosyal imkanlarının artırılması hedeflenmektedir.⁸⁷

⁸⁶ Türkiye'den Afrika'da Bir Eğitim Girişimi
https://www.tika.gov.tr/en/news/an_education_initiative_in_africa_by_turkey-42443 E.T. 12/11/2022.

⁸⁷ TİKA, Kamerun'da aile içi şiddet mağdurlarını destekliyor
https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_supports_employment_of_women_all_around_the_world-42435 E.T. 12/11/2022.

TİKA, Mayıs 2020'de Kamerun'da Ramazan ayı boyunca 4 farklı şehre gıda yardımı yaptı. Dağıtım, ülkenin en büyük şehirlerinden biri olan Douala'da başladı. TİKA tarafından hazırlanan gıda kolileri Ramazan ayı boyunca yaklaşık 1250 aileye ulaştırıldı. TİKA'nın Ramazan ayı gıda yardımları Yaoundé, Ngaoundéré ve Garoua-Boulaï illerinde gerçekleştirildi.⁸⁸

TİKA, 2020 yılında Kovid-19 pandemisi sırasında Kamerun'a COVID-19 ile mücadele için 10 bin cerrahi maske, 500 N95 maske, 50 kızılötesi termometre ve çok sayıda eldiven, göz koruyucu ve dezenfektan temin etti.⁸⁹

Foumban kentinde bulunan Njindare Entegre Sağlık Merkezi, TİKA tarafından gerçekleştirilen genişleme ve yenileme çalışmalarının ardından yenilenen tıbbi donanımıyla yeniden hizmete açıldı. Njipouh-Njindare Entegre Sağlık Merkezi, 2003 yılında Kamerun Foumban'da yaklaşık 8.000 nüfuslu bir mahalle olan Njindare'de Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyete geçmiş ancak yıllar içinde kaynak yetersizliği nedeniyle birçok birim kullanılamaz hale gelmiştir. Merkez, TİKA tarafından gerçekleştirilen genişletme ve yenileme çalışmalarının ardından yenilenen tıbbi donanımıyla yeniden hizmete açıldı. Doğumevi olarak da kullanılacak merkezin yılda 8 bin hastaya hizmet vermesi bekleniyor. TİKA, sağlık ocağına ve bölge halkına temiz su sağlamak için güneş enerjili kuyu da açtı.⁹⁰

2021 yılında TİKA yerel koşullara uygun iki yeni derslik inşa etti, mevcut okul binasını iyileştirdi ve kütüphane binasını yeniledi. Projede ayrıca okul kütüphanesine ders kitaplarının bağışlanması ve öğrenciler için Ankara Stadyumu adında bir futbol stadyumu yapılması da yer aldı. Su kuyusu için güneş enerjisi sisteminin kurulması, yeni çeşmelerin yapılması ve çevre düzenleme çalışmaları ile okul halkının ve yöre halkının sağlıklı suya erişimi sağlanmıştır. Devlet tarafından iki dilli (Fransızca ve İngilizce) okul statüsü verilen lise, proje öncesinde 600 öğrenciye hizmet vermekteydi. TİKA tarafından

⁸⁸ TİKA, Kamerun'a Ramazan Yardımı Yaptı. <https://reliefweb.int/report/cameroon/t-ka-provides-ramadan-aid-cameroon> E.T.12/11/2022.

⁸⁹ TİKA, Kamerun'un COVID19 ile Mücadelesine Destek Veriyor. https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_supports_cameroon%27s_fight_against_covid19-57121 E.T.12/11/2022.

⁹⁰ TİKA, Kamerun'da 8 Bin Kişiye Hizmet Verecek Sağlık Merkezi Açtı. https://www.tika.gov.tr/tr/news/tika_opened_a_health_center_to_serve_8_000_people_in_cameroon-58753 E.T. 12/11/2022.

yürütülen yenileme çalışmaları ve inşa edilen yeni derslikler ile kapasitesi %100 artırılarak 1200'e çıkarıldı.⁹¹

2021 yılında TİKA, Kamerun'un Nsem ilçesinde bulunan Mekone IV İlköğretim Okulu'nu 3 derslik ve 2 ofisten oluşan iki ek blok ile inşa etti ve donattı. Ek bloklar hizmet kapasitesini artırmış ve öğrencilerin daha uygun bir ortamda eğitim görmelerini sağlamıştır. Proje kapsamında köylüler tarafından destekle ek bloklar inşa edildi ve sıra ve masalar TİKA tarafından sağlandı. Proje ile mevcut öğrenci sayısı 120'den 360'a çıkarılarak üç kat artmıştır.⁹²

Fotoğraf 3: TİKA Tarafından Yaptırılan Mekone IV İlköğretim Okulu Sınıfının Resmi

Kaynak: https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_supports_education_in_cameroon-65394

Aralık 2021'de TİKA, Kamerun'un Akonolinga kentinde gençlere mesleki eğitim veren bir fırını donattı. Fırının kapasitesini artıracak proje kapsamında ekipman ve malzemeler temin edildi. Akonolinga şehrinde Dinamik Gençlik Eğitim Derneği tarafından işletilen söz konusu fırın, ihtiyaç sahibi evsiz ve kimsesiz gençlere mesleki eğitim vermektedir. Bu projenin temel amacı, yetim kalan gençlerin bir kısmını uyuşturucu bağımlılığından ve kötü alışkanlıklardan uzak tutmak ve düzenli gelir sağlayacak bir mesleğe girmelerine yardımcı olarak toplumla bütünleşmelerini sağlamak; proje fırının günlük üretim kapasitesini iki katına, kursiyer sayısını ise üç katına çıkardı. Proje kapsamında hamur

⁹¹ Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Kamerun'un Ngaoundéré ilçesine bağlı Nyambaka kasabasında 1996 yılında inşa edilen Nyambaka Lisesi'nin tadilatını tamamladı. https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_supports_educational_infrastructure_in_cameroon-61124 E.T.12/11/2022.

⁹² Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Kamerun'un Nsem kentinde bulunan Mekone IV İlköğretim Okulu'nu 3 derslik ve 2 ofisten oluşan iki ek blok ile inşa ederek donattı. https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_supports_education_in_cameroon-65394 E.T.12/11/2022.

yoğurma makinesi, fırın ve ekmek üretiminde kullanılan çeşitli ekipman ve malzemelerin temini TİKA tarafından ilgili yetkililere teslim edildi.⁹³

Fotoğraf 4: Akonolinga Kentinde Gençlere Mesleki Eğitim Veren Fırın

Kaynak:https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_supports_youth_employment_in_cameroon-66892

TİKA, Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı ve Halk Sağlığı Bakanlığı iş birliğiyle Kamerunlu sağlık hizmeti sunucularına yönelik “Afet ve Acil Müdahale Eğitime Giriş” (ADG+) eğitimini 2021 yılı sonunda gerçekleştirdi. Bu faaliyet Kamerun “Acil Tıp Kapasite Geliştirme Programı” (ATKAP) kapsamında hayata geçirilmişti. Bu proje kapsamında, 32 Kamerunlu sağlık çalışanı Afet ve Acil Müdahale Eğitime (ADG+) Giriş'e katıldı. Katılımcılara Kamerun'un başkenti Yaoundé'de Türk eğitimciler tarafından 5 gün boyunca hasta ve yaralı taşıma teknikleri, acil durum yönetimi, hastane afet ve acil durum planlaması, triyaj, afet sonrası bulaşıcı hastalıklar ve acil servis yönetimi konularında uygulamalı eğitim verildi. Projenin ikinci aşamasında, Kamerun'daki diğer sağlık hizmeti sunucularını eğitmelerine yardımcı olmak ve ülkedeki acil sağlık hizmeti sunucularını geliştirmek için ileri düzey kurslar için Türkiye'ye getirilecek Kamerunlu kursiyerler arasından eğitici adayları seçildi.⁹⁴

⁹³ TİKA, Kamerun'da Genç İstihdamını Destekliyor. https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_supports_youth_employment_in_cameroon-66892 E.T.12/11/2022.

⁹⁴ Kamerun'da Acil Durum ve Afet Müdahale Eğitimleri Tamamlandı. https://www.tika.gov.tr/en/news/the_training_courses_on_emergency_and_disaster_response_were_completed_in_cameroon-66763 E.T.12/11/2022.

Fotoğraf 5: TİKA Tarafından Düzenlenen Acil Müdahale Eğitimi

Kaynak:https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_continues_to_support_capacity_building_in_emergency_medicine_in_africa-67545

TİKA, Kamerun'daki Yaoundé I Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü'ne bağlı uygulama restoranına mutfak ekipman ve malzemeleri temin etti. Kamerun'un en eski eğitim kurumlarından biri olan Yaoundé I Üniversitesi Sanat, Dil ve Sosyal Bilimler Fakültesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü'nün Uygulama Restoranı, TİKA tarafından hayata geçirilen ekipman projesinin ardından düzenlenen törenle hizmete açıldı. Hem öğrencilerin uygulamalı eğitimlerinde hem de yemekhane olarak kullanılacak olan söz konusu restoran, öğrencilerin eğitimine büyük katkı sağlayacaktır. Proje kapsamında restorana mobilya, beyaz eşya, mutfak araç ve gereçleri teslim edilerek 10 öğrencinin aynı anda staj yapması sağlandı. Restoranda Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü öğrencileri yaklaşık 20.000 öğrenci ve 300 öğretim üyesine hizmet vermektedir.⁹⁵

Buna ek olarak, TİKA, Kamerun'un merkezindeki Kôndômeyôs köyünde faaliyet gösteren bir kooperatife, arazide ananas yetiştiren tarımsal verimliliği artırmak amacıyla 2022 yılında bir depo inşa ederek ekipman sağladı. Kôndômeyôs köyünde yetiştirilen ananasların bozulmadan depolanması ve çevresel etkenlerden korunması amacıyla yaklaşık 1.5 hektarlık bir alana kurulmuştur. Depo ve mevcut tavuk kümeslerinin enerji ihtiyacını karşılamak için depo binasının çatısına da güneş panelleri yerleştirildi. Ananas üretimini 3 tondan 5 tona çıkarmayı hedefleyen ekipman ve malzeme bağışının da yer

⁹⁵TİKA, Kamerun'da Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü'nü Destekliyor. https://www.tika.gov.tr/tr/news/tika_supports_a_department_of_tourism_and_hotel_management_in_cameroon-63779 E.T. 13/11/2022.

aldığı proje, ürünlerin üç tekerlekli kargo motosikleti ile hızlı bir şekilde piyasaya sunulmasını ve israfın en aza indirilmesini sağlıyor. Ayrıca tarım arazilerinin üretimde kullanılmaya başlanmasıyla birlikte kooperatifte çalışan sayısı artmış ve bölgede yeni iş imkanları da yaratılmıştır.⁹⁶

Kadınlara yönelik mesleki eğitim kursları düzenleyerek kadınların gelir elde etmelerini sağlamak amacıyla eğitimler düzenledi. Bu projede 33 Kamerunlu kadın 6 ay boyunca çeşitli kurslara katılarak iğne işi, kumaş boyama, kuaförlük, bilişim, mutfak ve el sanatları alanlarında mesleki beceriler edindi. Başkent Yaounde'de düzenlenen eğitimlerde katılımcılar teorik ve uygulamalı dersler aldı. Söz konusu proje Kamerun'da kadınların sosyo-ekonomik gelişimine katkıda bulunmuştur. Bu kursa katılan katılımcılardan biri Demgne Kamdem, annesinin yanında kaldığını ve çocuğuna bakmak için hiçbir geliri olmadığını, ancak eğitimlerin ardından artık kendi ayakları üzerinde durabildiğini ve çocuğuna bakmak için para kazanabileceğini söyledi. Kamdem bunun için TİKA'ya teşekkür etti.⁹⁷

Yukarıdaki örneklerden, Türkiye'nin Kamerun'da TİKA aracılığıyla kapasite geliştirme, kalkınma, teknoloji transferi, istihdam ve eğitimi teşvik ederek yumuşak gücünü kullandığı çok açıktır. TİKA'nın yürüttüğü kalkınma projeleri Türkiye'ye yumuşak bir imaj ve etki kazandırmış, Kamerun'un ekonomik büyümesine ve kalkınmasına da katkı sağlamıştır.

2.6.1.2. Türkiye Bursları ve Kamerun İlişkileri

Türkiye burslarının Kamerun ile Türkiye arasındaki ilişkilerin gelişmesine olumlu etkisi olmuştur. Genel olarak, Türkiye'nin dış politikadaki yumuşak güç unsurlarından birisi olarak değerlendirilebilecek olan Türkiye Bursları, dünyanın birçok ülkesi ile etkileşimi ve işbirliğini teşvik etme bağlamında bir enstrüman olarak görülebilir. Bu bağlamda eğitim sektörü, Ankara'nın özellikle Afrika ile ilişkilerde öne çıkan işbirliği alanlarından birisidir. Bu noktada diğer birçok fonksiyonuna ilaveten uluslararası öğrenciler için hayat

⁹⁶TİKA, Kamerun'da Tarımsal Üretimi Destekliyor.
https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_supports_agriculture_production_in_cameroon-68059
E.T.13/11/2022.

⁹⁷TİKA'dan Kamerun'da Kadın İstihdamına Destek.
https://www.tika.gov.tr/en/news/support_from_tika_to_women%27s_employment_in_cameroon-69879
E.T.13/11/2022.

geçirilen burs programını denetlemekle görevli bir organ olan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nı (YTB) kurulmuştur. Kurulduğu ilk dönemde Başbakanlığa bağlı bir kurum olarak çalışmalarına devam eden YTB'nin rolleri arasında, eğitim ve kültür yoluyla Türkiye'nin diğer ülkelerle ilişkilerinin gelişmesine ve güçlendirilmesine nezaret etmek ve katkıda bulunmak sayılabilir.⁹⁸

Dünyadaki birçok hükümet gibi, Türk hükümetinin uluslararası öğrencilere yönelik burs programlarını tasarlaması, yumuşak gücünün projeksiyonunda kullanılan araçlardan biri olmuştur. Türkiye Bursları olarak da bilinen burslarının doğuşu, Türk hükümetinin diğer toplumlarla olan ilişkilerini kültür ve yükseköğretim aracılığıyla geliştirme amacının bir parçası olarak görülebilir.⁹⁹

Böylece, bu program aracılığıyla, Türk hükümeti ülkeler arasında işbirliğini ve toplumlar arasında karşılıklı anlayışı güçlendirmeye kendini adanmış geleceğin liderlerinden oluşan bir ağ kurmayı amaçlamaktadır. Burs programı, Türk üniversitelerinde tam zamanlı ve kısa dönemli programlarda okumak isteyen parlak uluslararası öğrencileri, bu tür bir çabaya olan ilgilerini artıran paketler sağlayarak çekmek için tasarlanmıştır. Burs programı, Türkiye'nin yükseköğrenim ve kültür alanlarında diğer ülkelerle ilişkilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. YTB'nin işleyişi, Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Kurulu'nun Kurul üyeliğinin bir parçasını oluşturan Dışişleri Bakanlığı ve diğer devlet kurumları tarafından ortaklaşa yürütülmektedir. 2011 yılında kuruluşundan bu yana Türkiye Bursları, dünya çapında tahmini 60000 mezun vermiştir. Halihazırda yılda yaklaşık 4000 uluslararası öğrenci Türkiye Bursları ile eğitimlerine devam etmektedir. 2011'de 50 ülkeden başvuru almış olan Türkiye Bursları gelinen noktada dünyanın en az 162 ülkesinden başvuru alan bir mekanizma haline gelmiştir.¹⁰⁰

2.6.1.3. Türkiye Bursları Kapsamındaki Kamerunlu Öğrenciler

Uluslararası öğrenciler için yüksek öğrenim bursları, son zamanlarda Türk yumuşak gücünü yansıtmak için önemli bir strateji haline geldi. Parlak uluslararası öğrencileri Türkiye'ye çekmek, giderek artan bir şekilde Türk kültürünü ve dilini ülke dışına yaymanın bir yolu olarak da görülebilir. Başka bir deyişle, Türkiye, imajını uluslararası

⁹⁸ <https://www.mfa.gov.tr/government-scholarships.en.mfa> E.T.13/11/2022.

⁹⁹ Türkiye Dışişleri Bakanlığı, 2017 <http://www.mfa.gov.tr/government-scholarships.en.mfa> E.T.13/11/2022.

¹⁰⁰ Türkiye Bursları, 2017 <https://www.turkiyeburslari.gov.tr/en/english-home/>

alandan tanıtılmak için yüksek öğrenim burs programları aracılığıyla bir 'marka elçileri' havuzu oluşturmayı umuyor. Programın etkinliği nedeniyle, Türkiye artık dünyanın diğer bölgelerinde güvenilir bir ağ kurma şansına sahip olup, diğer toplumsal ve hükümet aktörleriyle ilişkilerini geliştirmesine olanak tanımaktadır.¹⁰¹

AK Parti döneminde barış odaklı dış politika kapsamında Türkiye uluslararası arenada söz sahibi olmak için yakın komşular ve bölgelere yönelmiştir. Sonuç olarak, insancılık ve kamu diplomasisine dayalı, önemli bir bileşen olarak yüksek öğrenim burslarıyla Türk yumuşak gücü doğmuştur.¹⁰²

Uluslararası öğrenci hareketliliğindeki küresel genişlemeye paralel olarak, Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısı çarpıcı bir şekilde artarak 2000 ile 2013 yılları arasında iki kat artarak 48 bine ulaştı. YÖK rakamlarına göre, bu öğrencilerin yüzde 80'i devlet okuluna devam ederken, yüzde 20'si ise vakıf üniversitelerine devam etmektedir. Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin %34'ü sosyal bilimler, işletme yönetimi ve hukuk okumaktadır. Bunu %21 ile beşeri bilimler, edebiyat ve eğitim izlemektedir. Afrikalı öğrencilere verilen yüksek öğrenim bursları, Türkiye'nin kıtaya yaptığı yardımın önemli bir parçası haline gelmiştir.

Türkiye Bursları kapsamında Afrika'nın hemen her ülkesinden öğrenciler Türkiye'ye gelmektedir. Cibuti, Nijerya, Kenya, Kamerun ve Mozambik gibi ülkelere birçok öğrenci Türkiye Bursları ile eğitim hayatına devam etmektedir.¹⁰³ Somali, Senegal, Zimbabve, Nijerya, Gine, Etiyopya ve Burundi'den öğrencilerle yapılan bir çalışmada öğrenciler, Türkiye'deki eğitim ve öğretimlerini bitirince ülkelerine döndüklerinde ülkelerinde bulunan insanlara daha nitelikli hizmet verebileceklerine inandıklarını söylemişlerdir.¹⁰⁴ Ayrıca, Afrika ülkelerindeki kalkınma çabalarını desteklemek amacıyla, Türkiye'nin Türkiye ile Afrika arasındaki ekonomik ilişkileri hızlandırabilmesi için Afrikalı öğrencilere çeşitli alanlarda çok sayıda burs imkânı sağlanmıştır.

Söz konusu burs olanakları, Kamerunlu ve diğer Afrikalı öğrencilerin farklı sektörlerde çalışarak kendi ülkelerine katkıda bulunabilmeleri nedeniyle büyük fayda sağlamıştır. Türkiye'de eğitim gören Afrikalı öğrencilerin yaklaşık üçte biri kadınlardan oluşmaktadır

¹⁰¹ Aras - Mohammed "Türk hükümeti burs programı"

¹⁰² Aras - Mohammed "Türk hükümeti burs programı"

¹⁰³ Shinn, D. (2015). Türkiye'nin Sahra Altı Afrika'daki angajmanı: Değişen ittifaklar ve stratejik çeşitlilik. Londra: Chatham Evi.

¹⁰⁴ Gündüz, Ö. (2012). Uluslararası 1 burslu eğitim Türkiye'de eğitim görme bekleniyor ve kariyer konaklama : Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları işletme çekim tezi.

ve bunların %20'si lisansüstü eğitime devam etmektedir. 24 Afrika ülkesinden toplam 220 akademisyen Türkiye'deki üniversitelerde çalışmakta ve bu akademisyenler Türkiye'nin Afrika ile yüksek öğretim alanındaki ilişkilerde köprü görevi görmektedirler.¹⁰⁵

Ayrıca eğitim alanında Türkiye Maarif Vakfı, Afrika'da 25 ülkedeki kurumlarıyla 17.500'ün üzerinde öğrenciye eğitim vermektedir. Son beş yılda Afrika'daki eğitim kurumlarının sayısını ciddi oranda artıran Maarif Vakfı bu alanda kıtanın önde gelen yapılarından birisi olmayı başarmıştır.¹⁰⁶ Aynı şekilde Maarif Vakfı da Kamerun'da faaliyet göstermekte ve yüzlerce öğrenciye eğitim vermektedir. Kamerun'daki üniversite mezunları arasında yüksek öğrenim için Türkiye'yi tercih etme eğilimi de giderek artmaktadır. Türkiye Maarif Vakfı ve Yaounde II Üniversitesi işbirliğiyle açılan Türkiye Araştırmaları Merkezi, başta Türkçe eğitimi olmak üzere çeşitli alanlarda kurslar vermektedir.

27 Eylül 2021 tarihinde yaklaşık 350 lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencisi Kamerun'da Türkçe öğrenmek için merkeze başvurmuştur. Söz konusu kursun A2 seviyesini tamamladıktan sonra 55 öğrenci Türkçe konuşmaya başlamıştır. Türkiye Maarif Vakfı Öğretim Üyesi Fatma Hoşça, Kamerun'un ilk Türkçe kursu öğrencilerinin seviyesini şu şekilde yorumladı: “Sadece Türkçe öğretmiyoruz, Türk ve Türk kültürünü de tanıtıyoruz.” Fatma Hoşça Kamerunlu öğrencilerin Türkçe derslerine yoğun ilgisinin bulunduğunu ifade etmiş, dersleri aktif olarak takip eden öğrencilerin artık kendilerini çok rahat ifade edebildiklerini ve kendi aralarında Türkçe konuşabildiklerini söylemiştir. Türkçe kursunun ilk öğrencilerinden Sandra, Yaounde II Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi alanında yüksek lisans yaptığını, Türkçeyi çok sevdiğini ve eğitim hayatına Türkiye'de devam etmek istediğini ifade etmiştir. Bir diğer öğrenci Ahmet Marsusi ise kendini Türkçe olarak çok rahat ifade edebildiğini ve kendi aralarında Türkçe konuştuklarını, hayalinin Mevlana Müzesi ve Sultanahmet Camii'ni gezmek olduğunu ifade etmiştir.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Türkiye, Afrikalı öğrencileri üniversitelerine çekmeyi planlıyor. <https://thepienews.com/news/turkey-in-plans-to-woo-african-students-to-its-universities/>

¹⁰⁶ Türkiye Maarif Vakfı, Afrika'da 17.000'den fazla öğrenciye eğitim veriyor. <https://www.aa.com.tr/tr/africa/turkey-s-maarif-foundation-educating-over-17-000-students-in-africa/2395480>

¹⁰⁷ Kamerunlu öğrenciler artık Türkçe konuşuyor. <https://www.maarifschools.edu.ba/post/7-cameroonians-students-now-speak-turkish-1992?lang=en> E.T.19/02/2023.

Son olarak Türkiye’de eğitim hayatına devam eden uluslararası öğrencilerin yerel ekonomiye de katkıları bulunmaktadır. Burs almadan eğitim için Türkiye’ye gelen öğrenciler öğrenim ücretlerini ve yaşam maliyetlerini ödedikleri için yerel ekonomiye katkıda bulunmaktadırlar. Yüksek lisans ve doktora öğrencileri ise ev sahibi ülkedeki araştırma ve geliştirme çalışmalarına önce öğrenci, daha sonra potansiyel araştırmacı ve yüksek nitelikli uzmanlar olarak katkıda bulunurlar. Uzun vadede, bu öğrenciler yerel işgücü piyasasına entegre olmanın yanı sıra kendi ülkeleri ile iş ağı oluşturarak bilgi üretimine ve ekonomik performansa da katkıda bulunabilirler. Bu bilgilerden hareketle öğrenci hareketliliğinin hem öğrencilere hem de yükseköğretim kurumlarına ve hem Türkiye hem de Afrika ülkelerine önemli faydalar sağladığı söylenebilir.

2.6.2. Özel ve Kamu Kurumları: Türk Hava Yolları

Teknoloji ve ekonomiler geliştikçe havayolu taşımacılığı sıklıkla kullanılan bir taşımacılık yöntemi haline geldi. Bu durum Türkiye için de yıllar içerisinde benzer bir ivmede gerçekleşti. Özellikle AK Parti dönemlerinde hava taşımacılığına büyük önem verilirken ülkenin birçok ilinde havalimanı inşa edilmiştir. Bunun yanında ülkenin ulusal havayolu taşımacılık firması Türk Hava Yolları da son yıllarda yaptığı atılımlarla dünyanın en önemli şirketlerinden birisi haline gelmiştir.¹⁰⁸

Türk Hava Yolları, 1933 yılında Savunma Bakanlığı’nın kontrolünde "Devlet Hava Yolları İdaresi" olarak kurulmuştur. Havayolu, her biri 19 koltuk kapasiteli sadece beş uçakla başladı. Şirket kurulduktan sonra kurumsallaşma süreci devam etti. Türk Hava Yolları ise teknik, ticari, ticari ve ekonomik işbirliğini geliştirmek amacıyla 1956 yılında IATA’ya katıldı. 2008 yılında Türk Hava Yolları, ortak uçuş anlaşmaları ile trafik kapasitesini ve rota çeşitliliğini artırmak için Star Alliance’a katıldı.¹⁰⁹

Türkiye Cumhuriyeti, 2023 yılına kadar filosunu teknolojik olarak gelişmiş ve yakıt tasarruflu uçaklarla genişletmeyi ulusal bir hedef olarak belirlemiştir. İstanbul’da yeni havalimanının açılması, potansiyel yolcu sayısını ve hizmetlerini artırmıştır. Bu sayede Türk Hava Yolları dünya havayolu sıralamasında üst sıralara çıkmaya başlamıştır. Bu

¹⁰⁸ Yurtoğlu, N. (2016, 04 29). Sivil havacılık Sektörü İçerisinde Yer Alan Türk Hava Yollarının tarihi Gelişimi (1933-1960). s. 3-7

¹⁰⁹ Türk Hava Yolları. (2020). <https://investor.turkishairlines.com/en/turkish-airlines/history> E.T. 14/01/2023 adresinden alındı

muazzam genişleme kuşkusuz Türk Hava Yolları'na fayda sağlayacak ve yatırımcılara ve işletmelere Türkiye'de karlı yatırımlar yapmaları için yeni fırsatlar sunacaktır.

2.6.2.1. Türk Hava Yollarının Kamerun'daki Tarihi ve Faaliyetleri

2010 yılında Türk büyükelçiliğinin kurulmasıyla birlikte Kamerun ile Türkiye arasındaki ilişkiler önemli ölçüde geliştirilmiş ve Türk Hava Yolları uçuşları faaliyete geçmiştir. Kamerun Devlet Başkanı Paul Biya'nın Mart 2013'teki ziyareti diplomatik ilişkilerde önemli bir adım oldu. Bu, görevdeki bir cumhurbaşkanının Türkiye'ye yaptığı ilk ziyaretti. Başta eğitim, sağlık, turizm ve ticaret alanlarında yapılması planlanan fuar, ziyaretçi sayısında önemli bir artış sağladı. Son yıllarda, diplomatik ilişkileri güçlendiren bir dizi ikili anlaşma yapılmıştır. Kamerun kamuoyu, mükemmel kamu diplomasisi sonucunda Türkiye'ye sıcak tepki verdi. Kamerun'un 2035'te yükselen bir ekonomi vizyonu, Türk yatırımcıların çoğunu altyapı inşaatı ve yenileme projelerine çekti. Kamerun hükümetinin başlıca hedefi, iyi gelişmiş limanlar ve ulaşım olanaklarına sahip bir lojistik merkez olmaktır. Türk Eximbank tarafından sağlanan kredi ile 2019 yılı sonunda 50 bin kişilik stadyum inşaatı tamamlandı. Türkiye ayrıca TİKA vasıtasıyla¹¹⁰ Kamerun'a sağlık, beslenme, eğitim, bilim sektöründe de destek sağlıyor.

Türk Hava Yolları, 1980'lerden itibaren yeni ülkelere açılmak için önemli bir dış politika aracı olarak kullanılmış ve Türkiye, Soğuk Savaş'tan sonra bağımsızlığını kazanan ülkelerle de yeni bağlantılar kurmuştur. Türk Hava Yolları'nın ağ çeşitliliği her geçen yıl arttı; örneğin 2000'li yılların başında Türk Hava Yolları yalnızca Kuzey Afrika ülkelerine uçtu; Bugün Türk Hava Yolları'nın onlarca ülkede yüzlerce destinasyonu bulunuyor. Türk Hava Yolları'nın büyüme hedefi, Türkiye ile Afrika ülkeleri arasındaki bağları güçlendirmeyi ve aynı zamanda Türkiye'yi dünyanın diğer bölgelerine seyahat eden Afrikalılar için bir merkez veya kavşak haline getirmeyi amaçlayan Türkiye'nin Afrika politikasına uygundur.

Türk Hava Yolları'nın bir diğer ayırt edici özelliği de Afrika'ya diğer havayollarından daha sık gitmesidir. İşadamları, destinasyon ve ağ çeşitliliği nedeniyle yatırım yapmaya teşvik ediliyor. Türk Hava Yolları'nın eski CEO'su Temel Kotil'e göre Türk Hava Yolları'nın Afrika stratejisi önemli gelir ve karlar hedefleyen uzun vadeli bir projedir.

¹¹⁰ Dışişleri Bakanlığı. (n). Türkiye Cumhuriyet dışişleri bakanlık _ Dışişleri Bakanlığı'ndan alındı: <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-kamerunsiyasi-iliskileri.tr.mfa> E.T.15/01/2023.

Afrika'daki ilk varış noktalarına 160 yolcu kapasiteli uçaklar hizmet etti. Kotil'e göre bunlar çok kâr etti. Türk Hava Yolları Başkan Yardımcısı ve CEO'su Bilal Ekşi, hükümetin Afrika'ya açılma politikasına bağlı olarak Afrika'daki uçuş noktalarını artırarak farklı bir yaklaşım benimsedi.¹¹¹

Türkiye'nin kamu diplomasisi açısından dış politika yaklaşımı, sadece devlet çıkarı olarak değil, insani ilkeler açısından da izlenmiştir. Somali örneğinde Türkiye, kriz sırasında yardım eden ve büyükelçilik açan ilk ülkelerden biriydi. Üstelik Türkiye sadece hükümet olarak değil, TİKA, Kızılay, TOKİ ve AFAD gibi kurumları aracılığıyla da müdahale etti. Ayrıca Kamerun'da kalkınma ve insani yardımların gerçekleştirilmesi için Türk Hava Yolları gibi güçlü bir havayolunun tüm bu diplomatik ve dış politika hedeflerini yerine getirmesi gerekmektedir.¹¹²

Hükümetler, dış politikanın sadece diplomatlar tarafından kontrol edilemeyeceğine ve bazı kurumların alternatif bir araç olarak değerlendirileceğine inanmaktadır. 1992 yılında ilk adım olarak TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı) kurulmuş ve bu eğilim 2000'li yıllarda Türk Hava Yolları ve TRT'nin destekleyici kuruluşlar olmasıyla devam etmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi TİKA Türkiye'nin Afrika'daki kamu diplomasisi girişimlerinden biridir.

Kıtada TİKA'nın 21 koordinasyon ofisi bulunmaktadır. Afrikalı işadamları, bu ofisler aracılığıyla Türk iş adamlarının hizmetlerinden yararlanarak sürdürülebilir büyümenin artmasını sağlıyor. Türk Hava Yolları bu evrimde önemli bir rol oynamıştır. Türk Hava Yolları, Afrika'nın birçok noktasına uçarak işadamları arasındaki iletişimi ve ulaşımı güçlendiriyor. Bu organizasyonlar sonucunda Türkiye'nin diğer ülkelerle ilişkileri gelişmeye başlamış ve Türkiye'nin küresel görünürlüğü önemli ölçüde genişlemiştir. Türk Hava Yolları'nın zirveye çıkmaktaki ana hedefi, dünyanın hemen her noktasına seyahat eden bir havayolu olmaktır. Bu hedef doğrultusunda daha önce uçuş bulunmayan ülkelere uçmaya başlamıştır. Türk Hava Yolları'nın bu faaliyetleri kimi zaman Türkiye'nin diplomatik aktivizmine de yansımış ve söz konusu ülkelerde büyükelçilik açma süreçleri Türk Hava Yolları'nın uçuş başlatmasının ardından hızlanmıştır.

¹¹¹ Tepeciklioğlu, E. (2019). Türk Dış Politikasında Afrika temel Dinamikler, Fırsatlar ve Engeller. Nobel Kitabevi.

¹¹² Davutoğlu, A. (2013). Güncel Olayların Analizi: Türkiye'nin İnsani Diplomasisi: Amaçlar, Zorluklar ve Beklentiler. Milliyet Belgeleri, 867

Türk Hava Yolları'nın öncelikli pazarlarından birisi Afrika kıtasıdır. Türk Hava Yolları, uçtuğu ülkelerde Türkiye'nin farkındalığını artırmak için çalıştı. Türk Hava Yolları'nın destinasyonlarının bulunduğu ülkelerde koordineli çalışmalar ve bu ülkelerin insanlarıyla etkileşimler sonucunda Türkiye'nin imajı güçlendi. Bir başka deyişle, Türk Hava Yolları adı, insanların zihninde Türkiye imajını çağrıştırmaya başlamıştır.¹¹³

Buna ek olarak, Türkiye'nin Kamerun Büyükelçisi Ömer Faruk Doğan'ın da belirttiği gibi, Avrupa'nın en büyük taşıyıcısı olan Türk Hava Yolları'nın gelişi, Kamerunlu işletmelerin ürünleri için 269 destinasyonu erişilebilir hale getirdi. Yaptığı açıklamada büyükelçi Doğan “Örneğin Türk Hava Yolları'nın yardımıyla Kamerun'a gelen inşaat sektöründen birçok Türk şirketi çeşitli halka arzlara katıldı ve yol ve bina inşaatında fiyatlar şimdiden %30 düştü” demiştir. Türk diplomat, Kamerun gayrimenkul sektöründeki yapı eksikliğinden üzüntü duysa da Türk konut inşaat şirketlerinin Kamerun ile ilgilendiğini ve “yerel işletmelerle yerel ortaklıklar oluşturma” sürecinde olduklarını açıkladı.¹¹⁴

Özetle, Türk Hava Yolları diğer ülkelerdeki çeşitli noktalara yeni bir destinasyon eklediğinde, ülke dış politikasına değerli bir katkı olmaktadır. Uluslararası ilişkilerde bir yumuşak güç aracı olarak Türk Hava Yolları, özellikle Afrika'da Türk dış politikasının gelişmesinde kilit rol oynamaktadır. Türk Hava Yolları'nın işlettiği destinasyonların sayısı arttıkça Türkiye, Afrika kıtasında giderek daha görünür ve tanınır hale geliyor. İletişim Başkanlığı'nın misyonu, Türkiye'nin uluslararası imajını yeniden şekillendirmek ve Türk dış politikasının temel ilkelerini oluşturmaktır. Türk Hava Yolları'nın Kamerun'daki operasyonu, Türk yatırımcılara ulaşım altyapısı, tarım, sağlık ve eğitim alanlarında yeni fırsatlar sunarak inşaat sektöründeki büyümeyi hızlandırdı. Bu nedenlerle Kamerun'da da istihdam artmış ve iki ülke arasındaki ticaret hacmi de artmıştır.

2.6.3. Özel Kuruluşlar: İhh ve Aziz Mahmud Hudayı Vakfı

2.6.3.1. İHH

İHH İnsan Hak ve Özgürlükler ve İnsani Yardım Vakfı, 1992 Bosna Savaşı'ndan sonra küçük bir gönüllü grubunun insani yardım çalışmalarıyla başladı. İnsani çabaları sonunda İstanbul'da vakfın kurulmasına yol açtı. İHH, savaştan zarar gören ve işgal altındaki

¹¹³ Genç, A. (2016). Yüksek İrtifa. Alfa Yayıncılık.

¹¹⁴ <https://www.businessincameroon.com/pdf/BC29.pdf> E.T.03/07/2022.

lkelerdeki insanlara, doğal afetlerden etkilenen ülkelerdeki insanlara, mülteci durumuna düşmüş, yerinden edilmiş insanlara hem ayni hem de nakdi yardımlarda bulunuyor. İHH, ihtiyaç sahiplerinin yaşamlarını iyileştiren projeleri de uzun vadede hayata geçiriyor. İHH, eğitim, sosyal yardım ve sağlık hizmetlerinin yanı sıra insan hakları ihlalleriyle mücadele için de alışıyor.

Dünya genelinde meydana gelen baskı ve hak ihlalleri konusunda kamuoyunu bilinçlendirmek ve sorunların çözümüne yönelik somut adımlar atmak İHH'nın en önemli sorumluluklarından biridir. İHH, düzenli olarak Kurban Bayramı yardım programları düzenlemektedir. Ayrıca, savaştan zarar görmüş ve işgal edilmiş ülkelerde ve ayrıca afete eğilimli bölgelerde uzun vadeli insani programlar uygular. Kalıcı konutlar, okul merkezleri ve kuyu kazma bu projelerden sadece birkaçı. İHH, her yıl düzenlediği çeşitli yardım çalışmalarıyla ihtiyaç sahibi bireylerin karşılaştığı zorluklar konusunda kamuoyunu bilinçlendiriyor.¹¹⁵

İHH'nın Asya, Afrika, Balkanlar ve Uzak Doğu Asya'daki insani yardım projelerinin yanı sıra Türkiye'deki insani çalışmaları da önemli bir fark yaratıyor. Vakıf, sivil toplum kuruluşlarının (STK'lar) toplumun sosyal refahını onarma ve güçlendirmede nasıl aktif bir rol oynayabileceğinin güzel bir örneğidir. Doğal afetlerden etkilenen bölgelerde ikamet edenlere yardım etmeyi amaçlar ve eğitim yardımı sağlar. İHH, faaliyet gösterdiği bölgelerde uzun vadeli ve sürdürülebilir girişimlerin hayata geçirilmesine büyük öncelik vermektedir. Türkiye Cumhuriyeti Vakıflar Dairesi Başkanlığı tarafından "kaynaklarını en verimli kullanan vakıf" olarak tanımlanan İHH, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından da "stn Hizmet dl"ne layık görülmüştür.¹¹⁶

Ayrıca İHH, Türkiye'de Afrika için ülke çapında bir kampanya başlatan (2006 Afrika Acil Yardım Kampanyası) ve "Katarakt Projesi" ile Afrika'nın en büyük sağlık kampanyasını başlatan ilk sivil toplum kuruluşudur. İHH, 120 ülkede sosyal yardım, Müslüman kültür yardımı, eğitim yardımı, sıhhi yardım ve acil yardım programları sunuyor.¹¹⁷ 2007 yılında başlayan Afrika Katarakt Projesi'ni yürütüyor ve onlarca Afrika ülkesinde sağlık tedavisi ve su kuyuları sağlıyor. İHH, katarakt nedeniyle kr olan ancak

¹¹⁵ İHH web sitesine bakın. <https://ihh.org.tr/en/history> E.T.03/07/2022.

¹¹⁶ age

¹¹⁷ "Bosna'dan başladık, 120 ülkeye ulaştık". [ihh.org.tr](http://www.ihh.org.tr/bosna-dan-basladik-120-ulkeye-ulasdik/en/). 26 Temmuz 2010 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 15 Haziran 2022. <https://web.archive.org/web/20100726122255/http://www.ihh.org.tr/bosna-dan-basladik-120-ulkeye-ulasdik/en/> E.T. 03/07/2022.

tedavi olmak için maddi imkanları olmayan binlerce kişinin gözlerini yeniden canlandırdı. İHH, Afrika'da binin üzerinde su kuyusu inşa etti.¹¹⁸ 2010 Haiti depreminin ardından İHH, Haiti'ye 33 ton insani yardım malzemesi ile iki kargo uçağı gönderdi.¹¹⁹ Özetlemek gerekirse, Türkiye hükümeti ülkenin insani yardım kararlarında önemli rol oynamış, bu konuda sivil girişimleri de desteklemiştir. 2002 sonrası dönemde Türkiye'deki AK Parti hükümetleri insani yardım kuruluşlarına finansal destekleri de artırmıştır. Bu süre zarfında, Türkiye'de bir dizi sivil toplum ve yarı-hükümet kuruluşlarının önemi artmıştır. Türkiye'nin resmi kurumlarına ilaveten bu sivil toplum kuruluşlarının Türkiye'nin insani yardım kapasitesine katkıda bulunduğu ifade edilmelidir. Ayrıca, Türk sivil toplum ve yarı resmi insani yardım kuruluşları, Türkiye'nin devlet kurumlarının uluslararası insani yardım hedeflerini takip etme eğiliminde olmuştur.

2.6.4. İHH'nın Kamerun'daki Tarihi ve Faaliyetleri

Türkiye'nin uluslararası insani yardım çalışmalarına etkisi 2002 yılından günümüze önemli derecede yükseldi. 2018'e gelindiğinde Türkiye yaklaşık 8,4 milyar dolara ulaşan insani yardım harcamalarıyla dünyanın en cömert bağışçı ülkelerinden birisi haline geldi.¹²⁰

İHH'nın Kamerun'daki faaliyetleri 2008'li yıllara kadar dayanmaktadır. 2008 yılında İHH İnsani Yardım Vakfı, Afrika ülkesi Kamerun'da hastane, külliye, okul ve iki mescit inşaatını gerçekleştirdi. Türkiye'nin hayırseverlerinin bağışlarıyla hayata geçirilen projeler Kamerun halkının sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmıştır. Tesislerin inşaatı 2008 yılında tamamlandı.

Kamerun'un Douala kentinde, 450 metrekarelik arazi üzerine üç katlı olarak Osman Gazi Camii ve Kütüphanesi adlı külliye inşa edildi. Yeni cami, şehrin Müslüman sakinlerine ek bir ibadethane sağlamıştır. Yine Douala'da 2.048 metrekare arazi üzerine inşa edilen Şerefioğlu Külliyesi de binlerce gence eğitim imkânı sağlayan bir okul olarak

¹¹⁸ "İHH Afrika'ya 392 su kuyusu açtı !" . *ihlas.net.tr*. E.T. 02/06/2022 2 Haziran 2022'de alındı.

¹¹⁹ "İHH İnsani Yardım Vakfı" .İHH İnsani Yardım Vakfı. 29 Mayıs 2022'de alındı. https://ihh.org.tr/?404;http://www.ihh.org.tr:80/Haber_Manset_Ayrintilar.160+M5563920baaa.0.html E.T. 29/05/2022.

¹²⁰ Türkiye en cömert insani yardım bağışçısı olmaya devam ediyor', Anadolu Ajansı, şu adresten ulaşılabilir: <https://www.aa.com.tr/en/world/turkey-remains-most-generous-donor-of-humanitarian-aid/1597587> E.T. 29/05/2022.

tasarlanmıştır. İHH ayrıca, şehir sakinlerine modern tıbbi hizmetler sunmak ve ülkedeki bazı yaygın hastalıkları ortadan kaldırmak için Douala'da İslam Birliği Hastanesi adında bir hastane inşa etti. Gandara kentinde de iki yeni mescidin temeli atıldı ve yeni bir yetimhanenin inşaatı da tamamlandı.¹²¹

Kamerun toplumunun yarısı Müslümanlardan oluşmaktadır. Ülkede Müslümanların okul sayısı az olması nedeniyle eğitim ve öğretim yetersizdir. İHH İnsani Yardım Vakfı bu boşluğu doldurmak için sosyal yardım faaliyetlerine devam etmektedir. İHH'nın Ocak 2008'de temel çalışmalarına başladığı iki cami ve bir okul, 2009 yılında hizmete açılmıştır. Kamerun'un 5 milyon nüfuslu liman ticaret merkezi Douala kentinin Pekakatorz semtinde Osman Gazi Camii halkın hizmetine açılmıştır. Caminin açılışında bölgedeki yerel yetkililer, din adamları, İHH Başkan Yardımcısı Durmuş Aydın ve İHH Yönetim Kurulu Üyesi Osman Atalay yer almıştır. 3 bin kişinin kullanabileceği cami üç kattan oluşuyor; kadınlar, erkekler ve okuma salonu. Daha önce harap olmuş bir mescidin yerine yapılan bu cami ve okuma salonu bölge halkının teveccühüyle karşılaşmıştır. Caminin bahçesinde açılan su kuyusu da mahalle halkının su ihtiyacını karşılamaktadır.¹²²

İklim ve jeopolitik koşullar nedeniyle zor yaşam koşullarının olduğu Sahra altı ülkelerde insanların hayatta kalabilmek için çeşitli şekillerde mücadele etmesi gerekiyor. İHH, Afrika'daki su sıkıntısı sorununu çözmek için bugüne kadar 2.936 su kuyusu projesini hayata geçirdi. Afrika'nın farklı bölgelerinde 766 su kuyusunun kazılması devam ediyor. İHH bugüne kadar Somali, Sudan, Etiyopya, Burkina Faso, Kamerun, Sierra Leone, Keşmir, Bangladeş, Çad, Moğolistan ve Afganistan'da su kuyuları açmıştır.¹²³ Ayrıca İHH 2020 yılında Kamerun dahil 22 ülkede 1.311 su kuyusu açmıştır. Bu kuyular 535 bin kişinin temiz suya ulaşmasını sağladı.¹²⁴

Dersaadet Kamerun'da 2014 yılından bu yana yapımı devam eden Fatih Sultan Mehmed Camii, 2015 yılında ibadete açıldı. İHH İnsani Yardım Vakfı, 2014 yılının başlarında Dersaadet'in inşaatına başladı. Kamerun'un başkenti Yaounde'ye 300 km uzaklıktaki

¹²¹ Kamerun'da yeni projeler hayata geçiyor. <https://ihh.org.tr/tr/news/new-projects-being-materialized-in-cameroon-475> E.T. 29/05/2022.

¹²² Kamerun'da okul ve camilerin mutluluğu. <https://ihh.org.tr/tr/news/happiness-of-school-and-cameroon-in-cameroon-472> E.T. 29/05/2022.

¹²³ Siz de bir su kuyusu açın. <https://ihh.org.tr/tr/news/you-too-open-a-water-well-723> E.T. 29/05/2022.

¹²⁴ Zor bir 2020 yılı ve İHH. <https://ihh.org.tr/tr/story/zor-yil-2020-ve-ihh> E.T. 29/05/2022.

Kribi şehrinin Makore köyündeki Fatih Sultan Mehmed Camii 100 metrekare üzerine kuruludur.¹²⁵

İHH, 2013 yılında Orta Afrika Cumhuriyeti'nde yaşanan katliamların ardından evlerinden kaçan, Çad ve Kamerun sınırındaki mülteci kamplarında hayatta kalmaya çalışan mültecilere ulaştı. Bu kapsamda İHH İnsani Yardım Teşkilatı Ummah Refah Vakfı ile birlikte Çad ve Kamerun'un Gore kentindeki Danamadja ve Komitoye mülteci kamplarında Orta Afrikalı mültecilere yönelik gıda yardımı kampanyası yürüttü. 6500 aileye (15.000 kişiye) pirinç, un, makarna, şeker ve yağ içeren 130 ton gıda sepeti ulaştırıldı.¹²⁶

Choa ve Mousgoum kabileleri arasında su kaynaklarının ve arazinin kullanımıyla ilgili çıkan anlaşmazlık sırasında çoğu kadın ve çocuklardan oluşan mültecilerin büyük bir kısmı evlerini eşyalarını almadan bölgeyi terk etmek zorunda kalmıştı. Kışın gelmesiyle birlikte Unduma, Milezi ve Walia'da zorlayıcı koşullar altında yaşayan binlerce mülteci zorluklar yaşamıştı. Kamerunlu mültecilerin Çad'a kaçmasının hemen ardından İHH, acil yardım kampanyası başlattı. Milezi kampında yaşayan 240 mülteci aileye öncelikle yemeklik yağ, pirinç, domates püresi, makarna, tuz, soğan, tencere, file, hasır ve battaniye içeren yardım paketleri dağıtıldı. Ayrıca 20 büyükbaş hayvan kurban edildi ve kampta bulunan 400 aileye et dağıtıldı. İHH ekipleri, acil yardım operasyonları kapsamında bu kamplara un, pirinç, makarna, yemeklik yağ, domates püresi ve tuz içeren gıda paketleri ile ağ, battaniye ve hasır dağıttı.¹²⁷

¹²⁵ Kamerun'da pigmeler için cami. <https://ihh.org.tr/tr/news/mosque-for-pygmyes-in-cameroon-2727> E.T. 29/05/2022

¹²⁶Orta Afrikalı Mültecilere Gıda Yardımı Devam Ediyor. <https://ihh.org.tr/en/news/food-aid-for-central-african-refugees-continues> E.T.29/05/2022.

¹²⁷ Kamerun mültecileri için acil yardım. <https://ihh.org.tr/tr/news/emergency-aid-for-cameroon-refugees> E.T. 29/05/2022.

Fotoğraf 6: İHH Adak ve Akika Kesim ve Dağıtım Projesi

Kaynak: <https://ihh.org.tr/en/news/emergency-aid-for-cameroon-refugees>

2.6.4.1. Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı

Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı 1985 yılında kurulmuş ve eğitim, sosyal ve insani hizmetler, matbaacılık alanlarında hayır hizmetleri sunan bir sivil toplum kuruluşudur. Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı, dört yüz yıllık bir vakıf geleneğini temsil ediyor. STK statüsünde “kamu yararı” ve “vergi muafiyeti” ile bu alanlarda hizmet vermektedir. Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı, “Yoksulluk ve Cehaletle Mücadele” misyon bildirisi ışığında, kırktan fazla ülkede yaşayan yerli ve yabancı ihtiyaç sahibi kişilerin ve öğrencilerin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak ve gidermek için çalışmaktadır.

Çeşitli projelerle dünyanın her yerindeki insanların maddi ve manevi sıkıntılarını gidermeye çalışmakta hem Türkiye'nin hem de dünyanın nitelikli insan ihtiyacının karşılanmasına katkıda bulunmaktadır. Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı farklı ülke ve coğrafyalarda projeler yürütmektedir. Afrika'da Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı'nın çalışmaları Benin, Burkina Faso, Kamerun, Fildişi Sahili, Etiyopya ve Gana gibi ülkelerde bulunmaktadır.¹²⁸

¹²⁸ Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı. <https://www.hudayivakfi.org/en/about-us.html> E.T. 13/06/2022.

2.6.4.2. Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı Kamerun Faaliyetleri

Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı, Kamerun'da Kamerun Cumhuriyeti'nin¹²⁹ Huffaz şehri Kousseri'de ihtiyaç sahiplerine ve Kuran talebelerine zorunlu olmayan kurbanlardan 210 hisse dağıttı.

Fotoğraf 7: Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı Kurban Projesi

Bunun yanı sıra Vakıf, Kamerun'da bir damla su için uzun mesafe kat etmesi gereken insanlara temiz su temin etmektedir. Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı'nın girişimleri, kirli suların neden olduğu bulaşıcı hastalıkların önlenmesini de sağlamaktadır. Ayrıca Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı, su kıtlığı nedeniyle verimsiz kalan tarım arazilerine su sağlamak ve o bölge halkının kalkınmasına destek olmakta, Kamerun ve diğer Afrika ülkelerinde su kuyusu kazma projeleri gerçekleştirmektedir.¹³⁰

Hüdayi Vakfı da eğitim hizmetlerini ve dini bilgileri desteklemek amacıyla Kamerun'da ihtiyaç duyulan yerlerde cami, mescit gibi dini yapılar ile eğitim ve kültür hizmeti veren diğer yapıları halkın, yetimlerin yararına inşa etmiştir.¹³¹ Ayrıca Vakıf, Kamerun'un çeşitli bölgelerine düzenli olarak dağıtılan altı-yedi kişilik bir ailenin bir ay boyunca ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek gıda kolilerini de tedarik ediyor.¹³²

Sonuç olarak, Türkiye'nin 2000 yılından bu yana Afrika'daki yumuşak güç kapsamında ele alınabilecek faaliyetlerinin sayısı artmıştır. TİKA, Türk Hava Yolları, İHH, YTB bursları ve Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı eğitim, sağlık, insan hakları, ticaret, kalkınma

¹²⁹ <https://www.hudayivakfi.org/en/we-distributed-210-shares-in-nazr-sacrifices-in-kousseri-the-city-of-the-huffaz-in-the-republic-of-cameroon.html> E.T. 13/06/2022.

¹³⁰ <https://www.hudayivakfi.org/en/water-wells.html> E.T. 13/06/2022.

¹³¹ Cami, Dua Evleri Ve Kültür Merkezleri Yapılmaktadır. <https://www.hudayivakfi.org/en/constructing-mosques-prayer-houses-and-culture-centers.html#prettyPhoto> E.T. 13/06/2022.

¹³² GIDA VE TEDARİK YARDIMI. <https://www.hudayivakfi.org/en/food-and-supply-assistance.html>

alanlarında aktif rol oynamıştır. Bu yardımlar Kamerun'daki sivililerin haytalarının çeşitli alanlarında yaşam kalitelerinin artırmasına yardımcı olmuş ve ekonomik aktiviteyi, yatırımı ve istihdamı artırmıştır. Ayrıca Türkiye, bu politikalarıyla hem dünya hem de Afrika siyasetinde önemli bir aktör haline gelmiştir. Bu çalışmalar Türkiye'nin uluslararası prestijinin artmasına da katkıda bulunmuştur. Türkiye hükümeti, insani yardım, eğitim yardımı ve kapasite geliştirme faaliyetlerine katılarak Kamerun'un kalkınmasında önemli bir rol oynamıştır.

Türkiye'nin 2002 yılında sadece 85 milyon dolarlık kalkınma fonu varken, 2011'de 1.273 milyar dolara yükselmişti.¹³³ Bu, Türkiye'nin dünya ile ilişkilerinde çoğunlukla yumuşak güce dayalı yeni bir paradigmanın şekillenmekte olduğunu ortaya koymaktadır. Buradan hareketle, Türk dış politikasının yumuşak güç boyutunun eğitim ve kültüre dayalı olarak güçlendirilmesi için önemli çabalar sarf edildiği sonucuna varılabilir. Bununla birlikte, Türkiye'nin bu araç aracılığıyla ulaşmaya çalıştığı amaç ve hedeflere meydan okumak için bazı iç ve dış zorunluluklar bulunmaktadır.

¹³³ TİKA. 2013. 2013 Faaliyet Raporu. http://www.tika.gov.tr/upload/publication/TİKA_FAALİYET_RAPORU_2013.pdf. E.T. 16/06/2022.

3. BÖLÜM: TÜRKİYE'NİN KAMERUN'DAKİ YUMUŞAK GÜÇ FAALİYETLERİNİN ETKİLERİ VE ZORLUKLARI

3.1. Siyasi ve Diplomatik Etkiler

AK Parti döneminde, Türkiye'nin uzun süredir ihmal edilen bölgelere yönelik dış politikası giderek daha fazla derinlik ve çeşitlilik kazanıyor. Bu girişimler arasında en çarpıcı ve bazı açılardan en “yeni” açılım Afrika ve Asya ile geliştirilen ilişkiler olmuştur. Bu ilişkileri Türk dış politikasının genel seyri içine yerleştirmek hem bu ilişkilerin genel yönünü hem de olası eğilimlerini anlamak açısından önemlidir.¹³⁴

2005 yılında Türkiye, uzun bir işbirliği döneminden sonra çıkarlarını Afrika'ya çeviriyor. O dönemden bu yana Türk-Afrika işbirliği zirveye ulaştı ve çok dinamik bir ilişki ortaya çıktı. Türkiye aslında Afrika için kalkınma ve değişim anlamında önemli bir ortaktır. Türkiye'nin Afrika'daki varlığı, kıtada uzun süredir faaliyet gösteren Afrika ülkelerinin geleneksel ortaklarını şaşırttı. Türkiye on beş yıldır Afrika'da uluslararası işbirliği anlamında başka bir yaklaşımla faaliyet gösteriyor. Türkiye'nin Afrika'daki varlığı kendiliğinden oluşan bir olgu değildir.

Türkiye'nin Afrika ile olan bağları Osmanlı Devleti döneminde başlayan ilişkilerin ve o dönem kurulan işbirliklerinin bir sonucudur. Dolayısıyla Türkiye, Afrika'da tarihsel olarak yer almaktadır. Türkiye'nin Afrika ile bu artan etkileşimi kıtada halihazırda aktif olan bazı geleneksel büyük güçleri rahatsız etmektedir. Ekonominin küreselleşmesi ve bazı Afrika devletlerinin ortaya çıkması, işbirliği açısından stratejik yaklaşımı değiştirmiştir. Türkiye, Afrika'nın en büyük ortaklarından biri olarak görülme arzusuna sahiptir. Geleneksel ortaklardan farklı olarak Türkiye, Afrika devletleriyle ortaklıklar kurmak için yeni bir yöntem kullanıyor. Türkiye'nin Afrika'daki dış politikası agresif değildir. Tüm sektörleri içeren yapılandırılmış programlara dayanır. Türkiye bu politikalarıyla uluslararası işbirliği arenasında yeni bir adım atmaktadır.¹³⁵

Türkiye-Afrika ilişkisinin diplomatik yönü farklı şekillerde değişmektedir. “Afrika'ya Açılım Eylem Planı”nın hedeflerinden biri de Afrika'daki Türk diplomatik misyonunu

¹³⁴ Özkan, M. (2011). “Türkiye'nin Afrika Ve Asya'daki 'Yeni' Katılımları: Kapsam, İçerik Ve Etkiler. ALGILAR”, Uluslararası İlişkiler Dergisi, 16/3 (2011), 115-137. <https://dergipark.org.tr/en/pub/perception/issue/48986/625031> adresinden erişildi.

¹³⁵ Gunn, TJP (2020). Türkiye'nin Afrika'daki Varlığı: Sonuçlar Ve Perspektifler. Stratejik ve sosyal Araştırmalar Dergisi, 4 (2), 181-190. DOI: 10.30692/sisad.712718

artırmaktır. Bu plan, etkileşimleri artırmayı hedeflemekte ve Türkiye ile Afrika'nın birlikte kalkınmasını amaçlamaktadır. Benzer şekilde Türkiye, tüm Afrika genelinde yumuşak güç imajını yaymayı arzulamaktadır. Bu kapsamda Kamerun ile de yakın ilişkiler geliştiren Türkiye, bu ülkenin kalkınmasına ve refahına katkıda bulunmayı istemektedir.

İlişkileri geliştirmek amacıyla 2005 yılını Türkiye'de 'Afrika Yılı' ilan ederek Afrika ile yoğun dış politikasına başlamıştır. Aynı yıl Türkiye, Afrika Birliği'nde (AU) gözlemci statüsünü elde etti. 2008 yılında Türk-Afrika işbirliği üst düzey bir aşamaya geldi. Türkiye-Afrika işbirliği zirvesi bu ilişkinin çıkış noktası oldu.

Afrika Birliği'nin stratejik ortağı ve ayrıca Afrika Kalkınma Bankası'nın bölgesel olmayan bir üyesi oldu.¹³⁶ Aynı şekilde Türkiye yıllar içerisinde Afrika'dan en fazla diplomatik temsilciliğe sahip ülkelerden birisi haline gelirken, onlarca Afrika ülkesi de Ankara'da büyükelçilik açtı. Büyükelçiliklerin kurulması, ülkeler arasında sağlam bir ortaklık ve işbirliği için uygun bir kapıdır. Afrika ülkeleri Türkiye lehinde oy vererek uluslararası arenada Türkiye'yi desteklemektedir. 2008 yılında Türkiye, Afrika ülkelerinin oylarıyla Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne geçici üye olarak kabul edildi. Diplomatik arenada Afrika ülkeleri birçok konuda Türkiye'yi desteklemeye devam etmiştir.¹³⁷

Türkiye-Afrika ilişkisi yumuşak bir diplomasi'dir. Türkiye'nin Afrika'yla olan ilişkilerini artırması agresif olmayan ama yoğun bir biçimde gerçekleşen bir politika tercihinin sonucudur. Türkiye, Afrika ürünlerine ihtiyaç duysa da, dış politikası pragmatik bir işbirliğine ve yetki devrine dayanmaktadır. Bu tür bir diplomasi farklıdır ve bunun sonucu olarak Afrikalı liderler Türkiye'ye güvenmektedirler.

Türkiye'nin Afrika'daki siyasi ve diplomatik açılımını doğal olarak ekonomik ve ticari perspektifler takip etmektedir. Aynı şekilde Türkiye, Kamerun hükümetinin ve halkının saygısını kazanan Kamerun'da birçok eğitim, sosyal ve kalkınma projesine imza atmıştır. AK Parti'nin 2002 yılından bu yana izlediği dış politika, siyasilerin, iş adamlarının da güvenini kazanmıştır.

¹³⁶ Angey G. (2014). sahra altı Afrika'da Türk dış politikasının yeniden sizin olmanız. kamu diplomasi ve özel aktörler arasında. fransızca Uluslararası İlişkiler enstitüsü (IFRI).

¹³⁷ Kaya K. ve Warner J. (2012). Türkiye ve Afrika: Yükselen Bir Askeri Ortaklık mı? FMSO yayınları, 1-15.

Mart 2010'da Türk büyükelçiliğinin kurulmasıyla birlikte Kamerun ile Türkiye arasındaki ilişkiler ekonomik ve diplomatik işbirliğini önemli ölçüde geliştirmeye başlamış ve Türk Hava Yolları uçuşları faaliyete geçmiştir. Kamerun Cumhurbaşkanı Paul Biya'nın Mart 2013'teki ziyareti, her iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerde önemli bir adım oldu. Diplomatik temasların kurulmasından bu yana hükümet yetkililerinin ziyaretleri de arttı. Cumhurbaşkanı Paul Biya'nın 2035 yılına kadar ülkesini geliştirmekte olan bir ekonomiye dönüştürme hedefi doğrultusunda Kamerun'da önemli altyapı ve dönüşüm projeleri ve girişimler başlatılmış, Türk şirketlerinin bu sürece ilgisi ve katkısı giderek artmıştır. Türkiye, TİKA vasıtasıyla Kamerun'a çeşitli alanlarda kalkınma yardımı yapıyor.¹³⁸ 2019 yılı verilerine göre Türkiye'nin Kamerun'a ihracatı 151 milyon ABD Doları, Kamerun'dan ithalat ise 54 milyon ABD Doları civarındadır. İkili ticaret hacmi ise 205 milyon ABD Doları dolaylarındadır. Kamerun vatandaşlarının Türk Hava Yolları uçuşları ile gerçekleştirdiği bavul ticareti bu tutara dahil değildir. Douala Limanı'ndaki rutin gecikmeler ve yüksek gümrük vergileri, Kamerunlular için bagaj ticaretini daha çekici hale getirmektedir.¹³⁹ Dolayısıyla Türkiye'nin Kamerun'da yumuşak gücünü yaymakta her iki ülkenin de yararına olan politikalar izleyerek başarılı olduğu sonucuna varılabilir.

3.2. Ekonomik Etkiler

Türkiye'nin Sahra Altı Afrika ülkeleriyle gelişen siyasi ilişkilerinin ekonomik ilişkilerin gelişmesinde önemli etkisi olmuştur. Özellikle Türkiye Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından 2003 yılı başında hazırlanan 'Afrika Ülkeleri ile Ekonomik İlişkilerin Geliştirilmesi Stratejisi', Sahra Altı Afrika ülkeleriyle ekonomik ilişkilerin gelişmesinde büyük rol oynamıştır. Yani Türkiye'nin Sahra Altı Afrika ülkeleriyle ekonomik ilişkileri bu strateji sayesinde hızlı bir ivme kazanmıştır. Bu bölümde, 1996 yılından 2014 yılına kadar Türkiye ile Kamerun başta olmak üzere Sahra Altı Afrika ülkeleri arasında 2003 yılından sonra ivme kazanan ekonomik ilişkiler incelenecektir.

AK Parti döneminde Türkiye ekonomisi büyük bir çıkış ve yükseliş yaşamıştır. 2001 yılında 200 milyar ABD doları olan Türkiye'nin gayri safi milli hasılası, 2023 yılında 1 trilyon 118 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Bu büyüme, Türkiye'de çeşitli sektörlerde yatırım yapan bir grup özel iş adamı olan “Anadolu Kaplanları” tarafından temsil edilen

¹³⁸ <https://www.mfa.gov.tr/relations-between-turkey-and-cameroon.en.mfa> E.T.12/09/2022.

¹³⁹ <https://www.mfa.gov.tr/relations-between-turkey-and-cameroon.en.mfa> E.T.12/09/2022.

özel sektörün bir sonucuydu. Bu “Kaplanlar”, iç pazar ve Orta Asya pazarından sonra AK Parti hükümetinin takdiriyle Afrika pazarına yöneldi. Recep Tayyip Erdoğan, 2008'deki ilk Türk-Afrika kongresinde şöyle konuştu: Liberal bir ekonomide Türkiye'nin ilk aktörleri özel aktörlerdir. Bu nedenle Afrika kıtasına yönelmek için işadamlarına ve Türk derneklerine güveniyoruz. “Kaplanlar”, özel sektöre yatırım yaparak ortaya çıkan orta sınıf bir grubu oluşturmaktadır. Türk girişimcilerden oluşan bu yeni elit uluslararası pazara entegre oldu.

AK Parti hükümetinin 2002 yılında iktidara gelmesinden sonra Türkiye ile Sahra Altı Afrika ülkeleri arasındaki ihracat ve ithalat hacmi 2003 yılından 2014 yılına kadar hızlı bir ivme kazanmıştır. Türkiye bu strateji ile 2008 yılına kadar hem ihracat hem de ithalat oranlarında önemli ilerlemeler kaydetmiştir.

Ancak, 2008 küresel ekonomik krizi nedeniyle 2008'den 2011'e hem ihracat hem de ithalat hacminde keskin bir düşüş yaşanmıştır. 2003'ten 2008'e ihracat ve ithalat hacmi toplamda 4 milyon dolar civarında gerçekleşirken, 2008'den 2011'e bir ivme kaybı yaşanmış ve gerilemeler gözlemlenmiştir. Yani 2008 küresel ekonomik krizinin yansımaları Türkiye ile Sahra Altı Afrika ülkeleri arasındaki ekonomik ilişkilerde 2009-2010 yılları arasında görülmektedir. Ancak Türkiye 2011 yılından sonra Sahra Altı Afrika ülkelerine ihracatını artırmaya devam etmiştir. 2012 yılında ithalatı bir miktar azalırken, Türkiye 2012 ve 2014 yıllarında ihracat ve ithalat değerlerini aynı seviyede tuttu.

Hem yeterli mali kaynağa hem de siyasi iradeye sahip olan AK Parti hükümeti, özellikle ihmal edilen bölgelerde proaktif bir dış politika izlemeye devam etti. Bu nedenle, 2003 yılında Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından hazırlanan Ekonomik İlişkilerin Geliştirilmesi Stratejisi'nin AK Parti hükümeti döneminde Afrika'ya Açılım Eylem Planı'nı izlemesi şaşırtıcı değildir. AK Parti, bu yeni dış politika vizyonunun önemli bir parçası olan Afrika ülkeleriyle olan ilişkisi ile bölge ve dünya siyasetinde daha büyük bir rol üstlendi.

AK Parti hükümeti bu amaçla insani yardım ve kalkınma yardımlarını Afrika ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmek için bir araç olarak kullanmış ve bu da Türkiye'nin ticari çıkarlarını tamamlayacaktır. Bu yaklaşım doğrultusunda başta TİKA ve AFAD yanında diğer devlet kurumları Afrika'daki faaliyetlerini artırmış ve birçok Afrika ülkesine insani yardım ve kalkınma desteği sağlamıştır. Birçok sivil toplum kuruluşu (STK) da Afrika ülkelerinde faaliyet göstermekte ve Türkiye'nin bölgedeki görünürlüğünü ve prestijini artırmaktadır.

İş grupları, bu STK'larla birlikte Afrika'ya Açılma planının uygulanmasına da yardımcı oldu.¹⁴⁰

Hükümet insani yardım sağlamada hâlâ baskın aktör olsa da, sivil toplum kuruluşlarının rolü de artıyor. Hem devlet kurumları hem de Türk STK'ları, genellikle yerel STK'lar ve/veya uluslararası yardım kuruluşları aracılığıyla yardım faaliyetlerini yürüten diğer geleneksel güçlerin aksine, yüksek riskli alanlarda çalışarak doğrudan yardım sağlamaktadır. Öte yandan Türk yardımı, Çin'in “petrol karşılığı kredi” politikası veya Hindistan'ın Hint mallarının satın alınması karşılığında sağlanan kalkınma yardımı gibi imtiyazlı yardım veya hibelerin aksine, genellikle pek çok koşula bağlı olarak gelmez.

Ekonomik etkilere bakacak olursak, Kamerunlu perakendeciler Türk giysilerine olan yüksek talep nedeniyle işletmelerini geliştirmek için sıklıkla Türkiye'ye giysi ithal etmek için seyahat ediyor. Kamerun'un ekonomik başkenti Douala'da giyim mağazalarının önünde Türk bayrakları görmek giderek yaygınlaşıyor.

Kamerunlu tüccarların diğer şehirlerdeki online mağazaları, Türkiye'den geldikleri için ürünlerinin kalitesiyle övünürler. Yakın zamana kadar Kamerun pazarı uzun zamandır Çin mallarının sergilendiği bir yer olmuştur. Artık gerçek değişiyor, “özellikle sağlık krizinin başlangıcından beri” piyasaların kapanmasına ve ithalatın sınırlı olmasına neden oldu.

Anadolu Ajansı'nda yayınlanan bir habere göre Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) başkanı İsmail Gülle, Türk hazır giyim sektörünün geçen yılın 12 ayının sekizinde ihracatını artırmayı başardığını söyledi. Kamerunlu girişimci Simon Cargo, "Çin sınırlarını kapattığında tüccarlar çözüm aramak zorunda kaldı ve o zaman Türkiye çok erişilebilir olduğunu kanıtladı" dedi. Türk mağazaları Douala'da popüler ve Türkiye'den kıyafet ve farklı tekstil ürünleri ithal ediliyor. Türk pazarlarının erişilebilirliği, alıcıların üstün kaliteli giysiler keşfetmesini sağladı.¹⁴¹

Nyambe Kargo yaklaşık 10 yıldır faaliyet göstermektedir. Ama onu Türkiye'ye getiren sadece sağlık krizi değil. "10 yıl önce Türkiye'yi tercih ettim çünkü Türkler Avrupalı giyim modelleri yapıyor ve genel olarak Çin kalitesiz taklit ederken onların yarattığını gördüm. Ben kaliteyi seviyorum ve Türkiye'de buluyorum. Fiyatı ucuz da olsa

¹⁴⁰ Tepeciklioğlu, Elem. (2017). Türkiye ve Afrika arasındaki ekonomik ilişkiler: zorluklar ve beklentiler. Sürdürülebilir Kalkınma Hukuku ve Politikası Dergisi (The). 8. 1. 10.4314/jsdlp.v8i1.2.

¹⁴¹ <https://www.dailysabah.com/business/economy/cameroonian-importers-attracted-by-turkish-garment-quality> E.T.12/06/2023.

müşterilerim kalite için geliyorlar. Fiyat olarak ise Türk malları Çin kıyafetlerinden biraz daha yüksek" dedi.¹⁴²

Yaklaşık 6.000 \$'lık ilk yatırımla, yeni başlayanların işe girebileceğine ve önemli karlar elde edebileceğine inanıyor. Tarım ekonomisi alanında doktora öğrencisi olan Nelson Njaköy, İzmir'de Ege Üniversitesi'nde üç yıldır eğitimine devam etmektedir. Neredeyse bir yıl önce bir çevrimiçi giyim işine başlamıştı. Sosyal ağlarda Kamerun, Kongo, Gabon, Senegal ve Mali'deki müşteriler için kıyafet görüntülerini sergilediği grupları var. "Bence bu aktivite burada bir öğrenci olarak kendinizi desteklemek için yapabileceğiniz bir aktivite. Kırımı ödeyebilmek, karnımı doyurabilmek ve Kamerun'daki küçük kardeşlerime yardım edebilmek için bunu seçtim" dedi. Türkiye pazarı, Çin ve Dubai gibi diğer pazarlarla karşılaştırıldığında öne çıkıyor çünkü "Türkiye kaliteli ürünleri nispeten daha iyi fiyata sunuyor" dedi. Njaköy, Çin'in kapanmasına neden olan sağlık krizinin "erişilebilir, daha hızlı ve daha kaliteli" kalan Türkiye'ye fayda sağladığını söyledi. Kamerunlu girişimciler, ülkeleri ile Türkiye arasındaki kolaylaştırılmış ihracat prosedürlerini oybirliğiyle takdir ettiler. Cargo, "Vergilendirme çok karmaşık değil. Türk makamları prosedürleri karmaşıktırıyor. Hava yoluyla, eşlik eden bagajlar için yedi gün ve dört ila üç gün vardı. Vergilendirme Türkiye düzeyinde yönetilebilir" dedi.

Cargo Türkiye'deki ticaretin kolaylığına da vurgu yaparak "Türklerin ürünlerini ihraç etmekten gurur duyduklarına ve bu nedenle alıcıların işini kolaylaştırdığına inanıyor. "Hiçbir engel yok. Yatırımcıları gerçekten teşvik ediyorlar. Konuksever ve ticaret ülkesi. Ulaşım ve turizm dışında giyim onların çalışma metası" sözlerini sarf etti.

20 milyar dolarlık ihracat getirisi bekleyen Gulle'ye göre, rekabet avantajını sürdürmek için yüksek kaliteli, katma değerli üretime odaklanmak Türkiye'nin dünya hazır giyim arzından çok daha büyük bir pay almasına olanak sağlayacak.¹⁴³

Buna ek olarak, Cumhurbaşkanı Paul Biya'nın 2013 yılında bir Kamerun Devlet Başkanı'nın ilk ziyareti olarak Türkiye'yi ziyaret etmesi, iki ülke arasındaki ikili ilişkilere özel bir ivme ve derinlik kazandırmıştır. Bu ziyaretin ikili ilişkilerde yarattığı ivmeli yakınlaşma sonucunda Kamerun halkının Türkiye'ye olan ilgisi önemli ölçüde artmıştır.

¹⁴² age

¹⁴³ <https://www.dailysabah.com/business/economy/cameroonians-attracted-by-turkish-garment-quality> E.T.12/06/2023.

Son yıllarda iki ülke arasında çeşitli işbirliği anlaşmaları imzalanmış ve ilişkilerimizin yasal çerçevesinin tamamlanması için çaba sarf edilmiştir.

Yaounde'ye (Douala bağlantılı) düzenli seferleri vardır, bu da halkın, iş adamlarının ve öğrencilerin her iki ülkeye ulaşımını kolaylaştırırken, iki ülke arasındaki ekonomik ve sosyal faaliyetlerin artmasını sağlamıştır.¹⁴⁴ Türk girişimcilerin yaptığı yatırım, Kamerun'da iş yaratma ve ekonomik faaliyetlerle sonuçlandı. 2019'da Kamerun'daki yatırımlara yönelik üçüncü Kamerun Yatırım Forumu'nda Türk girişimciler Kamerun'un iş ekosisteminin olumlu bir portresini sundu. Etkinlikte konuşan ve endüstriyel soğutma için tasarım mühendisliği, araştırma ve geliştirme konusunda uzmanlaşmış bir Türk şirketinin yöneticisi olan Deniz Dinçsoy, "Kamerun, Türkiye gibi çok açık bir ülke. Ticari, misafirperver ve pozitif bir merkez" görüşünü dile getirdi.

Uluslararası bir ticaret şirketinin başkan yardımcısı ve Manisa Ticaret ve Sanayi Odası üyesi olan Gültekin Aşçı da Kamerun'da iş yapmakla ilgilendi. Ancak, iş ortamını, özellikle de yolsuzluk, Anglofon krizi ve Kamerun hükümetinin çok sınırlı katılımını artırmak için ortadan kaldırılması gereken üç engel olduğunu ifade etmiştir. Ancak Aşçı, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ziyaretinin bu ülkeye yönelik iyimserliklerinin devam etmesini sağladığını vurgulamıştır.

3.3. Sosyal ve Kültürel Etkiler

Türkiye, Afrika ile işbirliğini eğitim, kalkınma, ekonomik işbirliği ve çok daha fazlasıyla kurdu. Kamerun'un bazı şehirlerinde Türk okulları inşa edildi. Bu eylemin amacı Türk kültürünü Kamerunlulara ulaştırmak ve aynı zamanda Türkler ile Kamerunlular arasında kültür köprüsü oluşturmaktır.

Anadolu Kaplanları'nın çoğu ve TİKA, Kamerun Afrika'daki Türk okullarının yapımına maddi katkı sağladı. TİKA aracılığıyla Kamerun'un Nsem kentindeki Mekone IV İlköğretim Okulu'nu 3 derslik ve 2 ofisten oluşan iki ek blok ile inşa eden ve donatan önemli okullardan biri hizmete açıldı. Bunların okulların amacı, Kamerun'un insan kaynağının nitelikli eğitim alması ve bir taraftan da Türk kültür ve değerlerinin Kamerun'da tanıtılmasıdır. Öğrenciler genellikle orta sınıftan veya yoksul ailelerden gelmektedir. Eğitim dili İngilizce, Fransızca, Arapça ve Türkçe'dir. Günümüzde Türkiye

¹⁴⁴ <https://www.mfa.gov.tr/relations-between-turkey-and-cameroon.en.mfa> E.T.12/09/2022.

Maarif Vakfı'nın idaresi altındaki bu okullar, Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği içinde yurtdışında eğitim hizmetleri sunmaya yetkili tek kuruluştur.¹⁴⁵

Türk hükümeti, yalnızca Kamerunlular için araştırma ve mesleki eğitim merkezleri oluşturarak bu ülkedeki faaliyetlerini çeşitlendirmektedirler. Uluslararası öğrenciler için burs programları düzenlenmekte ve bu öğrencilerin Türkiye'deki eğitimlerini aldıktan sonra ülkelerine dönmeleri ve kalkınma süreçlerine destek olmaları teşvik edilmektedir. Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) yönetimindeki Türkiye bursları bu şekilde Kamerun'dan uluslararası öğrencileri Türk üniversitelerinde eğitimlerini sürdürmek üzere Türkiye'ye getirmiştir. Bu Kamerunlu öğrenciler, ilişkinin gücünün en görünür tarafı oldukları için Türkiye ile ülkeleri arasındaki bağı oluşturuyorlar. Türkiye'deki eğitimlerinin ardından kendi ülkelerinde Türk kültürünün gönüllü elçileri oluyorlar.

Türk tıp doktorları sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele ederek Kamerun'da bulunuyor. TİKA, Kamerun'un Foumban kentinde bulunan Njindare Entegre Sağlık Merkezi'ne hastane inşa ederek yardım etti. Bunun yanında özellikle göz hastalıkları ile ilgili problemlerin çözülmesi konusunda Türkiye yoğun bir çaba göstermiştir. Bu kapsamda TİKA'nın ve diğer sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri olmuştur.

Türkiye'nin insani yardım faaliyetleri büyük oranda Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) tarafından yürütülmektedir. Bu ajans 150 ülkede bulunuyor ve amacı, yardım ve sosyal eylemler yoluyla kalkınmayı sağlamaktır. 2005 yılında 85 milyon ABD Doları olan yardım miktarı 2017 yılında 8 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır. TİKA'nın en yoğun varlık gösterdiği alanlardan birisi de Afrika'dır. Burkina Faso, Moritanya, Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Gambiya gibi ülkelerde kalkınma projeleri TİKA tarafından uygulanmıştır.

Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı, Afrika'daki insani, kültürel ve dini konularla daha yoğun bir şekilde ilgilenmektedir. Türkiye, yumuşak güç kapsamında Diyanet İşleri Başkanlığı'nın faaliyetlerinden de faydalanmıştır. Özellikle Müslüman nüfusun yoğun olduğu bölgelerde dini aktivitelerde bu kurum öncü olmuştur. Bu eylemin amacı, Türk dini liderler ile Afrikalı Müslümanlar arasında sağlam bir bağ geliştirmektir. Bu açıdan Afrika'da birçok ülkede Osmanlı üslubunda camiler inşa edilmiştir. Türk-Afrika kültürel

¹⁴⁵ Kaya K. ve Warner J. (2012). Türkiye ve Afrika: Yükselen Bir Askeri Ortaklık mı? FMSO yayınları, 1-15.

boyutu, kültürel uçurumu daraltmak ve bu konuda ortak bir duruş sağlamak amacıyla Türkiye-Afrika ilişkileri için son derece önemlidir. Bu konuda güçlü bir diyalog geliştirilmesi Türkiye'nin amaçları arasındadır.

Fotoğraf 8: Kamerun Fatih Sultan Mehmet Cami

Kaynak: <https://ihh.org.tr/en/news/mosque-for-pygmyes-in-cameroon-2727>

3.4. Türkiye'nin Kamerun'daki Yumuşak Güç Faaliyetlerinin Zorlukları

Türkiye'nin Afrika'ya açık olması, Türkiye'nin dış politikasının yeniden tanımlanmasının ayrılmaz bir parçasıdır ve daha geniş bir perspektiften bakıldığında, 2009 yılında meydana gelen küresel ekonomik kriz, Türk pazarlarının çeşitlenmesinin gerekliliğini vurgulamış ve Afrika ile Türkiye'nin arabuluculuğunda bir ilişki kurmanın gerekliliğini kanıtlamıştır. Türkiye'ye ekonomik açıdan fayda sağlama potansiyeli barındıran Afrika pazarları, büyük küresel finans piyasalarının titreşimlerinden uzak olduğu için, dünyanın geri kalan bölgelerine kıyasla daha güvenliydi. Bu açıdan değerlendirildiğinde Türkiye ile Afrika kıtası arasındaki özellikle ticari ilişkilerin gelecek dönemde artacağı söylenebilir.¹⁴⁶

Türkiye'nin Afrika ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmede elde ettiği başarılarla rağmen, varlığının diğer Batılı ülkeler, Çin ve İran'a kıyasla hala zayıf olması Kamerun-Türkiye ilişkilerini zorluklarla karşı karşıya bırakmaktadır. Afrika kıtasındaki küresel rekabet, özellikle Fransa, Çin, ABD, İran, Japonya, Rusya ve İtalya ile Afrika'daki doğal kaynak kaynaklarına büyük ölçüde hakim olmayı başaran ülkelerin güdümünde devam etmektedir. Bu noktada bölgede yeni bir aktör olarak İsrail'in de varlığı giderek hissedilmektedir. Böyle bir konjonktürde Türkiye'nin de Afrika'da etkin bir aktör olması

¹⁴⁶ Rudincova, K. (2014). Sahneye yeni oyuncu: Afrika'da Türk angajmanı. Dünya Politika Dergisi, 204-206.

ve bölgede yıkıcı amaçları olan diğer aktörlerin aksine yapıcı ve kalkınmacı politikalar izlemesi hem Türkiye'nin hem de Afrika'nın yararına olacaktır.¹⁴⁷

Bu yüzyılda herhangi bir ülkenin gücü - devletler arasındaki karşılıklı ilişkiler arttıkça - uluslararası etki alanlarındaki özgül ağırlığı temelinde ölçülecektir. Dolayısıyla devletin gerçek değeri, sadece çevresindeki fiili gücüyle değil, aynı zamanda çeşitli bölgelerdeki ekonomik, kültürel ve diplomatik nüfuzuyla da gösterilecektir. Türkiye bu zorlu rekabette geri kalmak istemiyorsa, özellikle Afrika başta olmak üzere son yüzyılda çok ihmal ettiği bölgelere bakışını geliştirmesi gerekiyor. Tıpkı Doğu Asya ülkelerinin (özellikle Çin, Japonya ve Hindistan) Afrika ile doğrudan teması olmamasına rağmen ekonomik etkileriyle Afrika pazarlarında önemli bir pay elde etme başarısı elde etmeye çalıştıkları gibi, Türkiye de Afrika kıtasındaki uluslararası ekonomik ve siyasi rekabeti göz önünde bulundurarak, uluslararası etkisini güçlendirmeye ilgi gösteren bir ülke olarak aktif biçimde mücadelesini sürdürmelidir.

Türkiye'deki karar vericiler, bu zengin kıtaya hakim olan diğer büyük güçlerle rekabet edebilmek için Afrika arenasına girmeyi başarmak için bu zorluğun ciddiyetinin farkındalar. Türkiye, Afrika halklarıyla kıtanın çıkarlarını öncelemek için sömürgeci yaklaşımlardan tamamen farklı olarak, pragmatik boyutları olan insani bir yaklaşımla ilgilenmeyi tercih ediyor. Örneğin, Türkiye'nin şu anda Türkiye İnsani Yardım Teşkilatı (İHH) liderliğindeki Kamerun da dahil olmak üzere birçok Afrika ülkesinde sunduğu yardım faaliyetlerinin hacmi, tüm bu rakip Batılı ülkelerin üstlendiği yardım çalışmalarının hacmini çok aşıyor ve bu aslında Afrika kıtasının liderleri ve halkları arasında iyi bir itibar ve Türkiye'nin Afrika arenasına her düzeyde ve alanda güçlü bir şekilde girişini kolaylaştırıyor.

Üçüncü büyük zorluk, Afrika kıtasından kuzeye doğru tanık olunan göç sürecidir ve bu, kıtayı en önemli zenginliği olan insan enerjisi, özellikle de en önemli kabul edilen gençliği açısından zayıflatabilir. Bu göçün durdurulması ve kıtadaki istihdam imkanlarının artırılması kıtanın istikrarı ve gelişimi sürecinde en önemli faktörlerden birisidir. Burada, Türkiye'nin diğer Afrika ülkeleriyle birlikte, göç olgusunu azaltmak ve sosyal ve güvenlik istikrarını sağlamaya yardımcı olmak ve Afrikalı gençleri kıtalarını inşa etmeye ve savunmaya katılmaya teşvik etmek gibi amaçlar doğrultusunda birlikte

¹⁴⁷ age

hareket etmesi gerekiyor. Bu mücadelenin başarılı bir şekilde yürütülmesi kıtanın ekonomik açıdan kalkınmasına en önemli desteklerden birisi olacaktır.¹⁴⁸

¹⁴⁸ İnaç H., Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'nin Kimlik Sorunları, 2004, s. 57.

SONUÇ

Yirmi birinci yüzyılın şafağı, devletlerin başkalarını silah veya silah dışındaki yollarla etkileme kapasitelerine daha fazla dayanan bir güç rekabeti boyutu getirdi. Gerçekten de devlet gücünün sert askeri enstrümanlarla ölçüldüğü çağ, yavaş yavaş kendisini yumuşak güç lehine çeviren karma bir sisteme bırakıyor.

Küreselleşmenin her geçen gün arttığı dünyada Afrika'nın gelecek vadeden öneminden mahrum olmak istemeyen Türkiye, Afrika ile ilişkilerinde çok yönlü gelişim planları ve yumuşak güç ilkesiyle hareket ederek günümüzde önemli küresel bir aktör haline gelmiştir. Türkiye'yi bu süreçte farklı kılan unsurların başında Türk makamlarının Afrika devletlerinin egemenliklerine saygı duymaları ve bu ülkelerin içişlerine karışmaktan kaçınmaları gelmiştir.

Türkiye, 1998 yılında ilk defa başlattığı Afrika ilişkileri seviyesini 2002 yılından günümüze çok boyutlu olarak geliştirmiştir. AK Parti yönetimi döneminde siyasi, güvenlik, ekonomi, eğitim, bilim ve kültür gibi çok boyutlu eylem planlarını hayata geçiren Türkiye, sömürüye karşı çıkan karşılıklı fayda ve eşitlik temeline dayanan yumuşak güç kaynaklarıyla Afrikalı ülkelerin gözdesi olmuştur. Böylece Türkiye Afrikalı ülkelerin ve kendisinin geleceğine en büyük çok boyutlu insani yatırımları yaparak tüm dünya ülkelerine örnek olmuştur.

Bu çalışma, insani yardımlardan yükseköğrenim burslarına, kalkınma desteklerinden ekonomik işbirliklerine Türkiye'nin Afrika'ya yönelik politikalarındaki yumuşak güç unsurlarına odaklanmıştır. Söz konusu unsurlar son dönemde yaşanan güç mücadelesinde devletlerin emsallerine karşı rekabet avantajı sağlama ve geliştirme konusunda benimsediği araçlardan birkaçı olduğunu da ortaya koymaktadır.

Kamerun'da eğitimin teşvik edilmesi, insanlar hayatın farklı alanlarında beceriler öğrenebildikleri için ülke ekonomisi için önemli faydalar sağlıyor. Yükseköğrenim bursunun sağlanması, bir ülkenin eğitim için ticari bir merkez haline gelmesi ve böylece ülkenin yumuşak gücünü artırması yolunda bir adımdır. Devletin kültürel değerlerini yaymak ve dünyanın dört bir yanındaki hükümetlerle ilişkiler kurmak ve güçlendirmek için hareket ederken devletin güvenebileceği bir entelektüeller havuzu geliştirmek açısından önemli bir rol oynar. Uluslararası toplum mevcut sistemin kalitesi hakkında bilgi edindikçe, eğitim harcamaları için cazip bir ortam yaratılmaktadır. Bu, devletin

kültür ve norm sisteminin dış dünyaya daha fazla yayılma kanalını sağlar. Bu, yükseköğretim bursunun sağladığı yumuşak güç boyutunun güçlendirilmesinin, devlet gücünün sert güç boyutunu şekillendirme ve güçlendirme potansiyeline sahip olduğu anlamına gelir.

Türkiye, hükümete ve insanlara eğitim, teknoloji ve kalkınma alanındaki kapasitesini artırmada yardımcı olmak için Kamerun'da insani yardım programları yürütmektedir. Türkiye, Kamerun'da okulların kurulması, öğrenme merkezleri, su kuyuları ve eğitimlerin sağlanması, atölye çalışmaları ve sağlık dahil çeşitli sektörlerde insanların ve devlet çalışanlarının kapasitelerinin geliştirilmesi gibi birçok insani projeyi hayata geçirmiştir. Bu adımlar şüphesiz Kamerun'a olumlu etkiler yapmıştır. Bu politika ve projeler Türkiye'nin yumuşak gücünün Kamerun'da yayılmasına yardımcı olmuştur.

Türkiye'nin Kamerun'da bulunmasıyla iki ülke arasındaki hareketlilik arttı. Giderek daha fazla Kamerunlu artık çeşitli amaçlarla Türkiye'ye gidiyor. Türkiye'nin Kamerun'a yaklaşımı, ülkelerin yönelimlerinin ana nedeninin çıkar olduğu mantığıyla uyumludur, ancak bu hedeflerin, kendisiyle etkileşim halinde olan diğer ortağın çıkarları dikkate alınmadan sürdürülemeyeceğini anlar.

Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde Türkiye, kıta ülkelerine yaklaşımının, fırsatları yakalamaya ve insanları sömürmeye, kaynak ve zenginliklerden yararlanmaya çalışan diğerlerinin yaklaşımından farklı olduğu konusunda bir güvence mesajı vermeye çalıştı. Nitekim kıta ülkeleri eski sömürge dönemi politikalarından ve bunların uygulayıcılarından ciddi anlamda muzdaripti. Türkiye'nin Afrika kıtasındaki yönelimleri, Kamerun'da olduğu gibi, büyük ölçüde kalkınma ve insani yardıma, ayrıca tüm tarafların yararına olan ticari ilişkilerin canlandırılmasına yönelik büyük ilgiye dayanmaktadır.

Türkiye'nin giderek artan diplomatik stratejiler kullanması, Türkiye'nin ekonomisini Afrika ile daha yakından ilişkilendirme arzusuna yol açmaktadır. Yukarıdan bakıldığında, Türkiye'nin diplomasisinin içeriği mesleki ve kültürel değişim, tarım ve insani yardımları içermektedir. Türkiye'nin Afrika'ya açıklığı, özellikle yeni pazarları genişletmek ve eski Avrupalı ve Rus ticaret ortaklarına olan bağımlılığını azaltmak açısından giderek daha önemli hale geldi.

2002 yılından itibaren AK Parti'nin iktidara gelmesi ve Afrika'ya açılma politikasının başlamasından bu yana Türkiye ile Kamerun arasında işbirliğinin tüm sektörleri

kurulmuştur. Siyasi açıdan Türkiye, Kamerun ile işbirliği kurmak için yumuşak güç kullanmıştır.

Bu ilişkinin doğası ekonomiye yöneliktir. Kamerun'daki Türk yatırımları kritik önemdedir. Kamerun'da Türk firmalarının varlığı nedeniyle ticari faaliyetler de yoğun şekilde artmıştır. Türk okulları ve üniversitelerinin yanı sıra Türk üniversitelerinde Kamerunlu öğrencilerin sayısının artması Türkiye ile Kamerun arasındaki ilişkilerin güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Türk varlığı, insani alanda ve din işlerinde de etkilidir. Bu ortaklığın sonucu siyasi, ekonomik ve kültürel faaliyetler nedeniyle çok olumludur. Türkler ve Kamerunlar, her iki ülkeye de kalkınma getirebilecek fırsatlara ilgi göstermektedir.

Son olarak bu çalışmada, 2002 yılından bu yana AK Parti döneminde Türk dış politikasında yumuşak güç unsurunun nasıl var olduğu Afrika politikası üzerinden anlatılmaya çalışılmıştır. Önerilen teoride, yumuşak gücün ağırlıklı olarak diğer devletlerin güç sahibi devletin yetenekleri ve eylemleri hakkındaki algılarına bağlı olarak bir devletin istediği sonuçlara ulaşma yeteneği olduğu tartışılmaktadır. İktidarı elinde bulunduran devletin herhangi bir tehdide veya teşvike başvurmak zorunda kalmaması, ancak iktidara sahip devletlerin kendi istekleri doğrultusunda hareket etmeyi uygun bulmaları nedeniyle arzularını gerçekleştirmesidir. Gücü elinde bulunduran ülkenin çekiciliğine hayran olan devletler, eylemleri meşru ve inandırıcı gördükleri ya da güç sahibiyle aynı değer ve normları paylaştıklarına inandıkları için onun davranışlarını beğenirler ve takip ederler. Dolayısıyla sonuç olarak AK Parti döneminde Türkiye'nin Kamerun'a yönelik politikaları yumuşak güç kapsamında değerlendirilebileceği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Bound, K., Briggs, R., Holden, J., & Jones, S., 2007. Kültür, uluslararası ilişkilerin merkezi bir bileşenidir. Tüm potansiyelini ortaya çıkarmanın zamanı geldi. Londra: Gösteriler [pdf]
- Bülent Aras ve Zulkarnain Muhammed (2019) Yumuşak güç aracı olarak Türk hükümeti burs programı, Türk Çalışmaları, 20:3, 421-441, DOI: 10.1080/14683849.2018.1502042
- Davutoğlu, A. (2013). Güncel Olayların Analizi: Türkiye'nin İnsani Diplomasisi: Amaçlar, Zorluklar ve Beklentiler. Milliyet Belgeleri, 867
- Fırat, Melek. 2007. “ Türkiye - Afrika İlişkilerinin Tarihselarka Planı ve Afrika Açılımında Sivil toplum Kuruluşlarının Rolü. ” : 1–7.
- Gündüz, Ö. (2012). Uluslararası burslu eğitim Türkiye'de eğitim görme bekleniyor ve kariyer konaklama : Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları işletme çekim tezi.
- Genç, A. (2016). Yüksek İrtifa. Alfa Yayıncılık
- Karagül, Soner ve İbrahim Arslan. 2013. “ Türkiye'nin Afrika Açılım Politikası : Tarihsel Arka Plan, Stratejik ilintili ve Geleceği.” Uluslararası Hukuk ve Politika 9(35): 21–55.
- Kaya K. ve Warner J. (2012). Türkiye ve Afrika: Yükselen Bir Askeri Ortaklık mı? FMSO yayınları, 1-15.
- McClory, J., 2011. The New Persuaders II. Yumuşak Gücün 2011 Küresel Sıralaması. Hükümet Enstitüsü [pdf]
- Dışişleri Bakanlığı. (n). Türkiye Cumhuriyet dışişleri bakanlık _ Dışişleri Bakanlığı: <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-kamerunsiyasi-iliskileri.tr.mfa> E.T. 18/07/2024
- Nye, J.S Jr., 1990. Yumuşak Güç. Dış Politika, 80 [pdf]
- Nye, JS Jr., 2004, Yumuşak Güç: dünya siyasetinde başarının araçları, Halkla İlişkiler: New York.
- Nye, JS Jr., 2008. Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç. Amerikan Siyaset ve Sosyal Bilimler Akademisi'nin Yıllıkları, 616(94) [pdf]
- Nye, J. (2004). Yumuşak Güç ve Yüksek Öğrenim, Educause Forum'un 2004 Aspen Sempozyumu, Educause, Aspen, s. 11-14
- Nye, Joseph (2007). "Akıllı güç". Huffington Post'ta [çevrimiçi]. [Erişim tarihi 20 Temmuz 2010]. http://www.huffingtonpost.com/joseph-nye/smarterpower_b_74725.html E.T. 18/07/2024 adresinde mevcuttur.

Özkan, Mehmet. 2011. “ Türkiye'nin Afrika Açılımı ve Asya İle İlişkiler. Seçilmiş Eserler: 115–36.

Shinn, D. (2015). Türkiye'nin Sahra Altı Afrika'daki angajmanı: Değişen ittifaklar ve stratejik çeşitlilik. Londra: Chatham Evi.

Tepeciklioğlu, E. (2019). Türk Dış Poitikasında Afrika temel Dinamikler, Fırsatlar ve Engeller. Nobel Kitabevi.

Tepeciklioğlu, Elem. (2017). Türkiye ve Afrika arasındaki ekonomik ilişkiler: zorluklar ve beklentiler. Sürdürülebilir Kalkınma Hukuku ve Politikası Dergisi (The). 8. 1. 10.4314/jsdlp.v8i1.2.

Yurtoğlu, N. (2016, 04 29). Sivil havacılık Sektörü İçerisinde Yer Alan Türk Hava Yollarının tarihi Gelişimi (1933-1960). s. 3-7

Wilson, EJ, III, 2008. Sert Güç, Yumuşak Güç, Akıllı Güç. Amerikan Siyaset ve Sosyal Bilimler Akademisi'nin Yıllıkları, 616 [pdf]

Diğer Yayınlar

"Kamerun'da pigmeler için cami", <https://ihh.org.tr/tr/news/mosque-for-pygmyes-in-cameroon-2727> E.T. 29/05/2022.

"Bosna'dan başladık, 120 ülkeye ulaştık", <https://web.archive.org/web/20100726122255/http://www.ihh.org.tr/bosna-dan-basladi-120-ulkeye-ulastik/en/> E.T. 03/07/2022.

"İHH Afrika'ya 392 su kuyusu açtı !". ihlas.net.tr. E.T. 02/06/2022.

"İHH İnsani Yardım Vakfı", alındı.[https://ihh.org.tr/?404;http://www.ihh.org.tr:80/Haber Manset Ayrintilar.160+M5563920baaa.0.html](https://ihh.org.tr/?404;http://www.ihh.org.tr:80/Haber_Manset_Ayrintilar.160+M5563920baaa.0.html) E.T. 29/05/2022.

"Kamerun mültecileri için acil yardım", <https://ihh.org.tr/tr/news/emergency-aid-for-cameroon-refugees> E.T. 29/05/2022.

"Kamerun'da Acil Durum ve Afet Müdahale Eğitimleri Tamamlandı", https://www.tika.gov.tr/en/news/the_training_courses_on_emergency_and_disaster_response_were_completed_in_cameroon-66763 E.T.12/11/2022.

"Kamerun'da okul ve camilerin mutluluğu", <https://ihh.org.tr/tr/news/happiness-of-school-and-cameroon-in-cameroon-472> E.T. 29/05/2022.

"Kamerun'da yeni projeler hayata geçiyor", <https://ihh.org.tr/tr/news/new-projects-being-materialized-in-cameroon-475> E.T. 29/05/2022.

"Orta Afrikalı Mültecilere Gıda Yardımını Devam Ediyö", <https://ihh.org.tr/en/news/food-aid-for-central-african-refugees-continues> E.T.29/05/2022.

"Siz de bir su kuyusu açın", <https://ihh.org.tr/tr/news/you-too-open-a-water-well-723> E.T. 29/05/2022.

"TİKA, "Kamerun'un COVID19 ile Mücadelesine Destek Veriyor", https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_supports_cameroon%27s_fight_against_covid19-57121, E.T.12/11/2022.

"TİKA, Kamerun'a Ramazan Yardımını Yaptı", <https://reliefweb.int/report/cameroon/t-ka-provides-ramadan-aid-cameroon> E.T.12/11/2022.

"TİKA, Kamerun'da aile içi şiddet mağdurlarını destekliyor", https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_supports_employment_of_women_all_around_the_world-42435 E.T. 12/11/2022.

"Türk Hava Yolları", 2020, <https://investor.turkishairlines.com/en/turkish-airlines/history>, E.T. 14/01/2023.

"Türkiye en cömert insani yardım bağışçısı olmaya devam ediyor", <https://www.aa.com.tr/en/world/turkey-remains-most-generous-donor-of-humanitarian-aid/1597587> E.T. 29/05/2022.

"Türkiye'den Afrika'da Bir Eğitim Girişimi", https://www.tika.gov.tr/en/news/an_education_initiative_in_africa_by_turkey-42443 E.T. 12/11/2022.

2013.pdf. E.T. 08/10/2022.

Afrika: Türk yardım kuruluşu Kamerun'da iyi açıldı", <https://www.aa.com.tr/en/africa/africa-turkish-aid-agency-opens-well-in-cameroon/1218633> E.T. 10/11/2022.

Angey G, Turkish foreign policy in sub-Saharan Africa will be yours again. between public diplomacy and private actors. French international relations institute (IFRI), 2014.

Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı", <https://www.hudayivakfi.org/en/about-us.html> E.T. 13/06/2022.

Cami, Dua Evleri Ve Kültür Merkezleri Yapılmaktadır. <https://www.hudayivakfi.org/en/constructing-mosques-prayer-houses-and-culture-centers.html#prettyPhoto> E.T. 13/06/2022.

Çavuşoğlu Mevlüt, *2017 Yılına Girerken Dış Politikamız*, Dışişleri Bakanlığı'nın 2017 Mali Yılı Bütçe Tasarısının TBMM Genel Kurulu'na Sunulması Vesilesiyle Hazırlanan Kitapçık, 2016, s. 121, www.mfa.gov.tr/site_media/html/2017-yili-basinda-dis-politikamiz.pdf; E.T. 15/07/2022.

Çavuşoğlu Mevlüt: Afrika'ya sağlanan kalkınma yardımı 3 milyar dolara yaklaştı". <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/basbakan-yardimcisi-cavusoglu-afrikaya-saglanan-kalkinma-yardimi-3-milyar-dolara-yaklasti/875903> E.T. 22/04/2023.

Davutoğlu Ahmet, *2013 Yılına Girerken Dış Politikamız*, Dışışleri Bakanlığı'nın 2013 Mali Yılı Bütçe Tasarısının TBMM Genel Kurulu'na Sunulması Vesilesiyle Hazırlanan Kitapçık, 2012, s. 95, www.mfa.gov.tr/site_media/html/butce_2013.pdf; E.T. 15/12/2022.

Dışışleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-kamerunsiyasi-iliskileri.tr.mfa> E.T.15/01/2023.

Fırat Melek, " Türkiye - Afrika İlişkilerinin Tarihselarka Planı ve Afrika Açılımında Sivil toplum Kuruluşlarının Rolü", 2007, https://tasam.org/Files/Icerik/File/_13b80a8a-623f-4c1d-b7bd-6e83fddde142.pdf E.T. 10/11/2022.

Française sürümleri :
https://fr.wikisource.org/wiki/Les_Entretiens_de_Confucius#cite_ref-23
<https://www.vie-publique.fr/fiches/269789-que-recouvre-la-notion-de-puissance-en-relations-internationales> E.T.11/05/2023.

Gündüz Olgun, Uluslararası Burslu Öğrencilerin Türkiye'de Eğitim Görme Beklentileri Ve Kariyer Hedefleri, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, Ankara, 2012.

<https://ihh.org.tr/en/history> E.T.03/07/2022.

<https://ihh.org.tr/en/news/mosque-for-pygmyes-in-cameroon-2727> E.T 11/03/2023.

<https://ihh.org.tr/tr/story/zor-yil-2020-ve-ihh> E.T. 29/05/2022.

<https://www.businessincameroon.com/pdf/BC29.pdf> E.T.03/07/2022.

<https://www.dailysabah.com/business/economy/cameroon-importers-attracted-by-turkish-garment-quality> E.T.12/06/2023.

<https://www.hudayivakfi.org/en/water-wells.html> E.T. 13/06/2022.

<https://www.hudayivakfi.org/en/we-distributed-210-shares-in-nazr-sacrifices-in-kousseri-the-city-of-the-huffaz-in-the-republic-of-cameroon.html> E.T. 13/06/2022.

<https://www.hurriyet.com.tr/egitim/yok-baskani-ozvar-universitelerimizde-50-binden-fazla-afrikali-ogrenci-var-42145581> E.T. 11/06/2023.

<https://www.hurriyetdailynews.com/turkish-charity-organization-opens-well-in-cameroon-with-an-event-hosted-by-two-ministers-45751> E.T. 23/02/2023.

<https://www.mfa.gov.tr/government-scholarships.en.mfa> E.T.13/11/2022.

<https://www.mfa.gov.tr/relations-between-turkey-and-cameroon.en.mfa>, E.T.12/09/2022.

Institute for Government, Available at:
<http://www.instituteforgovernment.org.uk/publications/new-persuaders-ii> E.T. 12/04/2023.

İş Konseyi kurulan ülkeler, <https://www.deik.org.tr/ulke-bazli-is-konseyleri>, E.T. 20/06/2022.

Kamerun'daki Orta Afrikalı Mültecilere Gıda Yardımı", https://www.tika.gov.tr/en/news/food_aid_to_central_african_refugees_in_camerun-40558 E.T. 11/10/2022.

Kamerunlu öğrenciler artık Türkçe konuşuyor", <https://www.maarifschools.edu.ba/post/7-cameroonian-students-now-speak-turkish-1992?lang=en>, E.T.19/02/2023.

Karen Kaya and Jason Warne "Turkey and Africa: A rising military partnership." September 2012,(Çevrimiçi)
http://scholar.harvard.edu/files/jasonwarner/files/kaya_and_warner_2013_turkey_africa.pdf E.T. 15/04/2023, 18 Aralık 2016, pp.3..

Matteo Pallaver, (2011) Power and its forms: hard, soft, smart. MPhil thesis, London School of Economics and Political Science.
http://etheses.lse.ac.uk/220/1/Pallaver_Power_and_Its_Forms.pdf E.T. 12/04/2023.

McClory Jhon, (2011), 'The New Persuaders II: A 2011 Global Ranking of Soft Power',

Milliyetlerine Göre Gelen Yabancı Ziyaretçiler 2012-2014, *TÜRSAB*, https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-verileri/istatistikler/bazi-ulke-gruplarinin-toplam-turist-sayisindaki-paylari_72.html E.T. 01/07/2022.

Nicholas Onuf, "World of Our Making: Rules and Rule in Social Theory and International Relations", 1989,
https://www.researchgate.net/publication/287498262_World_of_Our_Making_Rules_and_Rule_in_Social_Theory_and_International_Relations E.T. 12/12/2022.

Nye Joseph Samuel, (2007). "Smart Power". Huffington Post'ta.
https://www.huffpost.com/entry/smart-power_b_74725 E.T. 10/02/2023.

Oba Ali Engin, "Türkiye'nin Afrika Politikası ve Türk Dünyası", https://tasam.org.tr-TR/Icerik/29884/turkiyenin_afrika_politikasi_ve_turk_dunyasi E.T. 11/08/2022.

Sinirlioğlu Feridun, "Turkey in Africa. A Humanitarian Approach", in TesfaNews, 11 November 2015, http://www.mfa.gov.tr/article-by-h_e_-feridun-sinirlioglu-published-in-tesfanews_net_-on-11-november-2015.en.mfa, E.T. 20/07/2022.

Şahin Özgecan, "Türkiye'nin Afrika Açılımı", 19.07.2010, www.bilgesam.org/incele/43/-turkiye-nin-afrika-acilimi; E.T. 30/08/2022.

- Tapia Felipe Sanchez, "Türk africa", *Eylemde Erdemli Güç. IEEE Analiz Belgesi* 29/2020.
http://www.ieee.es/Galerias/fichero/docs_analis/2020/DIEEEA29_2020FELSA N_TurcAfricaENG.pdf E.T. 18/09/2022.
- TİKA https://www.tika.gov.tr/en/page/message_from_the_president-8525, E.T.10/11/2022.
- TİKA, "Kamerun'da 8 Bin Kişiye Hizmet Verecek Sağlık Merkezi Açtı", https://www.tika.gov.tr/tr/news/tika_opened_a_health_center_to_serve_8_000_people_in_cameroon-58753, E.T. 12/11/2022.
- TİKA, "Kamerun'da Tarımsal Üretimi Destekliyor", https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_supports_agriculture_production_in_cameroon-68059, E.T.13/11/2022.
- TİKA, "Kamerun'da Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü'nü Destekliyor", https://www.tika.gov.tr/tr/news/tika_supports_a_department_of_tourism_and_hotel_management_in_cameroon-63779 E.T. 13/11/2022.
- TİKA, https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_supports_education_in_cameroon-65394, E.T.12/11/2022.
- TİKA, https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_supports_educational_infrastructure_in_cameroon-61124, E.T.12/11/2022.
- TİKA, Kamerun'da Genç İstihdamını Destekliyor. https://www.tika.gov.tr/en/news/tika_supports_youth_employment_in_cameroon-66892, E.T.12/11/2022.
- TİKA, https://www.tika.gov.tr/en/news/workshop_for_honey_producers_in_cameroon-8750 E.T.10/11/2022.
- TİKA, Kamerun'da Gençler Türkçe Öğrenecek. https://www.tika.gov.tr/en/news/youth_in_cameroon_will_be_learning_turkish-8934, E.T.10/11/2022.
- TİKA. 2013. "Faaliyet Raporu", [http://www.tika.gov.tr/upload/publication/TİKA FAALİYET RAPORU 2013.pdf](http://www.tika.gov.tr/upload/publication/TİKA_FAALİYET_RAPORU_2013.pdf). E.T. 16/06/2022.
- TİKA'dan "Kamerun'da Kadın İstihdamına Destek", https://www.tika.gov.tr/en/news/support_from_tika_to_women%27s_employment_in_cameroon-69879 E.T.13/11/2022.
- Türk Hava Yolları, Uçuş Bilgileri, <https://www.turkishairlines.com/tr-tr/basinodasi/hakkimizda/#tcm92-36323> E.T. 01/07/2022.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, "İkinci Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi", http://afrika.mfa.gov.tr/vize_proseduru.tr.mfa E.T. 15/08/2022.

Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı, “İkinci Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi”.
https://www.mfa.gov.tr/ii_-turkiye_afrika-ortaklik-zirvesi.tr.mfa E.T. 10/11/2022.

Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı, “Türkiye-Afrika İlişkileri”,
<http://www.mfa.gov.tr/turkiye-afrika-iliskileri.tr.mfa>; E.T. 27/07/2022.

Türkiye Dışışleri Bakanlığı, 2017 <http://www.mfa.gov.tr/government-scholarships.en.mfa> E.T.13/11/2022.

Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2017. Ankara.
<https://www.tika.gov.tr/upload/2018/2017%20Kalk%C4%B1nma%20Yard%C4%B1mlar%C4%B1%20Raporu/Kalkinma2017Web.pdf> E.T.11/06/2023.

Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2022. Ankara.
https://www.tika.gov.tr/tr/yayin/liste/turkiye_kalkinma_yardimlari_raporlari-24
E.T.14/06/2023.

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Aminou MOHAMADOU	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Ngaoundéré Üniversitesi (Kamerun)
Fakülte	Sosyal Bilimler
Bölümü	Tarih ve Uluslararası İlişkiler
Makale ve Bildiriler	
1. Mohamadou, Aminou. “Orta Afrika’da Güvenlik Sorunları ve Devlet Dışı Silahlı Aktörler: Boko Haram Örneği”. Ortadoğu Etütleri 15, no. 4 (January 2024): 323-42. https://doi.org/10.47932/ortetut.1417269 .	